AYDINLIK

sosyalist dergi

mihri belli
seyhan erdoğdu
deniz kavukçuoğlu

asya üretim tarzı üzerine birkaç söz

izmir iktisat kongresi 1923

batı almanya'da ekonominin yeniden askerileştirilmesi

millî kurtuluş savaşımızda türk ve yunan solcularının yunan işçi, köylü ve askerlerine beyannameleri ve anılar

Şubat 1969

4

SAYI : 4 AYDINLIK Aylık Sosyalist Dergi ŞUBAT 1969

İÇİNDEKİLER :

Kurucular	Vahap Erdoğdu, Erdoğan Güçbilmez, Doğu Perinçek, Şahin Alpay, Seyhan Erdoğdu, Gün Zileli, Cengiz Candar, Münir Aktolga, Atıl Ant.
Kurucular Adına Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Yazı İş. Md.	Cengiz Çandar
Teknik Yönetmen	Yavuz Tarakçıoğlu

İdare Yeri	Kızılırmak Sok. 39/1 Yenişehir — Ankara
Yazışma ve Abone Adresi	P. K. 100, Cebeci — Ankara
İstanbul Temsilcisi	Fuat Fegan Babıali Cad. 29 Cağaloğlu — İstanbul
Abone Şartları	Türkiye / yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL., Avrupa ve Ortadoğu / yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL.,Diğer ülkeler / yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	İş Matbaacılık ve Ticaret Tel : 11 92 83, Ankara
Genel Dağıtım	GE—DA — Cağaloğlu - İstanbul
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi

saldırıyı arttırınız!

Emperyalizm, boyunduruğu altındaki bütün ülkelerde millî kurtuluş savaşçılarına karşı elinden gelen zorbalığı yapmakta, yerli ortakları ve ayakta tutmaya çalıştığı gerici rejimler aracılığıyla millî kurtuluş hareketlerini bastırmaya çalışmaktadır. Tunus'ta emperyalizm uşağı, gerici Burgiba rejimine karşı millî - demokratik mücadele veren «Perspective» dergisi yöneticilerini yıldırmak için hapis cezaları ve türlü baskı yöntemleri uygulanmıştır. İran'lı millî kurtuluşçuların, gerici Şah rejimi tarafından uzun süreli ağır hapis cezalarına mahkûm edildiğini yakın zamanlarda gazetelerde okuduk. Yunan faşizmine karşı mücadele veren devrimcilere uygulanan terör rejimi de bunlardan farklı değildir.

Bütün dünyada emperyalizm ve işbirlikçileri, millî kurtuluşçulara karşı şiddet ve baskıya başvurmak zorunda kalmaktadır. Emperyalist sömürü sisteminin bir avuç ortağına karşı, bütün bir milletin menfaatlerini ve kurtuluşunu temsil eden devrimcilerin safları güçlendikçe, baskılar artmaktadır. Emperyalizm, bütün halkın millî kurtuluş hedefi etrafında toplanacağını bilmektedir. Bütün millîci güçlerin devrimci birliğini gerçekleştirmeye çalışanları susturma çabası, burdan geliyor. Ama uygulanan her baskı yöntemi,

emperyalizmi bir adım daha çöküşe yaklaştırmaktadır. Halk savaşçılarına uygulanan her şiddet tedbiri, susturma çabaları, halk düşmanlarının gerçek yüzünü gün ışığına çıkartmakta, halk yığınlarıyla devrimcilerin bağlarını güçlendirmekte, harekete yeni devrimciler kazandırmaktadır.

Vahap Erdoğdu arkadaşımızın tutuklandığını, geçen sayımızda bildirmiştik. Arkadaşımız hakkında, 1. sayımızda yayınlanan hemen hemen bütün yazılarda suç unsuru bulunduğu iddiasıyla dava açılmıştır. Emperyalizm ve işbirlikçilerinin kiralık bilirkişileri hazırdır. Ellerindeki emperyalizmin ihraç metaı olan «komünizm propagandası» isnadı, fikir hürriyetinin ve gerçek demokrasinin olmadığı bir ülkede geçerli olmaktadır. Profesyonel bilirkişiler, emperyalizmden aldıkları ücretin hakkını veriyorlar. Bunlardan, hocalarının kitaplarından hırsızlık yaptıklarını kabul edip, açılan dava üzerine bu kitapları toplamak zorunda kalmış olanların bilirkişiliklerine itibar olunamıyacağı, Yargıtay kararlarına geçmiştir. Emperyalizmin emrindekilerden söz ediyoruz. Bunlar gibi halk düşmanı, kiralık bilirkişileri teşhir etmek ve bunları millî topluluğumuz dışında bırakmak kâfi ceza değildir. Özet olarak «Bugünkü mücadelemiz, millî bağımsızlık ve demokrasi içindir.» diyen AYDINLIK, bunların karanlığıyla sonuna kadar mücadele edecektir. Anadolu'da millî kurtuluş savaşı verenlerin ölüm fermanlarına mühür basanlara, Mustafa Kemal iyi muamele etmemişti. Emperyalizmin bugünkü fetvacıları da farklı bir muamele görmeyeceklerdir.

Vahap arkadaşımızın tutuklanmasına karşı yapılan itirazlar olumlu bir sonuç vermedi. Kiralık bilirkişilerin raporları geçerli olduğu sürece belki vermiyecektir de. Bizim için önemli olan, yaptığımız mücadelenin anlamını halkımızın bilmesidir. Basının Vahap Erdoğdu'nun tutuklanmasını halkımızdan gizlemesi karşısında, AYDINLIK, bildiri dağıtarak halkımıza mücadelesini ve yapılan baskıları duyurdu. Bildiriyle ilgili olarak arkadaşlarımız nezarete alındı, haklarında dava açıldı. Bildiriyi dağıtan arkadaşlarımız, Anayasanın kendilerine verdiği hakları kullanmaktan zorla alıkonmak istendi. Polis, bildiri dağıtanları yakaladı, götürdü. Bu sindirme ve baskı tedbirleri, emperyalizmin çırpınmalarıdır.

AYDINLIK, millî kurtuluş mücadelesinde, bütün millîci güçlerle dürüst devrimci bağları olan proleter sosyalistlerinin dergisi-

dir. Onun kadrosu, Türkiye'nin bütün devrimcileridir. Aydınlık, Türkiye'nin devrimci birikiminin ürünüdür ve onun ışığı söndürülemez. Devrimci mücadelede dergimizi, devrimci yolunda ilerletecek nice arkadaşlar var.

Emperyalizm baskılarını arttırdıkça, devrimciler birbirlerini tanıyor ve bağlarını çelikleştiriyorlar. Malatya'da Akçadağ devrimci halkı, demokratik hakları savunmak ve faşist baskılarla mücadele için bir «Duyuru ve Direniş Komitesi» kurmuştur. İşçi ve köylü kardeşlerimiz olan komitenin «Duyuru» sunu, Türkiye'nin demokratik devrimci mücadelesinin bir belgesi olarak Aydınlık sayfalarında bulacaksınız. İşçisi, köylüsü, memuru, esnafı, zenaatkârı, ilerici aydını, gençliği ve hangi sınıftan olursa olsun bütün yurtsever ve demokratik güçleriyle halkımız, devrimcilerin niçin ve kimlerle mücadele ettiğini görüyor ve anlıyor, millî kurtuluş saflarında toplanıyor.

Emperyalizm uşakları!

İşte size yabancı ülkelerde çalışmaya mecbur ettiğiniz bir kardeşimizin yazdıkları :

«Vahap'ı attılar içeri. Ve ben Vahap'ı tanımam şahsen. 26 milyon özel teşebbüs dedikleri 26 milyon Vahap'ı karşılarında görürlerse ne yaparlar acaba, çanak yalayıcı kokuşmuş tabaka? (...) Mücadele, devrimci teorinin ışığında açılan cepheyle başlayacak ve kokuşmuş burjuvanın sigortası olan Amerika'nın son askeri vatandan atılıncaya kadar devam edecektir.»

Ve siz efendileriniz gidince ne yapacaksınız?

Mustafa Kemal'in millî kurtuluş zaferinden sonra İngilizi, Yunanı, Fransızı v.s. gidince halife yardakçıları ve Galata bankerleri uyuz itler gibi ortada kalmışlardı...

Saldırıyı arttırınız!

Devrimciler, sizin baskılarınız arttıkça güçleneceklerdir.

AYDINLIK KURUCULARI

Erdoğan Güçbilmez, Doğu Perinçek, Şahin Alpay, Seyhan Erdoğdu, Gün Zileli, Cengiz Çandar, Münir Aktolga, Atıl Ant

AYDINLIK'TA DÜNYA VE TÜRKİYE

işçi hareketleri

1969 yılı son zamanların en güçlü işçi hareketlerinin patlak vermesile başladı. Öğrenci hareketlerine paralel olarak birbiri ardına patlak veren işçi hareketleri büyük yankılar uyandırdı.

Karayollarının «Beyaz yakalı» işçileri çeşitli iş kollarında greve gittiler. Deniz nakliyat işçilerinin İstanbul limanındaki 31 şilepte başlayan grevi, İzmir limanına sirayet etti. Sümerbank iş kollarında çalışan 30.789 işçinin greve gideceği haberi üzerine, işveren, şimdiye kadar ender rastlanan bir yola başvurdu ve lokavt ilân etti. Keban işçileri işten çıkartıldılar. İstanbul'da Amerikan fabrikası Singer'de sarı sendikacılığa karşı çıkan işçiler, fabrikayı işgal etti ve polisle aralarında kanlı çatışmalar çıktı. Bu arada dergimizin basıldığı İş Matbaa'sının işçileri de beş gün süreli bir grev yaptılar ve talep ettikleri bütün hakları elde ettiler.

1969 başlangıcında böylesine yoğun bir şekilde görülen işçi hareketleri içinde, Sümerbank ve Singer işçilerinin durumu diğerlerinden farklı ve çok önemlidir. Sümerbank işkollarında çalışan 30.789 işçinin tümünün grev kararı alması, Türkiye'deki işçi hareketlerinde ne kadar önemli bir sahife ise, işverenin bu kadar büyük bir sayıdaki işçi topluluğunu işinden edecek bir lokavt kararı alması da o kadar önemlidir. Böylesine bir lokavta, bir devlet müessesesi ilk defa başvurmaktadır. Bu kararın altında Sümerbank'ın Özel Sektör'e devrine imkân ve meşruiyet arama amacı yatmaktadır. Bu karar, bir de işverenlerin işçi sınıfının ekonomik mücadelesine insafsızca karşı koyacağının bir işareti olmuştur. Çünkü bu lokavt kararının uygulanması halinde, pamuklu ve yünlü dokuma sanayiinde çalışan 25 işyeri, faaliyetini durdurmuş olacak ve yaklaşık olarak 31.000 kişi işsiz kalmış olacaktır. Sümerbank gibi piyasada düzenleyici rol oynayan ve fiyat istikrarını sağlayan bir müessesenin bu derece ağır sorumluluk gerektiren bir karar almış olmasının başka anlamı yoktur.

Sayısı 520 civarında olan Singer işçileri ise, Amerikalı patronların dümensuyunda giden Çelik - İş sendikasından ayrılmak ve nisbeten devrimci bir niteliği olan Maden - İş'e girmek istemişlerdir. Ayrıca ortada bir de toplu sözleşme anlaşmazlığı vardır. Bu sürtüşmelerin sonucunda çıkan olaylar büyümüş ve Singer işçileri fabrikayı işgal etmişlerdir. İşgali kaldırmak üzere toplum polisinin saldırıya geçmesi, işçileri saldırıya karşı koyma zorunda bırakmış ve kanlı olaylar meydana gelmiştir. Bu arada fabrikada yer yer yangınlar çıkmıştır. Singer işçileri «Kahrolsun Amerika» ve «Bağımsız Türkiye» sloganları ile sürekli olarak tezahürat yapmışlar; fabrika çevresinde toplanan halk da işçilere sevgi gösterilerinde bulunmuş ve işçileri desteklemiştir. Singer işçilerinin «Honcho» Komer'in arabasının ODTÜ'lü öğrenciler tarafından yakılmasının hemen ardında anti - Amerikan nitelikte bir eyleme girmeleri İkinci Millî Kurtuluş Savaşımıza güç katmıştır.

Bütün bu olaylar ve son günlerde birden sözü edilmeye başlayan «Genel Grev», «Siyasî Grev» gibi kavramlar şu gerçeği gözönüne çıkarmıştır : Türkiye'de işçi sınıfı artık ekonomik mücadeleden siyasî mücadeleye kaymaya başlamıştır. Ve toplumumuzun en mücadeleci, en dinamik sınıfı olma yolundadır. Böylelikle, işçi sınıfımız, Millî Demokratik Devrim Süreci içinde bütün millici sınıf ve tabakaların öncüsü, lokomotifi durumuna gelme durumunda olduğunu ortaya koymuştur. Hiç değilse, aylardan beri süregelen işçi hareketleri, bize işçi sınıfımızın bu yönde bir potansiyeli olduğunu kanıtlamaktadır.

Anti - Emperyalist gençliğe karşı kullanılan toplum polisi, işçilere karşı da sevkedilmektedir. Bağımsızlık için sokağa dökülen gençlik ve ekonomik mücadeleyi yürüten işçiler, karşılarında aynı toplum polisini görmektedirler. Bu da zorunlu ve doğal olarak, üniversite gençliği ile işçi sınıfı arasında bir bağ kurulmasına, yakınlaşmaya yol açmıştır. Ocak ayının öğrenci ve işçi hareketleri, millici hareketin parçaları olarak görülmüştür.

SOSYALİST HAREKETİN BUGÜNKÜ MESELELERİ VE TİP

Türkiye'de sol hareketin ve sol potansiyelin önemli bir kesimini içinde barındıran Türkiye İşçi Partisinin son durumu, doğru değerlendirme yapılmadığı takdirde, iyi niyetli birçok devrimciyi karamsarlığa sürüklemektedir. Bunun yanında, elbette bu bulanık ortam içinde ileriyi gören ve geçmiş olaylardan ders almasını bilenler de olacaktır. Aslında, her hareket daha ileriye doğru yöneldiğinde, eskinin ve geride kalan artıkların bu gidişi çıkmazmış gibi göstermeleri normaldir. Hele küçük burjuva sosyalizminin önemli ölçüde etkin olmuş olduğu bir dönemde, bu daha da önem kazanır. Ve devrimci hareket bütün bu çıkmazların, çıkmazmış gibi görünen işlerin içinde güçlenip gelişecektir. Kafasında pürüzsüz bir devrimci hareket hayal edenler, bunu hiç bir zaman göremeyeceklerdir. İşçi sınıfının ve emekçi kitlelerin derhal harekete geçip, bütün işi halledeceğini düşünmek, bunun nasıl olacağını incelemeden, kendiliğinden kurtarıcı beklemek te saflık olur.

Bugün Türkiye'de, işçi sınıfının, proletaryanın gerçek örgütü yoktur. Türkiye İşçi Partisi, Türkiye'deki sol potansiyelin önemli bir kesimini kapsadığı halde, dayandığı sınıf, işçi sınıfı değildir. İçinde, doğru yolda olan devrimcilerin yanı sıra, küçük burjuva kökenli oportünist aydınları da barındırır. TİP'in geçirdiği buhranın önemli sebeplerinden biri, üyelerini ve devrimci kadroları eğitememesi ve bilimsel sosyalizmin öngördüğü eyleme girememesidir. Bu eğitim yapılamadığı için, elbette ki ideolojik birikimin eksik olduğu bir örgüt, devrimci hareketin de gerisinde kalacaktı. TİP'de çıkmaz olan birşey vardı; bunu iyi niyetli olan herkes hissediyordu. Türkiye'de sosyalizmi benimsemiş olan herkes, belli bir gelişme içinde meseleleri öğreniyordu. Bilimsel sosyalizmin öğrenilmesini sağlıyacak birçok kitap yayınlandı. Oportünizme karşı bayrak açan Türk Solu dergisi devrimci teorinin kavranması ve oportünizmin yıkılmasında baş rolü oynadı. Hareketin potansiyeli baştaki yönetici kliği çoktan aşmıştı. Bu durum, her kıpırdanışta hissedilir hale gelmişti. Bunun böyle olduğunu yöneticilerden bazıları da gördüler. Bir suçlu bulmak gerekiyordu. Parmaklar Aybar'a döndü, sanki o gidince herşey düzelecek idi. Aslında Aybar'la aynı tutum içinde olan diğer yöneticilerin bu son çıkışları, gelişen hareketin önünü almak için oportünistçe bir davranıştan daha öteye gidemedi. Son olağanüstü kongre, bu gerçeği açıkça ortaya koymuştur.

Kongrede, devrimci grup, küçük burjuva sosyalistleri arasında bir tercihi reddetmiş, doğru devrimci çizgiyi izlemiştir. Kurultay, aslında, çok iyi bir deney oldu. Bazen devrimci grubun davranışı sekter olmakla yorumlanırken, bazen de daha başka görüşler ileri sürüldü. Artık TİP'in varlığının bir öneminin kalmadığı, derhal bütün sosyalistlerin katılacağı bir şûra'nın toparlanması gerektiği ve bütün meselelerin ancak burada halledilebileceği, hattâ yeni örgüt kurmanın vaktinin geldiği görüşleri de savunuldu. Aydınlık ikinci sayısında, sosyalist şûra meselesini ortaya atmıştır, ama bu ortamda bütün meselelerin bir toplantıyla halledilivereceğini hiç düşünmedik. Sol cephe içindeki bütün kanatların toplanıp, meseleleri dedikodu ve kişisel çekişme havasından kurtararak tartışmaları, ortak yanlarını ve uzlaşmaz taraflarını tesbit etmelerinin, bundan sonraki hareketlerin düzenlenmesi açısından yararlı olacağı kanısıyla sosyalist kongre fikri ortaya atılmıştır.

Yeni siyasî örgüt kurma işi, öyle ha deyince olacak bir şey değildir. Yeni bir TİP yaratmak, harekete hiç bir şey katmaz. Bizler, doğru taktikleri bulup, uygulamak zorundayız. Yapılacak taktik hataları, doğru stratejiye de zarar verir.

Bu ara ortaya çıkan oldukça önemli bir konu daha var. Birçok devrimci arkadaşımız, Türkiye'de önümüzdeki devrimci adımın millî - demokratik devrim olduğu gerçeğini görmüşlerdir. Fakat sanmayalım ki, hep birden millî - demokratik devrim dersek bu iş olur. Meselemiz, değişik kelimeleri söylemek meselesi değildir. İşçi sınıfının gerçek siyasî örgütünün kurulması için, birikim döneminde olduğumuz şu günlerde, davamız, bu birikimi

hızlandırmak ve Türkiye proletaryasını, siyasî örgütünün önderliğinde millî - demokratik devrim saflarına kazanmak ve tüm millici güçleri birleşik cephe içinde toplamaktır. Türkiye'de sol hareketin içinde bulunduğu ortam, aslında devrim mücadelesi yürütülen her toplumda görülen özelliklere sahiptir.

«Devrim öncesinin karanlık ortamı, varlığını toplumun bütün kesimlerinde duyurur ve toplumun bütün kesimlerinde kıpırdanmalar başlar.» Ancak devrimci teorinin aydınlattığı yolda yürüyenler, kendilerini bu kargaşalığa kaptırmaktan kurtarıp, ileriyi açık seçik görerek, yılmadan doğru devrimci çizgiyi izleyebilirler. Bu ortamın harekete geçirdiği küçük burjuvazi, belirli dönemlerde devrimci hareket saflarında yer alacaktır. Fakat bu sınıfın, bütün olarak işçi sınıfı ideolojisinin aydınlattığı yolda yürüyeceğini düşünmek, hayal kurmaktan başka bir şey değildir. Devrim öncesinde, özellikle küçük burjuva sosyalizminin ön plana çıkabildiği dönemlerde, devrimci hareket içinde her kıpırdanışı iyi değerlendirip, gerçek yeri neyse oraya oturtmamız şarttır.

Devrimci teoriyi kitlelerin elinde güçlü bir silâh haline getirmenin yolu, bu görevi yerine getirecek devrimci kadroların belirli bir ideolojik birikimi sağlayabilmesinden geçer. Yani ilk aşamada, ideolojinin, devrimci mücadelenin öncü müfrezeleri tarafından kavranması ve eylemde uygulanması gerekir. Bu gelişme içinde doğru metodu kavrayan kadrolar, içinde bulundukları toplumu, sınıfları ve sınıflar arasındaki ilişkileri tahlil edip, devrimci hareketin kanunlarını ortaya çıkaracaklardır. Yani devrimci strateji ortaya konacaktır. Bu adım atılınca, ideolojinin verdiği o keskin akıcılık, devrimcileri doğru taktikleri uygulamaya itecektir.

Doğruyu bulmak ve savunmak, ideolojinin yerleştiği bir dönemde kaçınılmazdır. Ama onu uygulamak, ikinci ve belki de daha zor bir adımdır. Çünkü bütünüyle uygulamaya katılmak, önce devrimi kendi içinde tamamlamayı gerektirir, kişisel fedakârları yapabilmeyi gerektirir.

Devrim öncesinin karanlık ortamında dedik, bir çok hatalar işlenebilir, yanlış uygulamalara girişilebilir. Fakat öyle bir dönem gelir ki, bütün eksiklikler ve bütün çıkmazlar, bir noktada düğümlenir. Lenin, «İnsan, ancak işçi ve köylülerle ortak çalışma sayesinde gerçek sosyalist olur» demektedirler. İdeolojiyi kavrayan devrimciler, bu somut gerçeklerle karşılaşırlar. O zaman hareketin daha ileri bir aşamaya ulaşması için karar verme dönemidir. Ya gerçek sosyalist olmak için, kitlelerle ilişki kuracağız; ya da, o andan itibaren yerimizde sayacağız. Gerçek devrimci, her zaman düşündüklerini, davranışıyla uygulayabilendir. Biliyoruz ki, davranış alanına aktarılamıyan düşünce, soyut lâflardan öteye geçemez. Bu döneme gelince — ki bugün Türkiye'de bu dönemdeyiz— şu kesin ilkeyle karşılaşırız: Gerçek sosyalist olmak için, işçi sınıfının ideolojisini benimseyip, onun temsilcisi olduğunu söylemek yetmez. Bizzat temsil ettiğimiz sınıfla organik bağlar kurmamız zorunludur. Bugün Türkiye'de dev-

rimci hareketin karşılaştığı temel mesele budur.

Kitleleri, mücadeleye hazırlamak ve sokmak, gerçekten zor bir görevdir. Bunun ilk şartı, günlük politika ortamından, aydınlar arasında süregelen sosyalizm gevezeliğinden kendini sıyırıp devrimci teorinin gerektirdiği eyleme girmektir. Bu eylem, bugün Türkiye'de millî - demokratik devrim için eylemdir, kitleyi millî - demokratik devrim saflarına kazanmaktır.

Devrimci örgütlenme olmadan, devrimci hareket olamaz. Her hareket, dergi çıkarmaktan, miting yapmaya kadar bir örgütlenmeyi gerektirir. Hedefe varmak için, en ileri örgütlenme biçimi, proletaryanın siyasî örgütüdür. Türkiye'de bugün önümüzdeki mesele, proletaryayı gerçek siyasî örgütüne kavuşturmaktır. Bu örgüt TİP olabilir mi?

Bugün TİP'in başında oportünist bir yönetici kliği olsa dahi, görevimiz, parti içinde doğru ilkeler etrafında gerçek devrimci bir kanat oluşturmaktır. Partinin, gerçek işçi sınıfı partisi haline getirilmesi mücadelesinde, egemen sınıfların yanısıra, oportünistler de elbette karşımıza çıkacaklardır. TİP'in işçi sınıfının özlenen örgütü haline gelemiyeceğini bilsek dahi, çabamız bugün için bu yönde olacaktır. Çünkü, bugün Türkiye'nin devrimci birikiminin önemli bir kısmı İşçi Partisi içindedir. Ve geleceğin işçi sınıfı örgütünün kadrolarının önemli bir kesimi, buradan çıkacaktır.

Her hareket, bu hareketi meydana getiren unsurların gücü ve yeteneği oranında ilerler. Bir toplumun objektif şartlarını, devrimci mücadele yolunda en iyi bir şekilde değerlendirmek, sağlam devrimci kadrolar yetiştirmekle mümkündür. Objektif şartlar yanında, kadroların durumu, hareketin gelişmesinde son derece etkilidir. Bazen hareketin gerisinde kalınabilir. Bazen de daha ilerde olduğumuz durumlar elbette olacaktır. Ama bu gidişi, düzenli olarak sürdürebilmek ve daha ileri atılımlara girişmek, ancak profesyonel devrimci bir kadronun varlığıyla mümkündür. Profesyonel olmak demek, hazır yiyici olmak demek değildir. Bütünüyle hareketin içine girmek ve hareket içinde kendi varlığını da çeşitli imkânlar yaratarak koruyabilmek demektir. Bu nitelikte, sayısı az da olsa, kendi arasında fiilî örgütlenmeyi başarabilen, düzenli ve disiplinli bir mücadele veren öncü müfreze, proletaryanın gerçek örgütünün de çekirdeğini meydana getirecektir. Yukardan beri ileri sürdüğümüz görüşleri dikkate almadan, Türkiye şartlarını ve devrimci hareketin gelişme seviyesini doğru tahlil etmeden girişilecek her hareket, bir küçük burjuva hareketi olmaktan ileri gidemiyecektir. Hareketin içinde olanlar, gerçek sosyalistler olduklarını söyleseler bile.

İleri sürülen doğru düşüncelerin eylem alanına geçmesi, yanlış uygulamaların hareket içinde somut olarak görülmesiyle mümkündür. İçinde yaşadığımız ortamda devrimci hareketin meselelerini çözümleyebilmek için, ilkönce meseleleri tesbit etmek gerekir. İkinci adım, meselelerin bunlar olduğuna herkesi inandırmaktır.

FAŞİST ÖZENTİSİ SALDIRILAR

Aralık ayı sonları ile Ocak ayı başlarında kendilerine «Ergenekon Aslanları» ya da «Komandolar» adını veren bir grup gencin devrimcilere saldırıları, kamu oyunu bir hayli meşgul etti.

Bu gençler, Ankara Yüksek Öğretmen Okulu'ndaki öğrenci derneği seçimlerinde ve daha sonra Fen Fakültesinde kendilerinden sayıca çok az olan bir grup devrimciye saldırdı. Geçen yılın son günü ve yeni yılın başında İstanbul Orman Fakültesine saldıran bu gençlerin söz konusu saldırıları hep başarısızlıkla sonuçlandı. Aslında her saldırdıkları yerde dayak yemelerine rağmen basının gayretile efsaneleştirildiler. Ve bir «Komando» efsanesi yaratılmak istendi.

Sayıları Türkiye'de 500 civarında olan bu gençler, CKMP'nin militan gücünü teşkil ediyorlar. Çoğunun kökeni küçük burjuvazinin yoksul kesimleridir. Anadolu'daki lise eğitiminin perişanlığı ile ters yönde şartlandırılmışlar ve kendi toplumsal kökenlerine yabancılaştırılmışlardır. Küçük burjuvazinin yoksul kesimlerinden gelmelerinden doğan tepkileri, ters yöne kanalize edilmiştir. Sınıfsal tepkileri ırkçı teorilerle desteklenerek, tamamen anti-sosyalist bir biçime büründürülmüştür. Bu gençler, her yerde büyük sermayeye karşı olduklarını ifade etmekle beraber, daima anti-sosyalist tarafları ağır basmış ve eylemlerine bu tarafları yön vermiştir.

Dünyada faşizmin militan kuvvetini hep küçük burjuvazi oluşturmuştur. Proletarya hareketinden çekinen, hassas mülkiyet duygulu küçük burjuvazi, kendisini, büyük burjuvazinin çıkarlarının emrine vermiştir. Türkiye'de de emperyalizm - işbirlikçi burjuvazi - feodal ağa ortaklığının millî kurtuluşçu ittifaka karşı saldırgan gücünü, küçük burjuvazinin bu alt kesimi oluşturmaktadır. Emperyalizmin sömürüsü altında bulunmakla birlikte, Türkiye küçük burjuvazisinin esnaf ve zenaatkâr kesimi emperyalizm tarafından yanlış bir bilince vardırılarak anti-sosyalist bir tavır takınmış ve her millî kurtuluşçu eyleme saldırma görevini ifa etmiştir.

CKMP'li gençlerin eylemleri şehir ve kasaba mütegallibesi tarafından finanse edilmektedir. Ve bu eylemler, küçük mülk sahiplerinin desteğini ve sempatisini kazanmaktadır. Emperyalizmin güdümündeki, ırkçı ideolojiyle beslenen eylemlerin küçük burjuvazinin bu kesimlerinin desteğini kazanması, sosyalist stratejinin uzun süre yanlış uygulamasından da doğmaktadır. Oportünistlerin sekter, keskin devrimci davranışları ve önümüzdeki devrimci adımı yanlış saptamaları küçük burjuvazinin esnaf ve zenaatkâr kesimlerini «Sosyalist Türkiye» ve «Milliyetçi Türkiye» sloganlarından birini tercih karşısında bırakmıştır. Bu tercih karşısında kalmak küçük burjuvazinin bu kesiminin «Bağımsız Türkiye» ülküsünü görmesini engellemiştir. Fakat son tahlilde küçük burjuvazinin bu kesimleri de millî bağımsızlık mücadelesine katılacaklardır.

Son saldırılar ırkçı teorilerin daima emperyalizmin emrinde olduğunu bir ke-

re daha kanıtlamıştır. Saldırganlar, objektif olarak millî kurtuluşçu hareketin karşısında yer almışlar ve onun asıl hedefini şaşırtma görevi görmüşlerdir. Saldırganlar, emperyalizme AP'nin alternatifi olarak kendilerini göstermeye çalışmışlar ve Amerikan emperyalizminin kaba kuvveti rolünü oynamışlardır.

FİKİR KULÜPLERİ FEDERASYONU'NDA DEVRİMCİLERİN ZAFERİ

Türkiye'nin sosyalist gençliğinin büyük bir kesimini içinde toplayan Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun 3. Genel Kurulu, 4 Ocak günü Aksaray Küçük Opera Tiyatrosunda açıldı. Genel Kurulun ilk günü, devrimci gruba mensup bir kısım delegelerin Genel Kurul dışında bırakılması için girişilmiş olan tertiplerle karşılaşıldı. Hacettepe Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübü, Federasyona alındığı halde, delegeleri Genel Kurula kabul edilmedi.

Genel Kurulun ikinci günü, eleştiriler ile yurt ve dünya sorunları konusunda görüşlerini açıklayanların hemen hemen hepsi devrimci gruptandı. Devrimciler, Türkiye gibi yarı - bağımlı, yarı - feodal ülkelerde önümüzdeki mücadelenin, millî - demokratik devrim mücadelesi olduğunu savundular ve sosyalist hareketimizin kıyısında bitmiş olan oportünistlerin etkisi altındaki FKF yönetimini şiddetle eleştirdiler. Sosyalizmle bağdaşmayan FKF yönetiminin bu yola girmesinin ideolojik sapmalardan doğduğunu açıkladılar. Bütün bu konuşmalar karşısında, dikkat çeken nokta, oportünist parti yönetimine ortak olmuş olan Aybar ve Arene bağlı gençlerin, devrimciler karşısında birbirlerine kenetlenmeleri idi. Sosyalizmin ilkelerinden zerre kadar taviz vermemek kararında olan devrimciler karşısında, sahte ayrılıklar ve çekişmeler, yerini oportünizmin «mukaddes ittifak» ına terk etmişti. O «mukaddes ittifak» ki, lâfta keskin devrimci göründüğü oranda, eylemde emperyalizmle uzlaşıcı olmuştur. FKF içindeki ideolojik mücadelede, proleter sosyalizminin devrimci teorisine karşı, emekçi sınıflar edebiyatıyla çıkılmıştır. Ancak emperyalizmle menfaat bağı olmayan ve emperyalizmin ideolojik baskılarına en az maruz kalmış olan gençliğin uyanık temsilcileri karşısında bu edebiyat artık sökmemektedir. Genel Kurul delegelerinin çoğunluğu, bu edebiyatın içeriğini kavrayacak teorik düzeye gelmiştir.

FKF içindeki ideolojik mücadele, proleter sosyalistlerinin ezici zaferiyle sonuçlandı. Devrimcilerin önerdiği devrimci strateji, millî - demokratik devrim stratejisi komisyonda yapılan ve özüne dokunmayan değişikliklerle kabul edildi. Genel Kurul bu kararı ittifakla aldı. Devrimci teorinin gücünü gerçeklerden ve devrimci pratikten alan ezici ağırlığı karşısında, küçük burjuva oportünizminin etkisi altında olan gençler dahi devrimci stratejiyi kabul etmek zorunda kaldılar. Bu arada, devrimci teoriyi ve sosyalizmin meselelerini yakın zaman içinde kavrayanlar, devrimciye yaraşan bir dürüstlük ve açık yüreklilikle daha önceki tutumlarını eleştirerek devrimci görüşleri savundular.

Bozguna uğrayan küçük burjuva sosyalizmi, FKF Genel Kurulunda kaçarken mal yakan istilâcılar gibi gençlik hareketine güçlerinin yettiği son zararları vermekten de geri kalmadı. Muhtevası baştan sona doğru olan Genel Kurul kararının sonuna, üzerinde tartışma imkânı olmadan bir olup bittiye getirilerek son anda bir gevezelik bulaştırıldı: «Yaşasın Sosyalist Türkiye!» Gene geçmişte doğru devrimci görüşle mücadele edenlerin bir kısmı, kendilerini eleştirmek açık yürekliliğini gösteremedikleri için, doğru düşünceyi kabul ederken bu düşüncenin savunucularıyla mücadeleye devam ettiler. Gençlik, yanlış tutumu terkederken bir eziklik duymamalıdır. Eski hataları açıkça kabul etmek, onların bir daha tekrar edilmemesi için atılan olumlu bir adım demektir. Devrimci, bir zamanlar izlediği yanlış yolun sorumluluğunu, kendi dışındakilere yüklemek gayreti içine düşmemelidir. Gençliğin devrimci mücadeledeki müttefik tanımayan sekter tutumu, oportünistler tarafından istismar edilmiş, kestirmeci ve lâfta keskin gözükerek oportünistler bir süre gençlik üzerinde etkin olmuştur. Mücadelede, eylem içinde doğruları gören ve devrimci teoriyi öğrenerek kavrayan gençler, oportünizme ağır bir darbe vurmasını da bilmişlerdir. Gençlik içinde oportünist yoktur. Oportünizmin etkisi ise, her geçen gün silinmektedir. Oportünist parti yöneticilerinin dağılması ve parçalanması, hareket üzerindeki etkinliğini ve kontrolünü kaybetmesi bu gelişmeyi hızlandırmıştır.

Sosyalist gençlik için bir dönüm noktası olan, FKF'nin devrimci ideolojiyi benimsemesini ifade eden tarihî Genel Kurul kararını sayfalarımıza aynen alıyoruz:

«FKF, bilimsel sosyalizmi kendisine eylem kılavuzu edinmiş gençlerin örgütüdür. Sosyalist gençliğin örgütü olarak FKF, bilimsel sosyalizmin Türkiye gibi yarı-bağımlı, yarı-feodal ülkeler için öngördüğü emperyalizm ve onun yerli işbirlikçilerine karşşı bağımsızlık ve demokrasi yolunda mücadeleyi görev bilmiştir.»

Kabul edilen kararla ilgili olarak, bir noktayı daha belirtmekte sosyalist hareketteki sapmalara karşı mücadelede önemi olması dolayısıyla yarar görüyoruz. Küçük burjuva ferdiyetçiliğini yenememiş olanlar, ideolojik mücadeleyi kaybedince, devrimci teorinin terimleriyle mücadeleye yönelmektedir. Karar teklifinde yer alan «millî demokratik devrim» kavramı yerine «bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi» ifadesi konmuştur. Aslında aynı hedefe yönelen ve eş-anlamlı olan bu ifadelerden herhangi birinin kararda yer alması anlamı değiştirmemektedir. Ne var ki, bir bilim olan sosyalizmin terminolojisi vardır. Ve bir noktada sınıf mücadelesi, ideolojik planda terimler arasında da yapılmaktadır. Kararın muhtevasını tayin edemiyen ve belirli bir ideolojisi olmayan küçük burjuva tutumu, kendisini bir rol sahibi görmek tutkusuyla, terimler üzerinde çatışma yaratmıştır. Tâviz, terim üzerinde de verilse ve anlamı değiştirmese dahi tâvizdir. Sosyalizmin ilkelerini savunurken devrimcilerin bu noktada dikkatli olmaları ve sosyalizmin biliminden hiçbir şekilde tâviz vermemeleri gerekir. Küçük burjuvazi millî kurtu-

luş mücadelesinde müttefikimizdir. Ancak, bu ittifak küçük burjuva tutarsızlığını kabul etmek anlamına gelmez. Bu ittifak, proletarya ve küçük burjuvazinin ortak menfaati olan millî - demokratik devrim içindir. Bu hedefe yönelirken devrimci teorinin ilkeleri bizim rehberimizdir. Ve bu ilkelerden verilecek taviz tam bağımsız, gerçekten demokratik Türkiye'nin kurulmasını geciktirir.

FKF Genel Kurulunda ideolojik mücadeleyi kaybeden ve görüş getirmeyen gençler, bütün hesaplarını seçim neticeleri açısından yapmışlardır. Ancak bu hesaplar dahi umdukları neticeyi vermemiştir. Genel Yönetim Kuruluna egemen olan devrimciler, Genel Başkanlık ve Merkez Yürütme Kurulu seçimlerini kazanarak devrimci yönetimi gerçekleştirmişlerdir. FKF 3. Genel Kuruluna giderken yapılan türlü tertipler boşa çıkmış, Hacettepe Üniversitesi Sosyalist Fikir Kulübü delegelerinin Genel Kurula kabul edilmemesi hesapları iflâs etmiştir. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, FKF 3. Genel Kurulu saf devrimci bir kurultay olmamış, devrimci ideolojinin kendini kabul ettirme kongresi olmuştur. Daha hâlâ tereddüt içinde olan ve kuvvete dönen bir kısım delegeler, devrimci yönetimin işbaşına gelmesi yönünde oy kullanırken, o güne kadar oportünizme karşı mücadelede en ön safta olanlara yöneltilen hücumların etkisi altında kalmıştır. Devrimci grubun en ön safında mücadele veren dört - beş arkadaşa karşı yürütülen mücadele etkisiz kalmamıştır.

Bütün bunlar, devrimci bir örgütün saf devrimcilerden meydana gelmesi zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Statükocular, yönetime gelemedikleri zaman, güçleri oranında yönetimin kimlerden oluşacağı konusunda etkili olmaya çalışmaktadır. Şimdi devrimcilere düşen görev, sosyalist gençliği, devrimci teori ve onun ışık tuttuğu eylemle eğitmek ve statükoculuğa karşı örgüt içinde amansız bir savaş vererek, örgütün devrimci saflığını gerçekleştirmektir. Emperyalizmin baskı ve saldırıları, devrimci mücadelenin kıyısında gezinenlere daima güç vermiştir. Ve bunlar daima, emperyalizmin ve faşizmin baskılarının arttığı zamanı kollamış ve bu zamanlarda baş kaldırmışlardır.

FKF yönetimine gelen devrimciler, bu konudaki tutumlarını açıklamışlardır. 14 Ocak tarihinde Başkan Yusuf Küpeli imzasıyla yayınlanan basın bildirisinde, Merkez Yürütme Kurulunun görüşleri açıklanmıştır : «Türkiye'deki hâkim çelişki, Amerikan emperyalizmi — feodal kalıntılar — işbirlikçi burjuvazi ile proletarya ve müttefikleri olan diğer millîci sınıf ve tabakalar arasındadır.» Merkez Yürütme Kurulu bildirisinde, bütün millîci sınıflarla güçbirliğine gitmenin gerekliliği belirtildikten sonra millî - demokratik devrim aşamasının zorunluluğu ifade edilmekte, FKF'nin tüm devrimci gençlik kuruluşlarını güçbirliğine çağırdığı ilân edilmektedir. Bildirinin sonunda «Hareket kendine uymayanları bir balgam gibi tükürüp atacaktır» denmekte ve bildiri şu sloganla bitmektedir : **«Yaşasın Amerikan emperyalizmine karşı çıkan tüm millîci sınıf ve tabakalar!»**

FKF'de devrimcilerin zaferi, mücadelenin daha başıdır. Bu zafer, Aybar ve Aren oportünizminin umudunu bir defa daha kıran bir olaydır. Bu zaferle övünmemeliyiz. Ve bütün gücümüzle emperyalizme karşı mücadelede yığınlarla bağ kurmaya ve yığınları mücadeleye kazanmaya yönelmeliyiz. Doğru düşünceyi kabul etmek yetmez. Devrimci teoriyi gerçek haline getiren uygulamadır. Örgüt içinde süratle, doğru devrimci teori etrafında birliği ve disiplini gerçekleştirmek, hareketi baltalayanları etkisiz bırakmak, üyelerin teorik eğitimini yapmak, militan kadroların çekirdeğini atmak, işçi ve köylülerle ortak mücadele içinde gençliğin devrimci niteliğini sağlamlaştırmak, gençlik içinde millî kurtuluşçu beraberliği gerçekleştirmek önümüzdeki görevlerdir.

FKF'nin devrimci eylemde sağlayacağı başarı, parti içindeki ideolojik mücadeleyi de etkileyecektir. TİP içinde yürütülecek ideolojik mücadelede, devrimciler, FKF mücadelesinin tecrübeleri ve devrimci gençliğin güçlü desteğiyle bugün daha güçlüdürler.

DEVRİMCİ GENÇLER AMERİKAN ELÇİSİNİN OTOMOBİLİNİ YAKTILAR

Emperyalist ABD'nin Türkiye Büyükelçisi, Güney Vietnam'da sivil halkın ezilmesiyle görevli teşkilâtın başkanlığını yapmış olan, CIA casusu «Honcho» (Kasap) Komer, 6 Ocak günü, ODTÜ'ne gitti. Komer'i oraya çağıran ve bu daveti üniversitenin hiç bir diğer yetkilisine danışmadan yapan zat, mason, uluslararası kapitalizmin ODTÜ'ndeki sadık adamı, Kemal Kurdaş'tı.

ODTÜ'nün devrimci, millî bağımsızlıktan yana tüm gençleri «Honcho» Komer'i, bir kitle gösterisiyle yuhaladılar. Sonra, arabasını ters çevirdiler ve ateşe verdiler. ABD'nin casus elçisi, ODTÜ'nün emperyalist uşağı rektörü ve daha bir kısım gayrî millî çevreler, olayın «üç beş kişinin eseri» olduğunu, bu «üç beş kişinin Türk milletini temsil etmediğini» ileri sürdüler. Ama onların korktukları ve gizlemek istedikleri gerçek şu idi: Komer'e karşı yapılan öğrenci nümayişi, gerçek bir yığın hareketi niteliğindeydi, bütün öğrenci gençliğin desteğini sağlamıştı ve gerçekten Türk milletinin Amerikan emperyalizmine duyduğu düşmanlığın bir belirtisiydi. Küstahça beyanatlar veren ve kendisini Türkiye eyaletinin valisi sanan Komer'in «üç beş kişi» lâfına en iyi cevabı ODTÜ öğrencileri verdiler: 900 öğrenci otomobili kendilerinin yaktıklarını yazılı olarak savcılığa bildiriyordu. Savcılık ise rasgele on, onbeş kişi için tevkif kararı aldırdı ve bunların çoğu da, «solcuların soluk alıp vermesini» bile izlediğini söyleyen (!) Sükan ve adamları tarafından bulunamadı. Kurdaş istifa edinceye kadar arkadaşlarını polise teslim etmeyeceklerini söyleyen ODTÜ öğrencileri bu konuda da bir dayanışma örneği verdiler.

Gayrî millî çevreleri korkuya ve dehşete düşüren, küçük burjuva çevrelerini tedirgin eden bu olay, ne idi? Amerikan elçisinin arabası yakılmıştı. Bu, Amerikan emperyalizmine karşı savaşta büyük bir zafer kazanılması mıydı? Hayır. Söz ko-

nusu olan, gençliğin kendinden - gelme anti - emperyalist bir gösterisiydi. Ne ferdiyetçi terrörist bir hareketti, ne de örgütlü olarak girişilmiş bir eylem.

Olay karşısında, «sol» geçinen küçük burjuva çevreler, hayli bocaladılar. Kimi, «mülkiyet hakkının çiğnenemiyeceğinden», kimi anti - emperyalist eylemler olursa «sonra faşizmin geleceğinden» dem vurdular. Küçük burjuvazinin pasifizmi, her hangi bir gelişme karşısında kesin, tutarlı bir tavır takınamayışı, barışçılığı ve uzlaşmacılığı kendini yine ortaya koydu.

Olayın hemen ertesinde CHP parti lideri ve Genel Sekreteri mağdur (!) büyükelçiye geçmiş olsuna gittiler. CHP Parti Meclisinin yayınladığı bildiride gayet olumlu bir biçimde bütün demokratik özgürlüklerden yana olduğunu açıklaması, Parti Genel Sekreterinin verdiği beyanatlarda partinin temsil ettiği sınıf ve tabakaların millî, anti - emperyalist eğilimlerini bir ölçüde dile getirmesine karşılık, CHP liderinin anti - emperyalist mücadelenin Kurtuluş Savaşı ile bitmiş olduğunu söylemesi, Amerikan emperyalizmine karşı içinde bulunduğumuz mücadeleyi reddetmesi, bu liderin temsil ettiği toplum kesimiyle gittikçe daha açık bir çelişme içine düştüğünü ve gittikçe tecrit olunacağını gösteriyordu. Bu liderin millî ve demokratik cephenin karşısına bir engel olarak dikilmesi, onu tarih önünde büyük bir sorumluluk altında bırakacaktır.

Öte yandan, Türk tarihi boyunca millî, demokratik, ileri pek çok hareketin en ön safında yer almış olan ve Türk ordusunun devrimci geleneğinin başta gelen temsilcilerinden biri olan 1. Ordunun, Türk halkının emperyalizme karşı verdiği ilk savaşta en ön hatta savaşan 1. Ordu'nun, tıpkı Türk halkı gibi, emperyalizme karşı yiğit bir mücadele veren Vietnam'ın millî kurtuluşçularını ezmek, kitle halinde yok etmek için çalışmış bir Amerikan casusunun ağzından Vietnam savaşını dinlemesi ve bu casusa üstelik bir de şild vermesi, bütün millî güçler üzerinde soğuk bir duş etkisi yapmıştır.

ARAP HALKLARININ MİLLÎ - DEMOKRATİK DEVRİMİ ARTIK YENİ VE GÜÇLÜ BİR AŞAMAYA GİRMİŞTİR

Emperyalizme karşı halk savaşlarının yeni beşiği Ortadoğu bölgesindeki son gelişmeleri doğru değerlendirebilmemiz için, Arap halklarının millî kurtuluş hareketinin girdiği yeni aşamayı kavrayabilmemiz için, Arap - İsrail çatışmasının sebeplerini bir defa daha gözden geçirmemizde yarar vardır.

Arap dünyası, emperyalizmin sömürüsü altındaki en zengin petrol alanlarını kapsamaktadır. Emperyalistlere en büyük kârlar getiren yatırım bölgelerinden biri Ortadoğu petrolleridir. Örneğin, ABD resmî kaynaklarına göre, 1965 yılında Amerikan petrol tekelleri sadece Arap ülkelerindeki yatırımlarından 813 milyon dolar net kâr elde etmişlerdir. Bu rakam, ABD petrol tekellerinin toplam kazançlarının hemen hemen yarısını teşkil etmektedir. Bu sebeple, emperyalistler

Arap ülkelerini sömürmekten asla vazgeçmiyeceklerdir. Bunun için her şeyi göze alacaklardır.

İsrail'e gelince, emperyalist dünya bakımından İsrail, Arap ülkelerinin tam tersi bir durum gösterir. Emperyalist devletler İsrail'in yapay ekonomisini desteklemek için yılda ortalama olarak 250 milyon dolar bağış ve düşük faizli kredi yardımı yapmaktadırlar. O halde, İsrail emperyalistlerin sırtında bir yüktür. Ama emperyalistler kendi çıkarları ile İsrail'in çıkarlarının birleştiğini ve bunun için Arap halklarına karşı İsrail'in desteklenmesi gerektiğini, İsrail'in kendi çıkarlarına bekçilik yapacağını bilirler.

İsrail, Amerikan emperyalizminin bir kuklası değildir. İsrail'e ülkenin millî burjuvazisi hâkimdir. Emperyalistlerle İsrail'i mutlak bir işbirliğine sokan, her iki tarafın aynı politikayı izlemekte ortak çıkarları olmasıdır. Bu politika nedir? : Arap dünyasını zayıf ve bölünmüş bir halde tutma politikası! Çünkü, emperyalistler bakımından, güçlü ve birleşmiş bir Arap dünyası, eninde sonunda petrolleri millîleştirip gerçek bir kalkınma yoluna girecek ve emperyalizmin sömürü alanı olmaktan kurtulacaktır. İsrail bakımından, güçlü ve birleşmiş bir Arap dünyası, Siyonist politikanın devam etmesine izin vermeyecektir. Filistinli Arapların topraklarının ellerinden alınması; Araplara karşı ırk ayrımı siyasetinin uygulanması o zaman mümkün olmayacaktır.

Bugüne kadar Ortadoğu'da İsrail meselesinin, İsrail - emperyalizm ortaklığından soyut olarak konması, bütün Arap devletlerinin İsrail'e karşı ırkçı bir politikada birleşmeleri, gerçekte Arap dünyasının kendi içindeki sınıf mücadelesini gizlemiş ve geriletmiştir. Bir yanda Cezayir, Mısır ve Suriye gibi ilerici, anti - emperyalist rejimler, diğer yanda Suudî Arabistan, Ürdün gibi emperyalist kuklası rejimler, bugüne kadar her zaman İsrail karşısında birleşmişlerdir. Bu birleşme sadece emperyalistlere yaramıştır. Çünkü İsrail tehdidi bahanesi ile gerici Arap rejimleri derhal silâhlanmış ve durumlarını her zamandan daha kuvvetli hale getirmişlerdir. Haziran 1967 savaşı öncesindeki durumu hatırlıyalım. Ürdün'de rejim devrilmek üzeredir; milliyetçi, anti - emperyalist Arap rejimleri ile emperyalist kuklası Arap rejimleri aralarında çetin bir mücadeleye girmişlerdir. Durum bu iken bir İsrail saldırısı durumu tamamen değiştirmiştir ve bugüne kadar da Ortadoğu'da statüko korunmuştur.

Fakat artık El Feth hareketinin güçlenmesi de göstermektedir ki Arap devrimcileri, meselenin bilincindedirler ve bunları artık iyice öğrenmişlerdir :

1. İsrail'e karşı savaş, mevcut Arap devletlerinin düzenli orduları ile başarılamaz. Çünkü İsrail gerek teknik malzeme ve gerekse teknik bilgi bakımından her zaman daha üstün olacaktır.

2. İsrail, ancak, Arap halklarının millî - demokratik devrimini başarıya ulaştıracak bir halk savaşı yoluyla yenilebilir.

3. İsrail'e karşı düşmanlık, İsrail - emperyalizm ortaklığına karşı düşmanlıktır. İsrail'in Asya ve Afrika kökenli Yahudi proletaryası, Arap halkının müttefi-

kidir. İsrail'in yenilmesi Yahudi ırkının kökünün kazınması değil, İsrail'in emekçi halkı ile Arap emekçi halkının elele, birlikte kuracağı bir Filistin devletinin kurulması demektir.

BEYRUT BASKINI VE SONRASI

Geçtiğimiz Ocak ayı içinde El Fetih gerillalarının Atina'da bir İsrail uçağını tahrip etmeleri ve işgal altındaki Arap topraklarında İsrail işgal kuvvetlerini çeşitli baskınlarla yıpratmaları, İsrail'in Beyrut hava alanına bir baskın düzenliyerek 13 Lübnan uçağını yakmasıyla sonuçlanmıştır. Bu olayın en önemli sonucu, Lübnan'da geniş yatırımları bulunan emperyalist Fransa'nın derhal İsrail'e silâh ve donatım satışını durdurması yanısıra Başbakan Couve de Mourville'in ağzından Lübnan'a askerî teminat vermesi olmuştur. Buna rağmen, Fransız sermayesinin de katılmasıyla kurulan, uzun vadede tepkili uçak yapımını, kısa vadede ise tepkili uçaklar için yedek parça yapımını sağlayacak olan bir fabrika İsrail'de Fransız kapitalistlerinin de bulunduğu bir törenle işletmeye açılmıştır. Fransız hükûmetinin aldığı karar karşısında Fransız sermaye çevrelerinden iki farklı tepki gelmiştir. Amerikan sermayesi ile her alanda çatışmaktan yana olan çevreler hükûmetin kararını desteklemişler ve bu kararın alınmasında başlıca etken olmuşlardır. Buna karşılık, başka bir çevre İsrail'de açılan uçak fabrikası örneğinde olduğu gibi, Amerikan sermayesiyle işbirliğinden yanadır. Ortadoğu'da Fransız sermayesi ile Amerikan sermayesinin kesin olarak karşı karşıya gelip gelmeyeceğini bu iki çevre arasındaki kuvvet dengesi tayin edecektir.

FRANSA İSRAİL'E ASKERÎ YARDIMI KESTİ

Hafta başında İsrail'in Beyrut Havaalanı baskını ile alevlenen Ortadoğu sorunu gün geçtikçe yeni gelişmeleri ardından getirmiştir.

7 Ocak günü İsrail radyosunun, Fransa'nın İsrail'e askerî yardımı kestiğine dair haberi günün konusu olmuştur. Tartışmalara yol açan ambargo haberinin, Paris'teki İsrail Büyükelçiliğince de doğrulandığı bildirilmektedir. Henüz resmî bir bildiri yayınlanmamış olmasına rağmen ambargonun yedek parça dahil olmak üzere, silâh ve askerî bütün malzemeyi kapsadığı anlaşılmıştır.

İsrail'in Haaretz gazetesi «General De Gaulle bu tedbire başvurmakla tamamen Arap ve Sovyet taraflısı ve kesinlikle İsrail aleyhtarı tutum aldı» demiştir. Ambargo kararı kısa zamanda bütün dünyada geniş tepkilere yol açmıştır. İsrail hükûmeti Fransa'nın bu kararını «Vahim sonuçlar yaratacak tek yönlü, keyfî bir karar» olarak nitelerken, Arap ülkeleri sözcüleri, karar lehinde memnuniyetlerini bildiren demeçler vermişlerdir.

Sovyet tepkisi de Fransa lehine olmuş ve Sovyetlerin Paris Büyükelçisi şimdiye dek İsrail'e yardım etmekte olan devletlerin bu karardan ilham almaları gerektiğini bildirmiştir. Aynı gün Sovyetler Birliği'nin batılılara bir Ortadoğu barış planı sunduğu da basına açıklanmıştır.

SOVYET BARIŞ PLANI

Sovyetler Birliği Başbakanı Kosigin'in Ocak ayı içinde verdiği çeşitli beyanatlarda, ne çeşitten olursa olsun, bütün savaş hareketlerinin durdurulmasının dünya barışını korumanın önde gelen şartı olduğunu söylemesinden sonra, Moskova, Washington, Londra ve Paris'e Ortadoğu ile ilgili bir barış planı teklif etmiştir. Sovyet barış planı, ana çizgileriyle şu hususları kapsamaktadır: İsrail'in 22 Kasım 1967 tarihli Güvenlik Konseyi kararına uygun olarak savaş öncesi sınırlara çekilmesi; Arap devletlerinin İsrail'i ve sınırlarını tanımaları; dört büyüklerin bu çözümü garanti etmeleri; bölgede bir B. M. Barış Gücü bulundurulması ve İsrail'e Akabe körfezinden yararlanma hakkının tanınmasına karşılık Süveyş'ten yararlanma hakkının tanınmaması. Özetlersek, bu plan, 1967 Haziran'ı öncesindeki şartlara geri dönülmesini öngörmektedir. Bütünüyle statükocu bir plandır ve Arap halklarının millî kurtuluş mücadelesini hiç hesaba katmamaktadır ve tavizci bir politikaya dayanmaktadır. Bu planı emperyalist devletlerin, Arap devletlerinin ve hattâ İsrail'in kabul edeceğini düşünsek dahi, neticeleri Arap millî kurtuluşçuları tarafından asla kabul edilmeyecektir.

KÜBA - SOVYET YAKINLAŞMASI

Son ayların sosyalist dünya içindeki gelişmelerinden en önemli biri de, Küba ve Sovyet yöneticilerinin tam bir anlaşma arifesine ulaşmış olmalarıdır. Bilindiği gibi, Küba yöneticileri yakın zamana kadar, son Ağustos olayları sırasında dahi, hem Çin'in hem de Sovyetlerin politik çizgisini eleştiren ve bu iki politik çizginin bazı unsurlarını birleştiren, bir **üçüncü yol** izlemekte idiler. Fakat geçen yılın Kasım ayından beri Küba'nın izlediği politikada önemlî değişiklikler görülmeye başlamıştır. Ekim ihtilâlini tebrik mesajında Castro Sovyetleri övmüştür. Ocak ayı içinde Küba ihtilâlinin 10. yıldönümü münasebetiyle yaptığı konuşmada da, Küba ile Sovyetler Birliği arasındaki ideolojik uyuşmazlıkların ortadan kalkmakta olduğunu açıklamıştır. Sovyetler Birliği'nin politikasında hiç bir değişme olmadığına göre, değişen Küba'nın politik çizgisidir. Küba Komünist Partisi organları her zamandan çok Küba'nın SSCB ve diğer Doğu Avrupa sosyalist devletleri ile olan yakın dostluk ve işbirliğinden söz etmektedirler.

Bu gelişmenin, Küba'nın karşı karşıya bulunduğu iktisadî meseleleri çözümlemede Sovyet yardımlarına duyduğu ihtiyacın bir neticesi olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Çünkü Küba, devrimden bu yana büyük bir iktisadî ilerleme kaydettiği halde, temel meselesi olan, çok ürünlü bir ekonomi kurma meselesini çözememiştir. Şeker kamışı üretimi hâlâ Küba ekonomisinin başlıca dalını meydana getirmektedir. Küba şekerini satabilmek için çeşitli konularda çeşitli tâvizler vermeye zorlanmaktadır.

SSCB'DE TARIM ALANINDA ALINAN YENİ İKTİSADÎ TEDBİRLER

Dünya basınına yayılan haberlere göre, Sovyetler Birliği'nde, Batı dünyasında Sovyet iktisatçısı Libermann'ın tezleriyle tanınan ve Sovyet ekonomisinin endüstri sektöründe uygulanan reformları, tarım alanında tamamlayıcı nitelikte bazı tedbirler, geçen Ağustos ayı içinde kabul edilmiş ve uygulamaya konmuştur.

Kabul edilen yeni tedbirler şunlardır:

1. «Bir tarım ünitesi, ekilebilir topraklarının bir kısmını sürekli olarak kullanması için diğer bir tarım ünitesine devredebilir.» Aynı şekilde, bu tarım ünitesi, kendisine devlet tarafından verilmiş olan ekilebilir toprakların bir kısmını, «toprağa ihtiyacı olan kollektif çiftliklere, devlet çiftliklerine ya da diğer tarım ünitelerine geçici olarak kullanmaları için» devredebilir. Ancak, «söz konusu toprak parçasını belirli süre için kullanan tarım ünitesi... toprağı devraldığı üniteye, kullanım süresiyle oranlı bir tazminat öder.»

2. «Kollektif çiftlik üyeleri» ve «devlet çiftliklerinde çalışan işçiler» yanısıra, «taşrada yaşayan ve çalışan öğretmenler, doktorlar ve diğer uzmanlar», «taşrada yaşayan işçiler, kamu görevlileri, emekliler ve sakatlar», «ulaşım ve haberleşme yollarının bakımı ile ilgili personel», «orman işletmelerinde, ağaçlandırma bölgelerinde ve devlet fidanlıklarında çalışan personel», evlerinin yanında, özel kullanımlarına tahsis edilecek toprak parçaları alabileceklerdir.

3. Kişisel kullanıma tahsis edilecek bu topraklar, kollektif çiftliklerin topraklarından ayrılabilecektir.

Gelen haberlere göre, bu tedbirler yoluyla «toprağın en rasyonel bir şekilde» işlenmesinin mümkün olacağı belirtilmektedir.

PAKİSTAN OLAYLARI

Geçtiğimiz Ocak ayında Pakistan, geniş öğrenci ve işçi hareketlerine sahne olmuş, muhalif Pakistan Halk Partisi lideri Z. A. Butto'nun tevkif edilmesi geniş yığınların katıldığı protesto hareketlerine yol açmıştır.

Bu olayların arkasında yatan gerçeği görebilmemiz için, Pakistan toplumunun yapısını, mevcut rejimin sınıf yapısını tesbit etmemiz gerekir.

Pakistan, bilindiği gibi, Batı ve Doğu, iki kısımdan meydana gelmektedir. Ülkenin büyük bölümü olan Batı Pakistan, tamamen büyük feodal toprak sahiplerinin hâkimiyeti altındadır. Pakistan'la Hindistan'ın ayrılması üzerine Hindu tüccar ve tefecilerin bu topraklardan göç etmesi üzerine, köylüler Müslüman toprak ağalarının rakipsiz egemenliği altına girmişlerdir. Batı Pakistan halkının ezici çoğunluğu toprak ağalarının serfi durumundadır.

Doğu Pakistan'da ise, 1961 yılında yapılan istatistiklere göre, nüfusun % 40'ını ortakçı köylüler, % 41'ini küçük toprak sahipleri meydana getirmektedir. Küçük toprak sahiplerinin üçte ikisinin toprağı 20 dönümden az, % 23'ünün toprağı 4 dönümden azdır. Toprağı 4 dönümden az

olanlar, yaşayabilmek için ücret mukabilinde çalışmaktadırlar. Doğu Pakistan'da toprak üzerinde çalışan nüfusun üçte birinin ne sabanı ne de hayvanı vardır. Hiç toprağı olmayan köylüler nüfusun % 11 gibi önemli bir kısmını meydana getirmektedirler. Doğu Pakistan'ın nüfusunun sadece % 5.2'si şehirlerde oturmaktadır. Bunların bir kısmı proletaryayı meydana getirmektedir.

1958'de bir darbeyle iktidara gelen Eyüp Han ve onun İslâm Birliği Partisi, Pakistan'daki İngiliz sömürge ordusunun bir devamı olan bugünkü Pakistan ordusuna dayanmaktadır. 1951'e kadar bir İngiliz generalinin kumandanlığını yaptığı Pakistan ordusu, feodal toprak sahiplerinin ve bir avuçluk İngiliz ve Amerikan işbirlikçisi burjuvazinin iktidarını koruyan kuvvettir. Ülkedeki bütün sanayi ve ticarete hâkim olan işbirlikçi burjuvazi'nin ana kesimini, bu alandaki temerküz sonucunda, 20 aileden meydana gelen bir grup meydana getirmektedir. Amerikan ve İngiliz emperyalizmi ile işbirliği halinde olan toprak ağalarının ve işbirlikçi burjuvazinin halk üzerindeki baskı aracı olan Pakistan ordusunun subayları yüksek maaşlarla beslenmektedir ve imtiyazlı ve zengin bir zümre meydana getirmektedir. Pakistan ordusu subayları toplumdan tamamen kopukturlar. Eğer bir fikriyatları varsa, o da Hindistan düşmanlığından ibarettir. Pakistan ve Hindistan, emperyalistlerin birbirlerine düşürdükleri iki fakir millettir. Her iki ülkenin subaylarının kafaları birbirlerine düşmanlıkla doldurulmaktadır. Böylelikle gerçek düşmanlarını, yani Amerikan ve İngiliz emperyalistlerini görememektedirler. Subayların bu durumu, Pakistan ordusunun hâkim sınıfların baskı aracı olma niteliğini perçinlemektedir. Eyüp Han 1959'dan itibaren yürürlüğe koyduğu «Temel Demokrasiler» adını alan bir düzenle, sadece bir avuç toprak sahibi ve işbirlikçi burjuvayı rejim üzerinde söz sahibi yapmıştır.

Amerikan ve İngiliz emperyalistleri, Pakistan'da toprak sahipleri ve işbirlikçi burjuvazi ile ittifak halindedir. Stratejik, askerî sebepler yanısıra, emperyalist çıkarlar ABD'nin Pakistan'a olan ilgisini arttırmaktadır. 1948 - 52 döneminde Pakistan'daki yabancı yatırımlar İngiltere ve ABD arasında % 87 ve % 4.5 olarak dağılmaktaydı. 1957 - 60 döneminde bu paylar % 67 ve % 10 olarak değişmiştir ve o günden bu yana Amerikan sermayesi gittikçe daha ağır basmaya başlamıştır. ABD, Pakistan'ı başlıca ikraz sermayesi yoluyla sömürmektedir.

Emperyalizm - Feodal Ağa - İşbirlikçi Burjuvazi gerici ittifakına karşı, gerek küçük burjuvazinin ve özellikle onun aydın kesiminin, gerekse öğrencilerin, işçilerin ve köylülerin muhalefeti gelişmektedir. Ancak bu güçler arasında birlik kurulamamıştır. Gerici rejime karşı en militan mücadeleyi gençlik vermektedir. Küçük burjuva aydınlarının milliyetçi ve demokratik eğilimlerini temsil eden Pakistan Halk Partisinin lideri Butto Dışişleri Bakanlığına kadar yükselmiştir. Butto, Eyüp Han gerici rejimine karşı muhalefetin en ileri legal kanadının temsilcisidir.

Bilindiği gibi, Çin - Hint savaşı sırasında Sovyetler'in ve ABD'nin Hindistan'a silâh satmaları üzerine, Pakistan Çin

Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkilerini düzeltmişti. Pakistan'da ilericilere karşı girişilen baskılar devam ederken, Çin Halk Cumhuriyeti Eyüp Han yönetimi ile bir kredi anlaşması imzalamıştır.

Asya, Afrika ve Lâtin Amerika kıtalarının her yanında olduğu gibi Pakistan'da da, millî sınıfların emperyalizme ve yerli ortaklarına karşı millî demokratik devrim hareketi gittikçe gelişmekte ve güçlenmektedir. Millî güçleri birleştirme görevini yüklenen ve gerici iktidara karşı en önde savaşan Pakistan gençliği mücadelesini yiğitçe devam ettirmektedir.

SSCB'NİN BAŞARISI SOYUZ 4 VE SOYUZ 5

Son bir ay içinde kızışan uzay yarışında ABD'nin ay çevresinde yörüngeye sokup, geriye getirdiği Apollo 8 deneyinden sonra başlayan, kimin aya ilk önce ulaşacağı tartışmaları, Ocak ayı ortalarında son buldu. Her ne kadar Sovyetlerin Zond 5 ve Zond 6 deneylerinde gerçekleştirdiğini, ABD Apollo 8 deneyinde içinde insan bulunan araçla gerçekleştirdiyse de, Soyuz 4 ve 5 deneyleri, uzay yarışında Sovyetlerin daha ileride olduğunu bir kere daha göstermiştir. Soyuz 4 ve 5 deneylerinde, araçların uzayda kenetlenmesinin ve kozmonotların yer değiştirmesinin gerçekleştirilmesi, bugüne kadar atılmış olan en ileri adımdır. ABD, bu işi Apollo 9 deneyinde kısmen yapmayı düşünmekteydi.

ÇİN YENİ BİR HİDROJEN BOMBASI DENEMESİ YAPTI

27 Aralık 1968 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti yeni bir hidrojen bombası denemesi yapmıştır. Deneme üzerine bütün dünyaya yayılan bildiride aynen şöyle denmektedir:

«Bu hidrojen bombası denemesinin başarısı, Mao Tse-tung'un yenilmez düşüncesinin diğer bir büyük zaferi, proleter kültür ihtilâlinin diğer bir verimli neticesi ve önümüzdeki Çin Komünist Partisi 9. Millî Kurultayına önemli bir armağandır.

Çin'in yeni hidrojen bombası denemesinin başarısı, Amerikan emperyalizmi ve Sovyet revizyonizminin izlediği nükleer tehdit ve nükleer şantaj politikasına indirilmiş ağır bir darbedir. Amerikan saldırısına karşı ve millî kurtuluş için savaşını sonuna kadar götürmesi için Kahraman Vietnam halkına ve bütün ülke halklarına devrimci mücadelelerinde büyük bir ilham kaynağı olmuştur.»

BATI ALMANYA'DA ÖĞRENCİ HAREKETLERİ

Ocak ayı içinde Federal Almanya'da öğrenci hareketleri yeniden canlandı. 1968 yılı Ocak ayı içinde Heidelberg Üniversitesinde düzenlenen uluslararası kültürel bir geceyi, üçüncü dünya ülkelerinin sorunları üzerine bir tartışmayı da içine alacak, politik bir toplantıya dönüştürmek isteyen Sosyalist Alman Öğrenci Birliği (SDS) üyesi 5 öğrenci hakkında, mesken masuniyetini ihlâl, başkalarının malına za-

rar verme suçlarından dava açılmış, öğrenci muhalefetini susturabilmek için Alman Ceza Kanununun bu gibi suçlarla ilgili maddeleri, birer araç haline getirilmiştir. Yetkili mahkeme, duruşmanın —Noel tatili dolayısıyla öğrencilerin pek çoğunun Heidelberg şehrinden ayrılacağını düşünerek— aleniyeti önlemek amacı ile, Noel tatili içinde yapılmasını kararlaştırmış, fakat bu tutumu öğrencilerin şiddetli tepkisi ile karşılanmıştır.

Düzenlenen bir mitingde, öğrenciler, haklarında dava açılan bu 5 sanığın ancak Noel tatili sonunda mahkemeye çıkacaklarını garanti eden kararı mahkemeye vermişler, ama mahkeme buna tevkif kararı almakla cevap vermiş ve polise yakalama emri verilmiştir. Bunun üzerine bu 5 sanık öğrenci Fransa'ya giderek Noel tatilini orada geçirmişler ve tatil sonunda Heidelberg'e dönmüşler ve devlet organları karşısında öğrencilerin geniş ölçüde yardımlarını görmüşlerdir. Öğrenciler bu 5 sanığı verdikleri sözü tutarak mahkeme önüne çıkartmışlar, ancak devlet organları, öğrencilerin bu hareketini terörle cevaplandırmıştır. 10 Ocak 1969 Cuma günü sabah saat 5.30 da Genel Öğrenci Komisyonu (Asta) binası, polisler tarafından basılmış, öğrencilerle polis arasında kanlı çarpışmalar olmuş polis, ağır şekilde yaraladığı 5 sanık ve 7 öğrenciyi Mannheim tevkifhanesine götürmüştür. Bunun üzerine öğrenciler üniversiteyi ve enstitüleri işgal etmişlerdir. Hedelberg Üniversitesinde başlayan bu hareketi, Tübingen, Berlin ve Freiburg Üniversiteleri de izlemişlerdir.

Alman polisinin bu son yıllar zarfında öğrenci muhalefetine karşı bu kadar ileriye gitmesi ve faşist metodları kullanmasında bir gelişme gizlidir: Kapitalizm, en son aşaması olan tekelci devlet kapitalizminde, içinde getirdiği çelişmeleri çözümleyemeyince, kendi getirmiş olduğu ilkelere de ihanet etmektedir. Tekellerin bütün ekonomiyi etkileri altında tutmaları için devleti bir araç olarak kullanmaları, başka bir deyimle devletin organik olarak kapitalist üretim biçiminin fonksiyon mekanizması haline gelmesi ile, klasik burjuva demokrasisi biçim değiştirmek zorunda kalmış, açık veya gizli, adı ister demokrasi olsun isterse hukuk devleti, faşizme dönüşmek zorunda kalmıştır. Son yıllar içinde, Federal Almanya'da bu dönüşümün pek çok örneklerini görmekteyiz. 1956 yılında Komünist Partisinin yasaklanması ve gerçek bir muhalefetin ortadan kaldırılmak istenmesi, son yıllarda oldukça güçlenen öğrenci hareketlerini faşist metodlarla bastırma denemeleri, son olarak Heidelberg olayları, burjuva demokrasisinden faşizme doğru bir gelişmenin sonuçlarıdır.

Aslında bir küçük burjuva hareketi olan, anarşist karekterli Sosyalist Alman Öğrencileri Örgütünün bu kısıtlı devrimciliği dahi monopol beylerini ve onların devletini harekete geçirmiş ve bu küçük burjuva hareketini bastırmaya zorlamıştır. Batı Almanya işçi sınıfının gerçek sosyalist eylemi karşısında ise, tekelci burjuvazinin çok daha şiddetli, faşist metodlara başvurup, baskı rejimi uygulayacağını ve işçi sınıfının gerçek sosyalist eylemini sindirmeye çalışacağını tahmin etmek yanlış olmayacaktır.

mihri belli

asya üretim tarzı üzerine birkaç söz

Bugün Batıda Marksist teori üzerine yazı yazanların üzerinde en çok durdukları konu Asya üretim tarzı (AÜT) konusudur. Hiç şüphe yok ki, Marx'ın kapitalist üretim tarzı gibi ve bu tarzla ilgili olarak ele aldığı feodalite ve sosyalizm gibi ayrıntılı olarak inceleme ve geliştirme olanağını bulamadığı ve bu bakımdan Marksizm'in öğrenimi içinde önemi sınırlı olan Asya Üretim Tarzı kavramının son on-onbeş yıl içinde bu kadar ilgi çekişinin başlıca nedeni, içinde yaşadığımız tarihî dönemde, Doğu halklarının geri bir üretim tarzından çıkarak sosyalizm doğrultusunda bir evrime girmelerinin günün meselesi haline gelmiş olmasıdır.

Marx'ın 1857-58 yıllarında **Ekonomi Politiğin Eleştirisi**'ni ve **Kapital**'in birinci kitabını hazırlarken kaleme aldığı **Grundrisse der Kritik der Politischen Eokonomie** başlığı altında topladığı notlarının ve özellikle bu notların **Formen, die der Kapitalistischen Produktion Vorhergehen** (*) başlığını

(*) **Formen**'in türkçe çevirisi, SOL YAYINLARI tarafından «Kapitalizm Öncesi Ekonomi Şekilleri (Asya Üretim Tarzı, Antik Çağ, Feodalite) başlığı altında yayınlanmıştır.

taşıyan ve Marx'ın Asya Üretim Tarzı üzerine düşüncelerini ihtiva eden kısmının, 1952-53'de Berlin'de yayınlanması ve böylelikle Marx'ın bu konuya dair o dönemde düşündüklerinin ve not ettiklerinin ulaşılır hale gelmesi, tek başına, Asya üretim tarzına duyulan büyük ilgiyi açıklayamaz. **Gründrisse** daha önce de, İkinci Dünya Savaşı yılları içinde (1939-41) Moskova'da yayınlanmıştı; ama pek üzerinde durulmadı. Bu ilgisizliği, **Formen**'in ingilizce yayınına bir Önsöz yazmış olan Eric Hobsbawm, yayının zamanı ve mekânı ile açıklamaktadır. Zaman açıklamasına katılabiliriz. Ama Hobsbawm'ın mekân açıklaması bir çeşit Batı bölgeciliğini yansıtmaktadır. Marx'ın herhangi bir metninin, Moskova'da ya da Berlin'de yayınlanmış olması, özünde hiçbir şeyi değiştirmez. Asya üretim tarzı kavramının son yıllarda büyük ilgi toplamasının gerçek nedeni, çağımızda tarihî insiyatifin geniş ölçüde Doğu halklarına geçmiş bulunmasıdır.

*
**

Asya üretim tarzı kavramı üzerine eğildiğimiz zaman, **Formen**'deki bu konuyla ilgili notların, sistemlî bir bütün teşkil eden Marksist doktrinde yerini ve önemini doğru olarak değerlendirmeliyiz. Marksizm, bütün çağlar ve bütün toplumlar için geçerli evrensel nitelikte bir metodoloji yaratmıştır. Ama Marx'ın olsun, Engels'in olsun, özel olarak incelemiş oldukları alan, içinde yaşamış oldukları ve ayrıntılı bir araştırmaya tâbi tutma olanaklarına sahip bulundukları kapitalist toplumdur. Feodal toplumla ilgili incelemeleri de hep kapitalist toplumu daha iyi anlayabilmek içindir. Zaten arkeoloji v.b. gibi bilim kollarının henüz yeteri kadar gelişmediği o dönemde, geçmişin Doğu toplumlarını ayrıntılı olarak inceleme olanağı yoktu. Onun için **Formen**'deki Asya üretim tarzı ile ilgili fikirler, Marx'ın kendi değerlendirmesiyle, yeterli incelemeye ve gerekli bilimsel dayanaklara dayanmayan «anticipation» niteliğinde sonuçlardır. Marx, **Grundrisse**'ye dayanarak yazdığı ve içinde ilk kez Asya üretim tarzının sözünü ettiği (ömrünün geri kalan yirmibeş yılı içinde yayınladığı eserlerinde bir başka yerde Asya üretim tarzı terimini kullanmamıştır), **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Giriş**'i 1859 da bu incelemesiyle birlikte yayınlamayı doğru bulmamış ve bu davranışını **Ekonomi Politiğin Eleştirisi** için yazdığı **Önsöz**'de şöyle açıklamıştır:

> «Hazırlamış olduğum bu genel girişi yayınlamıyorum. Çünkü düşünüp taşındıktan sonra, bana öyle geldi ki, ilk önce ispat edilmesi gereken sonuçlar hakkında, önceden yargılara varmak, ancak sıkıcı olabilirdi ve beni izleyecek olan okurun tekilden genele geçmesi gerekecekti.»

Formen'i okurken Marx'ın bu sözleri hatırdan çıkarılmamalıdır. Ne Marx'ın ne de Engels'in ömürleri boyunca **Formen** notlarını yayınlamamaları, ya da bu notlara dayanarak, özellikle Asya üretim tarzı ile ilgili bir inceleme yapma gereğini duymamaları da Asya üretim tarzı kavramının, marksist doktrinin tümü içinde yerini ve önemini tespit ederken göz önünde tutulmalıdır.

Elbette ki bu söylediklerimizden Asya üretim tarzı kavramı üzerinde hiç durulmaması gerektiği, **Formen**'in okunmaması gerektiği sonucu çıkarılamaz. Tersine, bir Doğu toplumunun insanı olarak, bu konu bizim için özel bir ilgi taşır ve elbette ki Asya üretim tarzı üzerinde, hem de doğrudan doğruya Marx'ın notlarını inceleyerek durmamız gerekir. Bu satırların yazarı bunun gereğini duyduğu içindir ki **Formen'i** türkçeye çevirmiştir.

Asya üretim tarzı kavramı üzerinde duracağız; ama marksist metodolojinin bütün çağları ve bütün toplumları kapsayan evrensel niteliğini gözden ırak tutmadan ve bu kavramı Marx'ın öğretisinin tümü içine yerleştirmesini bilerek duracağız. Marx, sözünü ettiğimiz **Ekonomi Politiğin Eleştirisine Önsöz**'de şöyle diyor:

> «Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddî üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkileriyle çelişkiye düşerler. Bu ilişkiler üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olan şekiller olmaktan çıkıp bu gelişmenin önünde engel niteliğine bürünürler ve o zaman toplumsal devrim çağı başlar.»

Bu sözler yalnız kapitalist toplumdan sosyalist topluma geçiş için değil, tarihteki bütün toplum biçimlerinden daha ileri bir toplum biçimine geçiş için de geçerlidir. Marx'ın değerlendirmesiyle yeterli araştırmaya dayanmayan sonuçlar niteliğinde olan ve yer yer birkaç anlama gelebilen yarım cümleler ihtiva eden bazı notlarına dayanarak, Doğu toplumlarını Marksist metodoloji dışında yöntemlerle açıklamaya kalkışmak, bu metodolojinin evrensel niteliğini inkâr etmekle aynı şeydir.

*
**

Burada en özet ve en genel çizgileriyle Asya üretim tarzının ne olduğunu belirtelim: Asya üretim tarzı, Avrupa feodalizminden, daha çok hukukî nitelikte farkları olan, ama pazar için değil de mahallî tüketim için üretim gibi, ekonominin tarımsal yapısı gibi, sınıf toplumu olma ve insanın insan tarafından sömürülmesi gibi Batı feodalizminin iktisadî nitelikte temel unsurlarını özünde taşıyan kapitalizm öncesi toplum biçimlerindendir. Asya üre-

tim tarzında **«feodalizmde olduğu gibi»** toprağın özel mülkiyeti yoktur. Hükümdar bütün ülkenin toprağının sahibidir, ama uygulamada bu, toprakta çalışan emekçilerin kollektif toprak mülkiyeti sonucuna varmaktadır. Tabanda toprak emekçileri arasında eşitliğin hüküm sürdüğü köy ekonomileri var. İktisadî dürtü ile şehirleşme yok. Despot bir hükümdar ve çevresi, üretim artığını kendine almaktadır. Buna karşılık, birçok Doğu ülkesinde coğrafya şartlarının gerektirdiği sulamayı hükümdar sağlıyor. Dış dünya ile bağları kesik küçük eşitlikçi köylü toplulukları kollektif bir çaba gerektiren sulama tesislerini kurma işini başarma olanaklarından yoksundurlar. Bunu ancak bütün ülkenin yeteneklerini seferber edebilen bir despot hükümdar başarabilir. Bu sulama alt - yapının üretimi sürdürmesini sağlamaktadır. Ve böylece temelde eşitlikle sömürme düzeni (kollektivizmle sömürü çelişkisi) bağdaşmaktadır. Yani, Asya üretim tarzı, Batı feodalizmi ile önemli iktisadî benzerlikleri olan, ama aynı zamanda önemli hukukî farkları da bulunan bir toplum biçimidir.

Besbelli ki **Formen**'deki AÜT ile ilgili notlarını Marksizmin bu konudaki son sözü sayamayız. Marx'ın ölümünden yedi yıl sonra Engels, 5 Ağustos 1890 da, K. Schmidt'e yazdığı bir mektubunda şöyle diyor:

> «**Tarihi incelemek gerek,** çeşitli toplumsal şekillere tekabül eden siyasî, hukukî, estetik, felsefî, dinî v.b. kavramları toplumsal şekillerden çıkarmaya kalkışmadan önce, bu şekillerin mevcudiyet şartlarını ayrıntılı bir araştırmaya tâbi tutmak gerek. **Bu noktada şimdiye kadar pek az şey yapıldı.** Çünkü bu işe girişen kimseler pek azdı.» (altı tarafımızdan çizildi)

Hiç şüphe yok ki, Engels, mevcudiyet şartları ayrıntılı bir araştırmaya tâbi tutulması gereken toplumsal şekillerin sözünü ederken ve «bu noktada şimdiye kadar pek az şey yapıldı» derken, Asya üretim tarzı dahil, bütün kapitalizm öncesi ekonomi şekillerini düşünmekteydi. Oysa bugün Batılı yazarlar arasında **Formen**'deki bazı pasajlara dayanarak ve sözde iddialarını «marksist metinlere dayandırarak», ilkel komünal toplumdan başlayan ve sosyalist topluma varan beş üretim tarzı serisinin ancak Batı Avrupa toplumlarına özgü bir şey olduğunu, Doğu toplumlarının kendi iç dinamizmiyle daha geri bir toplum biçiminden, daha ileri bir toplum biçimine geçemediklerini, yani kısaca Doğu toplumlarının tarihî materyalizmin, marksist metodolojinin dışında ele alınması gerektiğini, Marx'ın **Formen**'de bunu söylemek istediğini iddia edecek kadar ileri giden «Marksist ideologlar» türemiştir.

Örneğin, bir K. A. Wittfogel, **Oriental Despotism** adlı kitabında, sözde Marx'a dayanarak, özünde Batı emperyalizminin ve özellikle «Amerikan hayat tarzının» savunmasını yapan, sonuçları bakımından, Nazilerin üstün arî ırk teorilerinden pek farklı olmayan bir teori geliştirmiştir. Wittfogel'e göre Kuzey Atlantik camiası dışındaki bütün toplumlar, iç dinamizmi olmayan ve gerçek bir evrim tanımamış bulunan statik toplumlar olduklarından, örneğin bir Çarlık Rusyası'nın Sovyetler Birliğinden, ya da bir Çin feodal İmparatorluğunun, Çin Halk Cumhuriyeti'nden özünde hiçbir farkı yoktur. Bunların herbirinde, yukarıda despotik bir hükümdar ve temelde de eşitlikçi yoksul bir köy ekonomisi vardır. Saldırgan Alman Nazi emperyalistlerinin ideologu Rosenberg, arî ırktan gelen insanın, Doğululara kıyasla ırk üstünlüğü olduğu görüşünü savunurdu. Ve bilim tarafından yalanlanan bu kaba «teori», pek başarılı olmadı. Saldırgan Amerikan emperyalizminin ideologu Wittfogel, aynı ırkçı teoriyi daha «bilimsel», daha inceltilmiş bir biçime sokmaktadır. Marx'ın da adını kötüye kullanarak Batı Avrupa toplumlarının ve dolayısiyle Batılıların üstünlüklerini savunmaktadır.

Elbette ki Batılı yazarlar arasında Asya üretim tarzı konusuna iyi niyetlerle eğilen kimseler de eksik değildir. Ve görüşlerine katılalım, katılmıyalım bir Godelier'nin bir Yves Lacoste'un sömürge durumundan yeni kurtulmuş olan ulusların Asya üretim tarzına benzer toplum biçimlerinden az gelişmişliğe ve oradan da, kapitalist aşamayı atlayarak, sosyalizme geçişlerinin nasıl olabileceği üzerinde incelemelerini yaparken, meseleyi devrimci açıdan ve marksist metodoloji içinde ele alma çabasında olduklarından şüphe edilemez. Ama biz gene de Asya üretim tarzına niçin Asya'lıların değil de, Avrupa'lıların bu kadar önem verdiği sorusunu, önemli bir soru saymaktayız. Ve örneğin Fransız marksistlerinin, Doğu toplumlarının sosyalizme nasıl geçeceklerini inceleyen yazılarını okurken, sosyalizme geçiş uzmanı olan bu teoricilerin, Fransa'da geçen Mayıs ayaklanması sırasında kendi toplumlarının, Fransa'nın sosyalizme geçişinin nasıl olacağı konusunda doyurucu bir şey söyleyememiş olmaları, birçokları gibi bizim de dikkatimizi çekmiştir.

Bizde de Asya üretim tarzı kavramını Osmanlı toplumuna uygulama çabaları var. Bu konuda şimdiye kadar okuyabildiklerimiz bize, heterojen coğrafyasıyla, heterojen terkibiyle, önemli ticaret merkezleriyle Osmanlı toplumunu hazır bir kalıba sokma yolunda bir çaba gibi gözükmüştür. Ve galiba şimdiye kadar bu konuda yazılanlar birer fikir ekzersizi olmaktan öte bir değer taşımamaktadır. Ancak haksızlık etmemek için şunu da belirtelim ki, şimdiye kadar Türkiye'de fikir alanında hep Avrupa'da modası geçmiş

olan şapkaları başımıza denemişizdir. Asya üretim tarzı için aynı şeyi söyleyemeyiz. Batıda bu şapkanın modası henüz geçmemiştir.

*
**

Asya üretim tarzı kavramı üzerine eğiliyorsak şunu unutmamalıyız ki, bugüne dek bu kavram, devrim tarihi önünde kötü sınav vermiştir: Dünya Marksistleri arasında Asya üretim tarzı üzerine tartışmalar 1920'lerden beri sürmüştür. Dünyanın kaydettiği en büyük ve en önemli bir devrim hareketine sahne olan Çin'i, bu konu, bir Doğu toplumu olarak, yakından ilgilendirmekteydi. III. Enternasyonal'in 1926 Kasım ve Aralık toplantısında ve 1927 Mayıs toplantısında Asya üretim tarzı üzerine çok sert tartışmalar oldu. Trotskistler, Çin emekçi halkının, proletaryanın hegemonyası altındaki savaşının anti-feodal ve anti-emperyalist olduğunu inkâr ediyorlar, bu savaşın anti-kapitalist olduğunu iddia ediyorlardı. Trotskistlere göre, Çin'de feodalizm olmadığına göre, anti-feodal savaş söz konusu olamazdı. 1928'de Çin Komünist Partisi bu meseleyi kesin bir çözüme bağladı. Bu parti, Altıncı Kongresinde, tartışmalardan sonra, Çin'in tarım bölgelerinde Asya üretim tarzı ilişkilerinin varlığını reddetti.

Dünya tarihinde ilk sosyalist devrime sahne olan ve Avrupa'nın olduğu gibi, Asya'nın da, toprak genişliği bakımından en büyük ülkesi olan Sovyetler Birliği'nde de Asya üretim tarzı üzerinde sert tartışmalar olmuştur; özellikle 1929-1931 yıllarında tartışmalar Marx, Engels ve Lenin'in Asya üretim tarzı olarak ayrı bir toplum biçimini kabul edip etmedikleri ve böyle bir üretim tarzının Çin'de bulunup bulunmadığı üzerindeydi. Sonuçta varılan kararda, Asya üretim tarzının objektif olarak yanlış ve siyasî bakımdan zararlı bir teori olduğu kabul edildi.

Bir zamanlar III. Enternasyonal'de çalışmış olan yukarıda adı geçen Wittfogel, Asya üretim tarzı hakkında Sovyet kararının amacının «özel mülkiyetin önemini abartmak ve bürokratik sınıf tahakkümünü ve genel devlet köleliğini gizlemek» olduğunu iddia etmiştir. Amaç bu olamazdı elbet. Asıl amaç sömürgecilerin, emperyalistlerin Wittfogel cinsinden ideologlarının «tarihsiz halklar», «tarihin unuttuğu halklar» teorisine karşı, gerçek devrimcinin, **anti-emperyalistin** tepkisini göstermekti. Burjuva tarihçileri, Doğu halklarının, Avrupalılar gibi, ne bir evrimden ne de bir gelişmeden geçmedikleri yalanını «bilimsel bir gerçek» olarak ileri sürüyorlardı. Buna karşı çıkan Sovyet marksistleri Doğu'nun ve Batı'nın halklarının kesin eşitliğini savundular ve AÜT, bu devrimci tezin savunulmasında pek yararlı görülmediği

için, fikir kargaşalıklarına meydan veren bir kavram sayıldığı için, bir kenara itildi.

Sovyet Bilimler Akademisinin üyesi ve sekreteri S. Oldenbourg'un 1931 tartışmaları sırasında sarfettiği şu sözler, Sovyet Marksistlerinin o zamanki tutumunu yansıtır:

> «Bizim için birbirine karşıt ve başka başka tarzda incelenmesi gereken bir Doğu ülkeleri halkları, bir de Batı ülkeleri halkları diye bir bölünme yoktur. Bizim için Doğu ve Batı halkları vardır ve biz Doğu'yu da, Batı'yı incelerken kullandığımız Marksist metodoloji ile inceleriz. Doğuda da, Batıda da bir sınıf mücadelesi vardır. Doğunun tarihi, Batının tarihinin tanımış olduğu şekillenmeleri tanımıştır. İşte Doğuyu incelememize hükmeden temel ilkeler bunlardır.»

Oldenbourg'un «Doğunun tarihi, Batının tarihinin tanımış olduğu şekillenmeleri tanımıştır» derken, tamamlayıcı açıklamalar gerektiren bir beyanda bulunduğu yolunda bir eleştiriye biz de katılırız. Aynı üretim tarzına giren toplumların bile, «aynı kalıba göre yontulmamış olduklarını, tersine, bunların tümünün tip ve yaş bakımından birbirinden ayrılan ve evrimin birbirini izleyen ayrı aşamalarını gösteren bir toplumsal gruplaşmalar serisi teşkil ettiklerini» (Marx) göz önünde bulundurulmaması, beş toplum biçiminin dogmatik bir tarzda uygulanmasına yol açabilir. O dönemde devrimci amaçlarla da olsa, AÜT üzerine tartışmalara tahammülsüzlükte aşırılıklara gidildiği söylenebilir; ve böyle bir dogmatizm eğilimi de eleştirilmelidir. Ama bugünkü ters doğrultuda, bilimsel sosyalizmin evrenselliğini inkâr doğrultusunda davranışları daha da sert olarak eleştirmek zorunluluğu vardır. Kimilerinin yaptığı gibi dogmatizmden kaçacağız diye tarihî determinizmi inkâra kadar gitmek, sonuçta marksizmin inkârına kadar varır. (*)

*
* *

AÜT, ya da ehrhangi bir ideolojik konuyu ele alırken, teorinin bilimsel gerçeği yansıtıp yansıtmamasının ölçüsü, o teorinin devrimci mücadelede

---

(*) Asya Üretim Tarzı üzerine tartışmalara katılan Ernst Hoffmann, yazımızda adı geçen Eric Hobsbawm'ın **Formen**'e önsözünü inceliyen yazısında, böyle bir eğilime katıldığı için Hobsbawm'ı eleştirmektedir (Bak. **Recherches Internationales**, sayı: 57-58, s. 141).

ideolojik bakımdan devrimcileri gerektiği gibi silâhlandırıp silâhlandırmamasıdır. Marx, «gerçek, devrimcidir» der. Devrimci sonuçlara varmayan, kafaları karıştıran, etkili bir teorik silâh niteliği taşımayan bir teori, bilimsel gerçekle bağdaşamaz.

Bilimsel sosyalizmin evrensel olduğunu, toplumların, üretici güçlerle üretim ilişkilerinin çelişmesiyle, daha geri bir toplum biçiminden daha ileri bir toplum biçimine geçtiklerini, sosyalizmin metodolojisinin bütün çağları ve bütün toplumları kapsadığını akıldan çıkarmadan, **Formen**'i, (Marksist öğretinin içindeki yerini doğru değerlendirerek) okuyalım; AÜT üzerine tartışmaları izleyelim ve metinlerle de yetinmiyerek toplumumuzun tarihi üzerine eğilelim. Çünkü dendiği gibi «tarihi incelemek gerek.»

seyhan erdoğdu

izmir iktisat kongresi - 1923

17 Şubat - 4 Mart 1923 tarihleri arasında, İzmir'de İktisat Vekâleti'nin düzenlediği bir iktisat kongresi toplanmıştı. Kongre iktisadî mahiyette olup, tüccar, sanayi, işçi ve çiftçi gruplarından seçilen 1135 delegenin katılmasıyla teşekkül etmiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinden Doç. Dr. GÜNDÜZ ÖKÇÜN kongre ile ilgili yayınları ve zabıtları toplayarak «Türkiye İktisat Kongresi 1923 - İzmir : Haberler - Belgeler - Yorumlar» kitabını yayınlamış bulunuyor. İktisat Kongresinin, Millî Kurtuluş Savaşının ideolojisini yansıtması bakımından üstünde durulmalıdır. Bu yazı, bir kitap yorumu olarak, kongre belgelerinin özetini ve yorumlarını vermeye çalışmaktadır.

KONGRENİN AMACI

Millî Kurtuluş Savaşına hâkim olan küçük burjuva ideolojisinin en önemli hedefi iktisadî, siyasî, sosyal alanlarda milliyetçiliktir. Bu hedefin tezahür şekillerinden birisi de halkçılıktır, yani Mustafa Kemalcilerin halk hükûme-

ti olarak vasıflandırdıkları, fakat objektif olarak bir burjuva parlemantarizmi olan rejimin kurulmasıdır. Bu «halkçılık» niteliği, ülkenin çeşitli sınıf ve tabakalarından gelen delegelerin hükûmete iktisadî politika alanında fikir vermesini sağlamak düşüncesine, bu düşünce de İktisat Kongresine yol açmıştır. Ayrıca, o dönemde Lozan antlaşması tartışmalarında, emperyalistlerin, kapitülasyonların kaldırılmasına karşı çıkmaları üzerine, İktisat Kongresinin yabancı sermaye esaretine karşı çıkması, gümrük istiklâli konusunda hassasiyetle durması, Kongrenin toplanmasına anlam kazandırmıştır. Kongrenin bir diğer amacı da, savaşın yıpratıcı koşullarından çıkmış, dağınık ve harap bir ülkede iktisadî örgütlenmeyi ve özellikle tüccar, sanayici ve çiftçi unsurların aralarında koordinasyonu sağlamaktır.

KONGREDE SINIFLAR

İŞÇİ SINIFI

1923 İktisat Kongresine delege seçilen işçilerin, hangi koşullar altında seçildikleri, gerçekten işçi sınıfını temsil edip etmedikleri tartışılabilir. 1922 yılında Beynelmilel İşçiler İttihatı, Türkiye İşçiler Derneği, sendika niteliği taşıyan (Osmanlı) Sosyalist Fırkaları, Ermeni Sosyal Demokrat Fırkası, Osmanlı Mürettipler Cemiyeti, Reji Tütün İşçileri Cemiyeti ve daha başka sol kuruluşlar, Aydınlık çevresinin yönettiği Türkiye İşçi Derneği tarafından bir toplantıya çağırılmış, gönderilen delegeler, bilimsel sosyalizme uygun bir program kabul etmiş ve Türkiye İşçi Teşkilâtları Birliği için çalışmak üzere dağılmışlardı. Kurtuluştan sonra, gene Aydınlık çevresi, 1923'ün ilk aylarından itibaren, işçi kuruluşlarını birleştirmek çabalarına yeniden girişti. Amaç «şehirlerde ve sanayi merkezlerinde birer amele dernekleri birliği tesis etmek ve daha sonra memleket çapında bir Türkiye İşçi Dernekleri İttihadına varmaktı (1). Bu yolda ilk çalışmalar yapılmış ve bir nizamname hazırlanmış bulunuyordu. İttihat üyelerinin 15.000'i bulacağı sanılmaktaydı. Anadolu'daki işçi kuruluşlarıyla da birlik sağlanması isteniyordu. Bu işte İzmir, Ankara, Adapazarı, Zonguldak, Mersin gibi merkezlere dayanılıyordu. O dönemde Türkiye'de sanayi işçilerinin sayılarının 76.000 - 77.000 civarında olduğunu düşünürsek (2), 15.000 işçinin toplanacağı sosyalist bir işçi birliğinin ne kadar büyük önem taşıdığını anlarız. Bu birlik Kurtuluş Savaşı sonrasında, Türk proleteryasına, örgütlenme, bilinçlenme ve sınıf mücadelesi yollarını açacak ve Millî Kurtuluş Savaşını asker - sivil aydın yönetici kad-

---

(1) **Mete Tuncay,** Türkiye'de Sol Akımlar, 1908 - 1925, s. 160.

(2) **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi,** s. 288 - 289.

ronun tutarsızlığından biraz olsun kurtarabilecek, toprak ağasına ve kaçınılmaz olarak gelişen komprador burjuvaziye kesin darbeyi vuramamış, vuramayacak olan küçük burjuva milliyetçisinin karşısına, proleter millîciliği ile dikilebilecekti.

1922 yılında kurulmuş olan İstanbul Umumî Amele Birliği ise, baştan beri sarı sendika niteliği göstermiş olan bir işçi kuruluşu idi. Aydınlık, 10 Şubat 1923 tarihli 13. sayısında Birliğin kurucularını, Birliği tüccar ve sanayicilerin himayesinde yürütmekle itham ediyor, onlarla aynı çatı altında birleşmelerini tenkit ediyordu ([3]). Amele birliği işçi sınıfını aldatma ve uyutma yoluna sapmış bir kuruluştu. Bu kuruluşun tüccar eli ile nasıl, neden kurulduğunu A. Hamdi Başar şöyle anlatıyor:

> «Mütareke yıllarında işçi arasında fırkalar, dernekler kurulmuştu. Bunlar zaferden sonra ve Türk - Sovyet dostluğundan yararlanarak, yüzlerine milliyetçi maske takmışlar ve işçiye hâkim olmak istemişlerdi. Tüccara, yerli ve yabancı sermaye sahiplerine, şirketlere, zenginlere karşı işçide ve fakir halkta düşmanlık duyguları doğurtmaya çalışıyorlardı. Bu akımın hedefi sınıf kavgasıydı. İşçiler teşkilâtlanacaklar, burjuva sınıfı ile savaşacaklardı. Mütareke yıllarında çıkan gazete ve dergilerinde bu tema üzerinde propagandalarını yapıyorlardı.
>
> Halbuki sınıf kavgası millî dâvaya ihanet demekti. Biz henüz işçisiyle, tüccariyle, sosyal sınıfları teşekkül etmemiş bir toplum olduğumuz için, yapacağımız iş, Türk olarak bu sınıfı yaratmak ve aynı zamanda bunların birbirine düşman olmamasına ve elbirliği ederek iktisat meydan muharebesini kazanmalarına çalışmaktı.
>
> İşte bu düşünce iledir ki, Türkiye Umum Amele Birliği'ni, Millî Türk Ticaret Birliği'nin bulunduğu binada kurduk.
>
> Amele Birliği Başkanı Şakir Kasım, Türkiye Amele Birliği'nin Türk Ticaret Birliği ile aynı gaye ve hedef etrafında elele çalıştığını açıkça ilân ederdi. Bizim de Amele Birliği'ne yardımcı olduğumuzu ve bütün dâvalarını tüccar derneği olarak desteklediğimizi herkes bilirdi. Bu durum solculara tabiî hücum vesilesi

(3) **Mete Tuncay**, Türkiye'de Sol Akımlar, s. 160.

olmuştu. Türkiye Amele Birliği, tüccarın bir kukla teşkilâtından, bir paravanadan ibaretti.» (4)

Şimdi yukarıdaki satırlara, Mustafa Kemâl'in telgrafını ekleyelim:

«Millî servet ve refahın temin ve istihsaline hasr-ı mesai eyleyen işçi arkadaşlarımızın vücude getirdikleri Birliği, büyük bir hiss-i takdir ile selâmlarım. Bu münasebetle hakkımda hissiyat-ı uhuvvetkâraneden dolayı cümleye beyan-ı teşekkürat eylerim. Ve önümüzdeki iktisadî hayat mücadelesinde Birliğin büyük âmil-i muvaffakiyet olmasını temenni ederim, efendim. Türkiye Büyük Millet Mecisi Reisi Başkumandan Gazi Mustafa Kemâl.» (5)

Durum açıkça ortaya çıkmaktadır. Ankara Hükûmeti elbette ki, sosyalist işçi teşekkülleri birliğine mukabil, yabancı sermayeye karşı, fakat özel teşebbüsçü bir işçi birliğini destekliyecekti. Umum Amele Birliği, kongreye gitmeden önce iki rapor hazırlamıştı. Bunlardan ilki Millî Türk Ticaret Birliği'ne hitaben yazılmıştı. Umum Amele Birliği'ne göre, Türkiye'de, batılı anlamda kapitalistler yoktu. Bizim kapitalistlerimiz, dini bütün, şefkatli adamlardı. Kalpsiz kapitalistler ise yabancı sermayedarlar arasında idi. O halde tüccar, işçiye insanca muamele etmeli ve Türk kapitalisti Türk işçisine kabaca davranmamalı idi. İstanbul Umum Amele Birliği ikinci raporunu İktisat Kongresi Başkanlığına sunmuştu. Bu raporda işçi sınıfının iktisadî ve sosyal hakları savunuluyordu. İstanbul amelesi, birlik İstanbul'da kurulu olduğu için ön plana alınmıştı. Hele Dersaadet Tramvay Şirketi amelesine tam altı teklif maddesi ayrılmıştı. Raporun genel havası, Türkiye'nin kapitalistleşmesine karşı değil, yabancı sermayeye karşı idi. İstanbul Umum Amele Birliği kapitalist düzenden ne koparsan kârdır, diyordu. Gerçekten de kongre sonunda Umum Amele Birliği'nin teklif ettiği esaslardan bir çoğu kabul edilmiştir.

İşçiler açısından ikinci önemli çalışma ve işçi sınıfı çıkarları uğruna asıl mücadele, Aydınlık Dergisi'nin tekliflerinde yansımaktadır. Aydınlık Dergisi'nin görüşleri şöyle idi:

Eğer Türkiye batının muaveneti ile medenî bir ülke haline gelecekse, batı kapitalizminin tuttuğu yolu tutmamalıdır. Mevcut yerli sermaye sahipleri, sınaî ve ticarî kalkınmayı sağlayacak nitelikte değildir. Millî Hükûmet, Avrupa sermayedarı ile girişece-

(4) **Doğan Avcıoğlu**, Türkiye'nin Düzeni, s. 167.

(5) **Gündüz Ökçün**, Türkiye İktisat Kongresi, s. 160.

ği ortaklıkta, toprak serveti ile emek gücünü ortaya koymalıdır. Demek ki esas olarak işçi ve köylünün hakkı korunmalıdır. Bu açıdan, tarım kesiminde, şehirde oturan çiftlik sahiplerinin çiftlikleri devlet nümune çiftliği haline getirilmelidir. Orta ve fakir köylüyü üretim kooperatifleri kurmağa teşvik ederek, bu kooperatifler aracılığı ile tarım aracı, kredi temini sağlanmalıdır. Ayrıca, alım satım kooperatifleri kurulmalı, köylü aracıdan kurtarılmalıdır. İşlenebilir toprak yeterince mevcut olmasına rağmen bazı bölgelerde ortaya çıkan adaletsiz toprak dağılımı önlenmeli, yeniden dağıtılan toprakta, köylünün, köy komünleri şeklinde işletme kurmasına yardım edilmelidir. Tarım üretiminde yabancı sermayeye asla izin verilmemelidir. Tarım işçisine, sanayi işçisine verilen haklar tanınmalı, ortakçılık ve yarıcılık önlenmelidir. Aşar kalkmalı, yerine gelir vergisi konmalıdır. Köylünün borç karşılığı elindeki üretim aracını satması yasaklanmalıdır.

Görülüyor ki, Aydınlık Dergisi, tarım kesiminde anti-feodal bir uygulamaya girişilmesini ve küçük özel köylü mülkiyetini koruyarak, bu yoldan tarımda makinalaşmayı öngörmektedir. Aslında küçük mülkiyetin korunup desteklenmesi kapitalist bir tedbirdir. Fakat Aydınlık'ın savunduğu görüş zamanın şartlarına uygundur. Türkiye Birinci Cihan Savaşından ve Kurtuluş Savaşından harap çıkan bir ülkedir. Ağaların, beylerin, şeyhlerin, hocaların, köylüyü ezdiği bir ülke. Karasabanın ülkesi... Feodal üretim ilişkilerinin ülkesi... Tarımda kapitalistleşmek bir yana, para ekonomisinin girmediği bölgeler mevcuttur. İşte bu koşullar içinde millî kurtuluşçu küçük burjuva aydınının ses çıkartmağa cesaret edemediği, Kurtuluş Savaşına kısmen katılmış, gerek iktisadî, gerek siyasî açıdan güçlü ağa, bey takımına karşı kesin darbeyi Aydınlık önermiştir. Ve önerinin genel niteliği, feodal ilişkileri kaldırmak, esas olarak kısa dönemli bir kapitalist tarım yaratmak ve ilerde sosyalist üretim ilişkilerini getirebilmek için, bu günden devlet çiftlikleri, köy komünleri, kooperatifler şeklinde bir tohum atmaktır.

Sanayi konusunda Aydınlık görüşü, ilk bakışta şaşırtıcı görünebilir. Şöyle ki, sanayi alanında yabancı sermayenin varlığı ve özel teşebbüs desteklenmelidir. Sanayinin gelişmesi için uluslararası kapitalizmin sermayesine ihtiyaç vardır. Ya onlara baş vurmak, ya da onlardan gelen teklifleri kabul etmek gerekir. Çünkü yerli sermaye sınai yatırımları karşılayacak güçte değildir. Ancak Türkiye'ye girmesi zorunlu olan yabancı sermayenin, Türkiye'yi esaret altına almasına meydan verilmemelidir. Ayrıca Avrupa kapitalizmi ile rekabet edemiyen küçük zenaatkârlar da korunmalı ve sınai üretim dernekleri şeklinde birleştirilerek, millî sanayi güçlendirilmelidir.

Yukarıdaki özetten de anlaşıldığı üzere, sanayide de devlet himayesinde bir özel teşebbüsçülük öngörülmektedir. Bu tutumun nedenlerini, o devrin iktisadî şartlarında aramak gerekir. Sermaye yokluğu, endüstrileşmeye yönelecek millî çabaları engellemektedir. Tarımda yatırım, fazla şey vâdetmemektedir. Düşük etkin talep ve yetersiz temel yatırımlar, sınai yatırımı çok riskli bir iş haline sokmuştur. Yabancı sermaye o güne dek kendisi ile rekabet edebilecek dallarda yatırıma girmemiştir. Ülke içine akan sermaye çabuk, yüksek ve emin kâr kaynaklarına yönelmiş, böylece demiryolları, kamu hizmetleri, maliye ve madenler, yabancı yatırımların ana hedefi olmuştur. İç sermaye kaynakları çok sınırlıdır. Düşük gelir seviyesi özel sermaye birikimini engellemektedir. Kamu sektöründe devamlı açık vardır. İç ve dış borçlar büyümektedir. Hükûmetin yalnız başına yatırıma yönelmesine imkân yoktur.

O dönemde henüz Lozan Muahedesi sonuçlanmamış, kapitülasyonların ağır gölgesi henüz silinmemiştir. O dönemde kalkınma deneyinden yararlanılacak, yardım talep edilecek güçte bir sosyalist ülke mevcut değildir. Sovyetler Birliği, seneler sonra başka ülkelere yapacağı gibi, Türkiye'de fabrikalar kuracak durumda değildir. Meseleyi sadece iktisadî şartların zorlaması olarak görmek de yanlış olur. Aydınlık'ın görüşü aynı zamanda bir kuvvetler dengesini yansıtır.

Millî Kurtuluş Savaşı, çeşitli sınıf ve tabakaların ortak mücadelesidir. İşçiler, köylüler bu savaşa katılmışlardır. Fakat onların önünde asker - sivil aydın ve yanında sanayici, tüccar, bir kısım toprak sahibi egemen sınıflar da katılmışlardır. Büyük Türk tüccarı, kendi kompradorluk hakkı için, Türk sanayicisi kendi kapitalistlik hakkı için ve toprak sahibi toprağını korumak için mücadele etmiştir. Egemen sınıfların bu mücadelesi sürekli, birlik içinde değil, kaypak, fırsatçıdır. Fakat herşeye rağmen ortak mücadelenin ortak iktidarında pay istiyeceklerdir. Daha önemlisi Millî Kurtuluş Savaşına hâkim olan öncü güç, küçük burjuva ideolojisidir. Böyle bir savaş sonunda, bütün cephesiyle burjuvazi hâkimken, işçi sınıfı ideolojisini savunanlar, bu güçler dengesinde, zorunlu tarihî aşamayı görmüşler ve burjuvazinin millî sanayi - kapitalizm tezini en tutarlı şekle sokmağa çalışmışlardır. Bu yüzden Aydınlık, küçük mülk sahibinin proleterleşmesine karşı çıkmak gibi, gerici bir tutumu benimsediği zaman, kendi gücünü ve işçi sınıfı dışındaki güçlerin durumunu hesaplamaktadır.

Ticaret konusunda ise Aydınlık, kesin olarak kompradorluğa karşıdır. Türk tüccarının amacının Rum, Ermeni ve Yahudi kompradorluğunu yıkıp, Türk kompradorluğunu kurmak olduğunu kavramıştır.

Ticaretin Avrupa tipi kooperatifler vasıtasıyla yapılması iç ticaretin serbest olması, dış ticaretin ise hükûmetin veya bir kooperatifler birliğinin tekelinde olması savunulmuştur.

Yabancı sermayenin sanayi ve ulaşım alanlarına girebileceği kabul olunmakta, yalnız ulaşımda yeni bir Bağdat Demiryolu deneyi yaratmamak için, ulaşım alanındaki yabancı sermaye haklarının kısıtlanması öngörülmektedir.

Aydınlık'ın bir de somut işçi hakları konusunda görüşleri vardır. Burada işçi sınıfının sendikal hareketi, grev hakkı savunulmuş, iktisadî ve sosyal durumunun düzeltilmesi için teklifler yapılmıştır.

Aydınlık görüşünden başka belge olarak, Türk Mürettibin Cemiyetinin ve Zonguldak madencilerinin hazırlıkları vardır. Bu konuda sadece bunların da İstanbul Umum Amele Birliği tutumunda olduklarını söylemekle yetineceğiz.

Türkiye'nin diğer yerlerinden seçilen temsilciler listesine bakınca da Karahisar-ı Şarki'den, Mesudiye'den, Malatya'dan, Bartın'dan, Düzce, Göynük, Mudurnu'dan işçi temsilcisi seçilmediğini görürüz. Bu sadece birkaç örnektir. Ayrıca esnaftan (örneğin Seyit Gazi Demirci Esnafı) veya küçük burjuvaziden (Mersin Doğruöz Gazetesi Başmuharriri) gibi işçi delegesi olarak gidenler de vardır.

Gündüz Ökçün'ün broşüründe belirttiği üzere (6) ve işçi grubunun esasları madde 34 (7) den anlaşıldığına göre, tarım işçisi kongrede hiç temsil edilmemiştir. Kaldı ki, yurdun çeşitli yerlerinden gelecek işçi temsilcilerinin İzmir'e seyahat parasını bulup bulamayacakları da düşünülür.

İşçi sınıfının Kongre'de temsili konusunda Şefik Hüsnü'nün Aydınlık'taki şu yazısını vermek gerekir:

> «Kongrede kendi mevkii ve fikriyatının ehemmiyeti bu kadar büyük olan amele sınıfının, temsil meselesinin son derece ihmal edilmiş olmasına hayret ve teessürden kendimizi alamıyoruz. Mevcut amele cemiyetlerine, toplu işçi zümrelerine müracaat edilecek yerde, köy ve şehir erbab-ı mesaisi namına gönderileceklerin tayini vali ve mutasarrıflara havale edilmiştir. Ve bu tayin adeta bir memur nasbı gibi bir şekilde yapılmaktadır. Amele işleri ile az veya çok alâkası olan bazı kimseler istimzaç

---

(6) **Gündüz Ökçün,** SBF Dergisi, Cilt XXIII, sayı 1, ayrı bası.

(7) **Gündüz Ökçün,** Türkiye İktisat Kongresi, s. 484.

edilmeksizin, reyleri sorulmaksızın, İstanbul'dan İktisat Kongresine amele murahhasları tayin olunmuştur.» (8)

Aydın Şimendifer Kumpanyası ise, kongreye iştirak eden beş işçiyi işten atmış ve bu durum kongrenin protestosuna yol açmıştır.

Sonuç olarak tarım işçisinin kongrede hiç temsil edilmediğini söylerken, sanayii işçisinin temsilinin de egemen sınıflarca kısıtlandığını ve Ankara'yı gocundurmayacak işçi kuruluşlarının ön plana alındığını iddia edebiliriz.

TÜCCARLAR

İktisat Kongresinde tüccarı her kazadan seçilen üçer delege temsil etmiştir. Kongrede henüz teşkilâtlanmamış ve hattâ tüccarlık bilincine tam erememiş Anadolu tüccarlarına, İstanbul ve İzmir tüccarının hâkim olduğunu söyleyebiliriz. İstanbul tüccar grubu sözcüsü şöyle demektedir:

> «İzmir Ticaret Odası Reisi Alaiyelizâde Mahmut Bey ve İzmir delegeleriyle de tam bir fikir birliğine varmıştık. Bunlar arasında Şerifzâde Remzi Bey adında İngiltere'de okumuş, dumanı burnunda bir genç tüccarla bile anlaşmıştık. Kongrenin toplanmasından iki üç gün önce İzmir'e gittiğimizde, gelen diğer illerin delegeleri ile de temaslar kurmuştuk. Bilhassa Zonguldak madencileri, Samsun tütüncüleri Kayseri ve Adana delegeleri bizimle beraber olmuşlardı. Kongreye kimi başkan yapacağımızı, başkanlık divanını kimlerden kuracağımızı bile düşünmüş, aramızda kararlaştırmıştık.» (9)

Zaten kongreye hazırlık ve hesaplı gelen esas grup, İstanbul tüccarıydı. İstanbul tüccarı, Millî Türk Ticaret Birliği'nde örgütlenmiş bulunuyordu. Bu açıdan Millî Türk Ticaret Birliği'nin ne olduğunu ve kongredeki faaliyetlerini incelemek gerekir.

Millî Türk Ticaret Birliği «Türk tüccarının ithalât ve ihracat ticaretinde hakimiyetini temin etmek ve millî iktisat vadisinde, millî tüccara teveccüh eden zeraifin ifasını teşkil eylemek maksadıyla, 1 Kânun-u evvel 338 tarihinde İstanbul'da teessüs eylemiştir.» Yani Türkçesi, kompradorluğu Rum ve Ermenilerden alıp Türk tüccarına vermek üzere kurulmuştur. Millî Türk Ticaret Birliği, Türk tüccarının kendi arasında konsorsiyumlar, tröstler gibi birlikler kurmasını öngörmektedir. Fakat Kurtuluş Savaşına kadar özellikle ithalât ve ihracat, Rumların ve Ermenilerin elinde olduğundan Türk tüc-

(8) **Gündüz Ökçün**, Türkiye İktisat Kongresi, s. 48.
(9) **Doğan Avcıoğlu**, Türkiye'nin düzeni, s. 168.

carları zayıf olduklarını bilmekte ve hakkıyla kompradorlaşabilmek için hükûmetten destek almak istemektedirler. Kurtuluş Savaşı sonrasında, asker-sivil aydın arasından ithalât-ihracat gibi kârlı işlere kayanlar da olmuş, bu durum, kompradorlaşan tüccarın siyasî nüfuzunu daha da arttırmıştır. MTTB Avrupa ve Amerika'nın büyük kapitalistleri ile doğrudan ilişkiler kurmaya başlamış, Rum ve Ermenilerden boşalan yerlere yavaş yavaş Türk tüccarı geçmiştir. İstanbul Ticaret Odasına karşı yürütülen mücadele de bu güçlenmenin bir parçasıdır MTTB'ne göre, İstanbul Ticaret Odası faal olmayan, itibarsız, gayrı millî bir kuruluştur. Gayrı millîliği ise Oda'yı yönetenlerin esas olarak Rum ve Ermeni oluşuyla tezahür eder. Bu Rum ve Ermeniler, Türk tüccarının Batı ile arasını bozmaktadır. Tek çare Oda'nın milliyetçi Türk tüccarının eline geçmesidir. İstnabul tüccarının kompradorlaşmak çabası onu «İstanbul'da ithalât ve ihracat ticaretinde Türklerin hakimiyetini temin için aktedilecek bir ticareti-hariciye kongresine» götürmüştür. Bu kongreye İktisat Vekili Mahmut Esat da davet edilmişse de, Mahmut Esat davete cevap olarak Millî Türk Ticaret Birliği'ni (MTTB) İzmir Kongresine çağırmıştır. Bir görüş olarak İzmir İktisat Kongresi'nin, tüccarların kongre kararı üzerine hükûmetin harekete geçmesi ile toplandığı ileri sürülebilir. Yani kongre, Ankara hükûmetindeki millî kurtuluşçu asker-sivil aydının, tüccarı da kendi çizdiği millî sınırlar içine sokmak istemesinden doğmuştur. Fakat Gündüz Ökçün'ün ileri sürdüğü bir ihtimal de, Esat Bey'in, MTTB daha tüccar kongresi teklifini ortaya atmadan, iktisat kongresini düşünmüş olmasıdır. Bu yüzden şimdilik kesin bir şey söylenemezse de, İktisat Kongresinin yalnız tüccarların kongre kararı karşısında toplanmış olmadığını fakat kongrede, hükûmetin tüccarı hep kendi istediği «millî tüccar» durumuna —sonuç vermeyecek bile olsa— itmek istediği düşünülebilir.

MTTB'nin kongre hazırlıklarına sadece, tüccarlar değil, banka ve şirket müdürleri de katılmışlardır. MTTB'nin Kongreye sunduğu teklifler ilgi çekicidir. İlk madde gümrüklerde himaye sistemidir. Buna göre Türk ulusunu bugüne dek iktisadî esaret altında tutan Batı'lı sermayedarlardan, sadece hammadde üreten bir sömürge durumundan kurtarmak ve millî sanayie kavuşturmak gerekir. İşte bunun için Türkiye, bugünkü şartlar altında serbest mübadeleye yönelmemeli, dıştan içimize girmek üzere, bizi kollayan ve bizim zaten zayıf olan iktisadî yapımızı sarsacak olan yabancı akımlara yol açmamalıdır. Himaye sistemi millî üretimi arttıracak, tarımda ve sanayide devrim yaratacaktır Ancak himaye sistemini uygularken çok dikkatli olmalı, ithalâtı kısıp ihracatı arttıracağız diye, dengeyi unutmamalıdır. Himaye sistemini herşeyden önce ülke içinde yetişen tarım ürünlerine, ham maddelere ve bunlara dayanan sanayiye ikinci olarak da kolay kurulabilecek sa-

nayiye uygulamak gerekir. İlk anda kurmamıza imkân olmayan sanayi kollarına himaye uygulanmamalıdır.

Görülüyor ki gümrük himayesi konusunda MTTB, millî burjuvazi tutumundadır. Ve hattâ, sanayi ve tarımsal kalkınmada devletin belli bir programlama yapmasını isteyebilecek kadar, tutarlı ve akıllı bir millî burjuva görünümündedir. MTTB, inhisar sistemine karşıdır. Hele yabancı sermayenin herhangi bir inhisar kuvvetine malik oluşu, Türkiye'yi iktisadî esarete sürükleyeceği için çok zararlıdır. Yabancı sermayenin Türkiye'ye girmesi bugünkü ortamda kaçınılmazdır. Fakat bugüne kadar yabancı sermaye ülkeye faydadan çok zarar vermiştir. Bu yüzden yabancı sermaye ülke çıkarlarına aykırı düşmeyecek şartlarda kabul edilebilir. MTTB'nin çok önem verdiği bir diğer mesele de, millî bir tedavül bankasının teşkilidir. Bu bankanın tüccarlar açısından ana fonksiyonu kredi teminidir. O güne dek Rum, Ermeni ve Musevilerin elinde olan bankacılığın da Türklere geçmesi, daha doğrusu Türk tüccarlarına devlet eliyle kredi yaratılması istenmektedir. Banka sermayesinin bir kısmı devlete ait olacaktır. Çünkü henüz Türk burjuvazisi kendi başına 15 - 20 milyon lira sermayeli bir banka kuracak durumda değildir. Bu yüzden devlet yardımıyla bir tedavül bankası kurulması ve tüccarın bundan yararlanması öngörülmektedir.

MTTB'nin, diğer teklifleri de yukarda sıralananlar gibi, hem tüccarın, özellikle İstanbul tüccarının çıkarlarını koruyan, hem millî sanayii öngören, hem de hükûmetin görüşü olan imtiyazsız, sınıfsız millî kalkınmayı destekleyen görüşlerdir. MTTB'nin, son tahlilde Türk kompradoru yaratmak amacında olduğunu belirtmiştik. Ama öte yandan da, yabancı sermayeye karşı, millî sanayiden yana bir tutum takındığını da gördük. Bu durumun ana nedenlerini, gene Kurtuluş Savaşı şartlarında aramak gerekir. Herşeyden önce tüccarın belli bir örgütsüzlük (MTTB'nin bile birkaç aylık bir geçmişi vardı) içinde olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Türk tüccarlarının ticaret hayatında büyük tecrübeleri yoktu. Lövantenlerin, Rum, Ermeni ve Yahudi kompradorların yanında, henüz güçlenmemiş, henüz tam kompradorlaşmamış Türk tüccarı, millî kelimesine sarılmak ve kendine müttefik aramak zorundaydı. Bu müttefikler, sanayici, küçük esnaf ve işçiler ve hepsinden önemlisi Ankara hükûmetiydi. Kurtuluş havasındaki ortak mücadelede pek az yer almış olan İstanbul tüccarı, bazı haklar koparabilmek, güçlenebilmek için hükûmetin burjuva milliyetçiliğinden yana olmak zorunda idi. Hele Anadolu'daki tüccarın millî kurtuluş savaşına katıldığını da hesap edersek, özellikle onların burjuva milliyetçiliğini benimsemelerini dogal karşılarız. Örneğin Havza'dan zürra ve tüccar temsilcisi, Nafiz Bey aynı zamanda millî mücadeleye de katılmış bir mücahitti. Buna rağmen Nafiz Bey ne zürranın

ne de tüccarın hakkını koruyordu. Ona göre, en önemli sorun, köylünün, köyde ağanın, kasabada mütegallibenin, pazarda muhtekirin, hükûmetin, tahsildar ve mübaşirin elinden kurtarılmasıydı. İkinci bir örnek te, hükûmetin görüşünü yansıtan ve ana niteliği burjuva milliyetçiliği olan Heyet-i Faale raporunun, tüccardan Ali İhsan Bey tarafından hazırlanmış olmasıdır. Sonuç olarak diyebiliriz ki maddî güçsüzlüğü, örgütsüzlüğü, tecrübesizliği ve Rum, Ermeni kompradorlarla karşılaştırılınca özellikle Anadolu tüccarının milliliği tüccarı millî burjuva görüşünü savunmaya itmiştir.

MİLLÎ BURJUVAZİ VE KÜÇÜK BURJUVAZİ

Bizde sanayici ve esnafın hazırlıkları vardır. 1923 yılları, millî sanayinin çok güçsüz olduğu bir dönemdir. Birinci Dünya Savaşı sırasında millî sanayi yaratma çabaları, pek netice vermemiştir. İktisat Kongresi, Nümune sergisine getirilen mallar, sanayiin ne durumda olduğunu ortaya koymaktadır. Bunlar sabun, soda, çeşitli kutular, kolonya, krem, helva, makarna, tıp pamuğu, boya, sigara kâğıdı, fanila, seccade, halı, tütün, fıstık, incir, üzüm, yün ipliği, maden nümuneleri, hububat nümuneleri, ayakkabı, kiremit, tuğla, urgan, süpürge gibi mallardır. Sınai mamul denecek malların çoğu, küçük esnafın eseridir. Sadece Giritli Salih Zeki ustanın yaptığı «zafer pulluğu» karasabana karşı makineyi temsil etmektedir. İstanbul küçük esnafı ise yapmış olduğu toplantıda Millî Türk Ticaret Birliği'nin tekliflerine çok benzeyen bazı teklifler öne sürmüş, yabancı sermayeye karşı çıkmış, gümrük himayesini savunmuş, büyük sermayeli bir devlet bankası önermiştir. Bundan Esnaf Cemiyet'lerinin de MTTB'nin etkisi altında olduğu anlaşılmaktadır. Böylece diyebiliriz ki, İstanbul, tüccar, esnaf, sanayici, işçi temsilcileri genel olarak biribirine yakın görüşler savunmuşlardır. Ancak bu kongrede sınıf çıkarları çatışması olmadığı anlamına gelmez. Çünkü Türkiye'nin diğer bölgelerinden gelen temsilcilerin de katılmasıyla daha çeşitli görüşler ortaya çıkmış, hâkim sınıflarla işçiler arasında, bir iktidar mücadelesi olmamakla beraber, iktisadî çıkarlar mücadelesi olmuştur.

HÜKÛMET - KÜÇÜK BURJUVAZİNİN ASKER - SİVİL AYDIN KESİMİ

Millî Kurtuluş Savaşında motor rolü oynayan asker - sivil aydının iktisadî görüşleri heyeti faale raporunda yansımaktadır.

Türkiye, 19. yüzyılın ikinci yarısından sonra, emperyalizmin etkisi ile, yarı - feodal, yarı - sömürge bir ülke haline gelmiştir. Türk kapitalizminin ayağını bağlayan feodal ağalar, beyler ve sırtındaki emperyalizm; onun bağımsız hareketini önlemekte ve emperyalizm, kapitalizme geçişte ancak ken-

disiyle rekabet edemeyecek bir Türk millî burjuvazisine göz yummaktadır. Daha küçük sanayi döneminde, Batı kapitalizminden yediği darbe ile büyük burjuva olma yolu kapanan Türk burjuvazisi, gelişmek için iki yönlü mücadele verecektir. Feodaliteye ve emperyalizme karşı Heyeti - Faale raporu, bu konuda Batı kapitalizminden esinlenerek kredi sorunu üzerinde durur. Heyeti - Faaleye göre, ülkedeki yabancı bankalarca himaye edilen, yabancı sermayedarlar, birtakım yatırımlara girişmişlerse de, nakliye, sanayi ve ticaret alanındaki, yabancı sermaye faaliyetleri, zamanla, Türkiye'yi siyasî ve iktisadî açılardan boyunduruk altına almıştır. İşte buna karşı durmak ve millî sermaye ve kredi müesseselerini kurmak lâzımdır. Bundan sonra, yabancı sermaye ve kredilerden yararlanırken, millî çıkarlarla bağdaşmayan her hususa itiraz etmek gerekir. Bugün yalnız tarım ve ticaretle kalkınmaya imkân yoktur. Sanayi iledir ki, batı kapitalizmi seviyesine erişilebilir. Batı kapitalizminin gelişimi, sanayileşme, belli bir sermaye birikimine dayanmıştır, bankalar, kredi müesseseleri millî sanayinin belkemiğidir. Kredi sorunu sadece sanayi için değil tarım ve ticaret için de önemlidir. Ticarî kredi veren yabancı bankalar yerine, millî bankalar kurulmalıdır. Türkiye'de sanayi bankaları kurulmalı, bunlar millî sermaye ile sınai yatırımlar yapmalı ve bu kuruluşlara halk da ortak olmalıdır. Senelerden beri savaşan Türkiye, zaten gerek dış, gerek de iç etmenler sonucu çok güdük kalmış olan sanayiini geliştirmek zorundadır. Batının güçlü kapitalist ülkeleriyle ancak sanayileşmiş bir Türkiye rekabet edebilir. Ülkede gerekli hammadde ve işgücü kaynağı olduğuna göre ilk dönemde hafif sanayii geliştirip, daha sonraları ise tüm sınai üretimde el işçiliği ve küçük istihsal döneminden kurtulup, fabrika ve makine istihsaline ve büyük işletme devresine geçmek gerekir. Fakat, Heyeti - Faale bu geçiş döneminde, güçsüz Türk ekonomisinin yalnız başına batı kapitalizmiyle rekabet edemeyeceğinin de bilincidir. Bu bakımdan sanayi kooperatiflerine anonim şirketlere önem verilmekte ve büyük sanayi yatırımlarının devletçe yapılması öngörülmektedir.

Tarım alanında kendine yeten, feodal kapalı ekonomiyi yıkıp, büyük ve faal istihsale geçmek, bunun için de tarım üretim kooperatiflerini kurmak hedef alınmıştır. Ticaret konusunda, Heyeti - Faale raporu, bugün bile tutarlı sayılabilecek, millî ve halktan yana bir tutum takınmıştır. Ülke içindeki küçük ticaretin, doğrudan doğruya lüzumsuz bir aracılık yaptığı, emek vermeden halkı sömürdüğü ileri sürülmektedir. Çözüm yolu olarak, küçük ticareti, alım satım kooperatiflerinde bir araya toplamak gösterilmiştir. Bir diğer önemli görüş te dış ticaret meselesidir. Dış ticarette en önemli görev devletindir. Dış ticaret devlet tarafından millî iktisat zihniyeti ile yönetilmelidir. Dış ticaretin belli bir bölümü doğrudan devletin işi olmalıdır. Bir

kısmını kooperatifler, bir kısmını ise şirketler üzerine alabilir. Gümrük siyasetinde ise himayecilik güdülmelidir. Bu himayeciliğin mallara göre derecesi duruma göre ayarlanır. Devlet sadece ticarete değil, tüm iktisat alanlarına karışabilmelidir. Eğer millî sermaye aranıyorsa, bu devletin elinde mevcuttur. Vergiler ve diğer devlet gelirleri üretime yöneltilmelidir. Kongrenin en önemli görevlerinden biri, devletin yapacağı iktisadî işleri saptamaktır. Yabancı sermaye konusunda hükûmetin tutumu açıktır. Türkiye her alanda olduğu gibi iktasat alanında da bağımsızlık istemektedir. Türkiye bir sömürge olmamalıdır. İktisadî bağımsızlığımızı zedelemeyecek biçimdeki yabancı sermayeye kapılar açıktır. Örneğin demiryolu inşaatını Türk millî sermayesi tek başına karşılayacak durumda değildir. Bu yüzden yabancı sermayeye lüzum vardır. Fakat bu yabancı sermaye siyasî çıkarlar peşinde koşmamalıdır.

O dönemde yabancı sermaye Türkiye'de 94 şirketi (7 demiryolu, 6 maden, 23 banka, 11 il imtiyazı, 12 sınai işletme, 35 ticarî şirket) kontrol ediyordu. Bu şirketlere yatırılmış olan sermaye 63.444.000 pounds (sterlin) dir. Yabancı sermayenin ülkelere göre dağılımı şöyle idi [10] :

Almanya	% **45.4**
Fransa	% **25.9**
İngiltere	% **16.9**
Belçika	% **3.7**
ABD	% **1.8**
İtalya	% **1.2**
Hollanda	% **0.9**
Diğer	% **4.2**

Hükûmetin, yabancı sermayeye karşı baskısı hissediliyordu. Hükûmetin baskısı ile Adana'daki Fransız çıkarları baltalanmış, bankalar, madenler, dokuma tezgâhları kapatılmıştı. Hükûmet, Galata Köprüsü'nün gelirini İngilizlerin elinden almıştı. Rejimin kesinlikle millîleştirilmesi söz konusu ediliyordu. Lozan'da kapitülasyonlara karşı mücadelenin en kesin olduğu bir dönemdi. Emperyalistler kapitülasyonların tamamen kaldırılmasını istemiyorlardı. Osmanlı İmparatorluğu'nun, emperyalistlere verdiği iktisadî ve siyasî imtiyazların devamına göz yumulması, Kurtuluş Savaşının emperyalizme karşı değil de, soyut bir düşman işgali kavramına karşı yapılmış olması demek olacaktı. Kapitülasyonların bir parçası olan gümrük sorunu, emperya-

(10) **Z. Y. Herschlag**, Turkey - Challenge of Growth, s. 41.

listlerin en çok üstünde durduğu sorunlardandı. Kapitülasyonlara göre, Türkiye gümrüklerde dilediği tarifeleri tatbik edemiyordu. Türkiye bu maddeyi kaldırmazsa zaten çok sınırlı olan sanayileşme imkânları büyük bir darbe yemiş olacaktı. Osmanlı borçları da Türkiye'nin omuzuna yıkılmak isteniyordu. Emperyalizmle mücadele sona ermemişti. Yani bağımsızlık tam kazanılmamıştı. Öyle ki, Türkiye 1929 yılına kadar, 1916 Osmanlı gümrük tarifesini kullanmak zorunda kalacaktır. 1929'a kadar millî sanayi politikasında himayeci olmayacak, gümrük gelirleri azalacak ve dış ticaret açığı aleyhte olacaktır. Dış borçların ödenmesi 1954'e kadar sürecektir. Yalnız emperyalistler değil, içteki hâkim sınıflarla da çelişkiler mevcuttu. Millî Kurtuluş Savaşı, asker - sivil aydının, işçiye, köylüye ve esnafla, tüccara da verdiği kısa bir mücadele idi. Mustafa Kemâl'ciler, feodal düzenin getirdiği üst yapı kurumlarının bağımsızlık ve millet olma şuurunu yok eden etkileriyle mücadele etmek, aynı zamanda da ağa'yı, bey'i, şeyh'i, hoca'yı tam karşıya almamak zorundaydı. Hemen hemen dört yıl süren silâhlı mücadele, aslında kısa bir savaş olmuştu. Hem zaman bakımından kısa, hem de bilinçlenme süreci açısından kısa. Fakir ve topraksız köylüler ağaya karşı isyan edebilme durumuna getirilmiş, örgütlenmiş değildi. Ankara hükûmeti, sınıfsal niteliği yüzünden, yani burjuvalığı gereği, işçi sınıfının küçük burjuva milliyetçiliği dışına çıkmasına müsade edemiyordu. Yani asker - sivil aydın, bir yandan baş düşmanı emperyalistlerle, diğer yandan, kompradorlaşan tüccar ve eşraf tarafından kuşatılmış durumdaydı. Mücadelenin asıl gövdesi olan işçi - köylü kitlesinin, sınıf bilinci ve sınıfsal örgütleri ile mücadele saflarına katılamaması, Kurtuluş Savaşına daha başından damgasını vurmuştu. Mustafa Kemâl ve arkadaşlarına göre, işçi, köylü, tüccar, ağa hep birlikte emperyalizme karşı mücadele ettikleri için aralarında sınıf çatışması olamazdı. Millet, bir bütündü, millî bağımsızlıktan yana ve kalkınmaya yönelmiş, sınıfsız, imtiyazsız bir kütle idi. Mustafa Kemâl'in kongre konuşması, küçük burjuva milliyetçiliğinin, Kurtuluş Savaşı ideolojisinin kesin bir belgesidir. Mustafa Kemâl şöyle diyordu: «Şimdiye kadar hakiki mânasıyla bir millî devir yaşamadık, millî bir tarihe malik olmadık.» Fatihler, Yavuzlar, Kanuniler hep kendi emelleri, ihtirasları uğruna halkı kullanan hükümdarlardı. Bu tacidarlar, milleti harcamaktan başka, yabancılara da peşkeş çekmişlerdi. Örneğin, Fatih'in Cenevizlilere, Kanunî'nin Venediklilere verdiği imyazlar bu tip satılma belgeleriydi. Ama Osmanlı fetihleri, gerilemeye başlayınca esas felâket başladı ve yabancı hakimiyeti bütün ağırlığı ile çöktü. Saray keyfini sürdürmek için borçlanıyordu. İşte bunun sonucu olarak da, Düyun-u Umumiye belâsı başımıza geldi. Osmanlı Devleti fiilen, bağımsızlığını kaybetmişti. «Bir devlet ki tebaasına koyduğu vergileri ecnebilere ko-

yamaz, bir devlet ki, gümrükleri için rüsum muamelesi ve sair tanzim hakkından men edillir, bir devlet ki ecnebiler üzerinde hakk-ı kazasını tatbikten mahrumdur, o devlete müstakil denilemez.» O halde millî tarih yaşamamıştık. Osmanlı tarihi padişahların, hakanların, zümrelerin dasitanı mahiyetindeydi. Mazinin tarih diye uzattığı kitap bu idi. İşte bundan sonra emperyalistlerin boyunduruğunda girdiğimiz Birinci Cihan Harbi ve yabancı istilâsına karşı Kurtuluş Savaşı gelmişti. Kurtuluş Savaşı'nı iktisadî zaferle de perçinlemek gerekirdi. Bu iktisat mücadelesinde, yabancı sermaye, kanunlarımıza riayet şartı ile ülkemize girebilirdi. Ama biz ülkemizi esirler ülkesi yapmıyacaktık. Yabancı sermayeyi bu şartla kabul edebilirdik. ([11])

Mustafa Kemâl'in diğer görüşleri ise Türkiye'deki sınıflar ve kalkınma yöntemi üzerine idi. O'na göre, Türkiye'deki sınıfların hepsi birbirine gereklidir, birbirine karşı olamazlar. Bu bakımdan işçi - köylü - sanayici - tüccar elbirliğile ülkenin kalkınması için çalışmalıdırlar. Mustafa Kemâl, kapitalizmin gelişebilmesi için ayrıca, plan ve devlet müdahalesi de öngörüyordu. Esaslı bir programı tesis etmek, milleti bu program etrafında çalıştırmak gerekiyordu.

Kongrede hükûmet görüşü olarak ikinci ilginç konuşma İktisat Vekili Mahmut Esat Beyindir. Esat Bey şunu diyebiliyordu : «Hayat, hareket ve hadisat-ı iktisadiyenin birer peykidir.» Millî hâkimiyet, millî iktisadın hakimiyeti demektir. Böyle olmazsa, millî hakimiyet bir serap olur. Oysa eskiden Türkiye iktisaden bizden ziyade yabancıların ülkesi, bir sömürgesi idi. Oysa şimdi, yeni Türkiye, yeni bir iktisat temeline mensuptur. Bu ne sosyalist, ne komünist, ne liberal, ne devletçi bir sistem değildir. Yerine göre hepsinden yararlanacağımız bir sistemdir. İktisadî teşebbüs, hem devlet hem de özel teşebbüs tarafından ele alınmalıdır. Büyük kredi kuruluşlarının, sanayi teşebbüslerini, devlet idare edecektir. Bizde, bir sınıf kavgası mevcut değildir. Bizim kavgamız, yabancı sermayeye karşı bütün ulusun mücadelesidir. ([12])

Kongre başkanlığına tüccar ve sanayicilerin çabası ile getirilen Manisa sanayi delegesi Kâzım Karabekir'in bile şunları söylediğini kaydedelim : «Çocuklarımızın doğduğu günden itibaren kursağına nestle sütü dökersek, ecnebi bez ve pamuklarına sarıp, yine ecnebi beşiğine yatırırsak, ayağındaki patiğinden, başındaki mavi nazar boncuğuna kadar ecnebi malından yapar-

(11) **Gündüz Ökçün,** İktisat Kongresi, s. 248.
(12) **Gündüz Ökçün,** İktisat Kongresi, s. 259.

sak ve kulaklarına benim oğlum paşa olacak diye ninni söyliyerek uyutucu telkin yaparsak» yabancı malından kurtulamayız. ([13])

Yukarıda kısaca özetlenen asker-sivil aydın görüşü, bir yandan emperyalizme, yabancı sermayeye karşı çıkmakta, öte yandan da doğal olarak kapitalizmi savunmaktadır. Bu işçi sınıfı ideolojisinin öncülüğünde olmayan bir kurtuluş savaşında, özellikle Türk halkının ve dünyadaki devrimci mücadelelerin o dönemdeki koşulları altında, asker-sivil aydının savunacağı, ilerici ve en devrimci tutumdur. Ayrıca unutmamak gerekir ki, İzmir İktisat Kongresinin yapıldığı tarihteki dünya şartları, asker-sivil aydın zümreyi etkilemiştir. Kapitalizmin zirve çağında ve sosyalizmin henüz tek bir ülkede ve büyük problemler içinde olduğu bir dönemde, millî burjuva yetiştirme yolunun seçilmesi tabiîdir. Küçük burjuvazinin anti-emperyalist tutumu yanında, millî cephe içindeki sınıflar arasındaki çelişkileri yok sayması da her zamanki karakterini yansıtmaktadır.

SOVYETLERİN TUTUMU

Kongrede dikkati çeken bir husus da Sovyetler Birliği'nin tutumu ve kongrenin Sovyetler Birliği'ne gösterdiği ilgidir. Azerbaycan Halk Cumhuriyeti elçisi Abilof ve Sovyetler Birliği elçisi Aralof «Yoldaşlar» özel olarak kongreye davet edilmişlerdir. Aralof'a göre, kongreye her sınıftan insanın katılması önemlidir. Türkiye kendi kaderine kendi hâkim olacak ve kapitalizme karşı duracaktır. Rusya Şûralarının pek fazla önem verdiği İzmir İktisat Kongresi'ne Rus halkı selâmlarını yollamaktadır. Rus basını, Reji İnhisarının lâğvını bütün gücüyle desteklemektedir. Rus Ticaret Odası, Türklerin bu ilk millî iktisat kongresine tebriklerini iletmektedir. Rusya, Ukrayna, Mavera-i Kafkas Şûraları Cumhuriyetleri, Şark-ı Karip Ticareti Hariciye Mümessilliği de millî kongreyi selâmlamaktadır. Kongrede Abilof ve Aralof yoldaşlar şiddetle alkışlanmış ve hattâ «Umumu arzu» üzerine kürsüye gelerek kendilerini tanıtmışlardır ve kongre delegeleri «Yaşasın Ruslar» diye tezahürat yapmışlardır. Bugünkü koşullar içinde, bir toplantıda öyle bir tezahüratın nelere yol açacağını düşünürsek, o dönemdeki Sovyet-Türk dostluğunun önemini anlarız. Sovyetler Birliği'nin kongreyi desteklemelerinin ana nedeni, ister burjuva, ister proleterya öncülüğünde olsun, emperyalizme karşı bütün millî kurtuluş savaşlarını destekleme politikalarıdır. Sovyetler Birliği'ne göre, İktisat Kongresi, bir burjuva hareketi olan Millî Kurtuluş Savaşı'nın bir yankısıdır. Anadolu burjuvazisi, millî harbin sonuçların-

---

(13) **Gündüz Ökçün,** İktisat Kongresi, s. 328.

dan millî ticaretin gelişmesi için yararlanacak, hükûmete de genç Türk Millî Burjuvazisi hâkim olacaktır. Sovyetler Birliği'ne göre, bankaların, ithalât-ihracat derneklerinin, sanayi odalarının kurulması, sanayiin gelişmesi, genç burjuvazinin güçlenmesi anlamına gelir. Emperyalizme karşı millî kurtuluş savaşlarının desteklenmesini savunan Leninist Sovyetler Birliği'nin, İktisat Kongresini ve burjuvazinin gelişmesini desteklemesi doğal ve ilerici bir tutumdur.

KONGRE KARARLARI VE KONGREDEKİ SINIF MÜCADELESİ

Kongre, çeşitli tartışmalardan sonra, tamamen küçük burjuva idealizminin eseri olan bir misak-ı iktisadî kabul etmiştir. Bunun dışında, çiftçi, tüccar, sanayici ve işçi gruplarının iktisadî esasları tesbit edilmiştir. Bu esasların en önemlileri üzerinde durmak, kongrenin genel niteliğini, kongredeki sınıf çatışmalarını ortaya koymak açısından önemlidir. Yalnız kongrede kabul edilen esasların ondan sonraki dönemlerde aynen uygulandığını düşünemeyiz. Özellikle işçi hakları konusunda epey gecikme olmuştur.

Kongrede kabul edilen çiftçi grubunun esasları üzerinde daha fazla durmak gerekir. Çünkü belgeler kısmında çiftçi grubunun hazırlıkları bulunmamaktadır. Alınan kararlardan, kongreye, çiftçi grubu adına, yalnız toprak sahiplerinin katıldığını, ortakçı, yarıcı gibi feodal üretim ilişkilerinin sömürülen unsurlarının ve tarım işçisi gibi kapitalist tarım ilişkileri içinde sömürülen sınıfın kongrede temsil edilmediğini çıkartabiliriz.

Çiftçilerin yabancı sermayeye karşı tutumları menfidir. Emperyalistlerin tekelinde olan reji, idare ve usulünün ilgasını talep etmişler ve diğer grupların yabancı sermayeye karşı bütün önerilerine müttefikan katılmışlardır. Bir diğer tutumları da tarımda kapitalistleşmeden yana çıkmak olmuştur. Bu açıdan yolların yapılmasını, tarımda modern usullerin gelişmesi için eğitimin arttırılmasını, makineleşmenin hızlandırılmasını, hiç olmazsa sapan, pulluk, tırmık, merdane, çapa makinesi, tınaz makinesi v.s.'nin Türk fabrikalarında üretilmesini savunmuşlardır. Aşar'ın kaldırılması konusunda fakir köylünün çıkarlarını koruma örtüsü altında, tarımsal verginin azaltılmasına çalışmışlardır. Aşar gerçekten de fakir köylünün omuzlarında bir yük olduğundan işçiler de, aşarın kaldırılmasını savunmuşlardır. Yalnız tüccar ve sanayi grupları, aşar usulünün kaldırılmasından sonra, tarım kesiminin zenginleşmesi ve yatırım kaynaklarını yaratma yükünün sanayiye binmesi kuşkusuyla, yeni vergileme usulü konmasını teklif etmişlerdir. Çiftçi grubunun esasları görüşülürken Aydınlık'ın teklif ettiği büyük çiftliklerin dağı-

tılması, ortakçılık, yarıcılık usulünün kaldırılması gibi, anti-feodal tedbirlere hiç değinilmemiştir. Hele tarım proletaryası tamamen geçiştirilmiştir. Oysa 1925 Adana İkinci Pamuk Kongresi'nde, çiftlik sahipleri tarım işçisi sorununun başlarına dert olduğunu açıklayacaklardır. Hikmet Kıvılcımlı'nın tahminine göre, 1923 yılında yalnız Adana pamuk işçileri 50.000 kadardır. [14] Hükûmetin de anti-feodal tutumunu ortaya koyamadığı bu dönemde, İktisat Kongresi ülke nüfusunun büyük çoğunluğunu teşkil eden fakir ve topraksız köylüyü, tarım işçisini tamamen ihmal etmiştir.

Tüccar grubunun esasları kararlaştırılırken, önce bir ticaret bankası kurulması kabul edilmiş, bankanın hükûmetin desteğiyle kurulması, sonra da yavaş yavaş tüccara devredilmesi öngörülmüştür. Tüccarın yabancı sermayeye karşı tutumu menfidir. Madencilikte millî sermayeye önem verilmekte, kabotaj hakkı savunulmaktadır. Yabancı sermayenin, hükûmetle ortaklaşa, memleket sanayi ve ticaretini inhisarına alması reddedilmektedir. Bu görüş, hem o güne değin Osmanlı hâkim sınıfları-yabancı sermaye ortaklığının, hem de Aydınlık'ın ileri sürdüğü, millî hükûmetin, tüccar ve sanayiciye dayanmaksızın, işçi ve köylü kütlesini temel güç alarak, yabancı sermayeden yararlanması görüşünün reddidir.

Gümrük konusunda ise, himayecilik önerilmekte, millî sanayie gerekli olan hammaddelerin ihracı reddedilmektedir. Tüccarın önemle üzerinde durduğu konulardan biri de, örgütlenmedir. Bu yüzden ticaret konularında değişiklikler, ticaret ve sanayi odalarının güçlendirilmesi, dış ticaret müesseselerinin kurulması, ticarî eğitime ağırlık verilmesi, şirketlerin desteklenmesi önerilmiştir.

Sanayi grubunun önerilerinin başında gümrüklerde himaye usulü gelmektedir. Ülke içinde üretilen malların gümrüklerle korunması, ülke içinde mevcut hammaddelerin ithalinin engellenmesi, sanayi için gerekli malzemenin gümrük muafiyeti savunulmuştur. Sanayii desteklemek için sanayi bankaları kurulması, sanayiin örgütlenmesi için sanayi odalarının desteklenmesi istenmiştir.

İşçilerin çoğunlukla kabul edilen, önemli sayılabilecek teklifleri ise şunlardır: Sekiz saatlik iş günü, dernekler, yani sendika hakkının tanınması, maden işçileri için altı saatlik iş günü, işçi gündeliklerinin tayininde işçi temsilcilerine söz hakkı, kadın ve çocuk işçilerin haklarının korunması, 1 Mayıs'ın işçi bayramı olarak kabulü v.b. Ayrıca işçiler tütün rejisi inhisarının hemen ilgası yanısıra, diğer grupların reddine rağmen, imtiyazlı ecnebi müesseselerinin devletleştirilmesini teklif etmişlerdir. Ayrıca millî sa-

(14) **Hikmet Kıvılcımlı,** Türkiye İşçi Sınıfının Sosyal Varlığı, s. 20.

nayiin gelişmesi için, ülkede yetişen tütün, pamuk, palamut, üzüm ve incirin, yün - tiftik ve derinin işlenmedikçe ihracının engellenmesi istenmiştir.

İktisat kongresinin yabancı sermaye konusundaki kararı ise MTTB'nin kararının aynısı olmuştur. Burada, yabancı sermayenin zarar getirmiyecek şekilde kabulü, yerli sermayenin başa çıkabileceği alanların yabancı sermayeye kapanması teklif ediliyordu. Yabancı şirketlerde, deniz ve hava trafiği, sanayi ve bankacılıkta, Türk sermayesi % 75, orman işleri, sermayesi bir milyonun üzerindeki şirketlerde % 51, maden ve demiryolu şirketlerinde % 41, sermayesi yüz milyonu aşan şirketlerde % 31 oranında olmalıydı. Eğer Türkler bu hisse ile iştirak edemiyecek durumda ise, hükûmet namına bu hisse bankaya yatırılmalı idi.

Kongre tekliflerinin genel hatlarile, kapitalizme yönelmiş anti - emperyalist teklifler olduğunu söyliyebiliriz. Ancak bu tutumun kongre kararlarile kesinleştiğini söyliyemeyiz. Hükûmetin kapitalizme yönelişinin fiiliyatta ana belirtileri, 1924 de çıkartılan İhracat Sanayileri İçin Gerekli Hammaddeleri Gümrük Resminden Muaf Tutan Kanun, 1925 de kurulan Sanayi ve Maden Bankası, 1925 de çıkartılan, hükûmeti, fiyatı yabancı ürün fiyatını % 10 fazla aşmayan yerli ürünü satın almaya mecbur kılan Kanun, 1927 Teşvik-i Sanayi Kanunu, 1924 de kurulan İş Bankası v.s. dir.

Aydınlık'da Şefik Hüsnü'nün çok başarılı sayıda işçi teklifleri ise, pek uygulanamamıştır. Buna bir örnek olarak 1923 de kararlaştırılan sendika hakkının, ancak 1946 da kabul edildiğini, grev hakkının ise 1961 Anayasasıyla gerçekleştiğini söyliyebiliriz.

Yazımızın başında İktisat Kongresinde, gerek seçim biçimleri, gerekse ideolojik etki yolları ile, genel bir görüş birliği sağlandığını belirtmiştik. İşçi, çiftçi, tüccar, sanayici ve asker - sivil aydın, ilk adımda yabancı sermayeye karşı ulusça mücadele etrafında birleşmişlerdir. Öyle ki, işçi delegasyonu başkanı Aka Gündüz Bey şöyle demektedir :

> «Türkiye işçileri, birçok memleket işçilerinden fazla müsaadata nail olmuşlardır. Bu muvafakiyetin âmillerinden birisi de Türkiye işçilerinin bütün diğer zümrelerle elbirliği ile çalışmak istemesi ve bunu her vesile ile temin eylemesidir. Türkiye işçileri, say, refah ve memleket istiklâli istiyorlar. Her ne şekil ve surette olursa olsun, bu üç umde haricinde Türk işçisi bulamazsınız. Hür, mes'ut, müstakil bir Türkiye'nin hedefine doğru bütün çiftçi, işçi, san'atkâr ve erbabı ticaretin müştereken hareket etmeleri lüzumludur. ([15])

---

(15) **Gündüz Ökçün**, Türkiye İktisat Kongresi, s. 339.

Fakat herşeye rağmen kongrede sınıf mücadelesinin açık belirtileri vardır. Örneğin çiftçi grubu esaslarının kabulünde, toprak sahipleri «aşar kaldırılsın» demişler, tüccar ve sanayiciler ise, «yerine vergi konmasını» talep etmişlerdir. Gene vergi konusunda, toprak sahiplerine üretimi artırması için tanınması istenen imtiyazlar özellikle işçiler tarafından reddedilmiştir. Tarım aletlerinin gümrük muafiyetine, işçiler, traktörler için gerekli yakıtın gümrük muafiyetine ise tüccar ve işçiler karşı çıkmışlardır. Gene işçiler, mirî toprakta mülkiyet hakkının, tasarruf edene tanınmasında direnmişlerdir.

Tüccar grubunun esaslarında ise, sınıf çatışmasının örneği vesait-i nakliye meselesi madde 8 de görülür. Bu madde de lüks otomobillerin gümrüğe tâbi olması, otobüs ve yük kamyonlarının gümrük resminden muafiyeti öne sürülmüş, tüccar ise lüks otomobillerin de gümrük resminden muafiyetinde ısrar etmiştir. Şirketler bölümü madde 2 de ise hissedarın hissesi nisbetinde reye sahip olmasını diğer gruplar kabul ederken işçiler karşı çıkmıştır.

Sanayi grubunun esaslarında ise, sanayii bankaları meselesinde zürradan karşı çıkanlar olmuş, işçiler de başka bankalardan sermaye toplanarak kurulacak yeni bir sanayi bankasına karşı çıkmışlardır. İşçiler, esnaf cemiyetlerinin teşkiline de muhalefet etmişlerdir. En büyük çatışma, işçi grubunun esasları tartışılırken çıkmıştır. Örneğin : Tüccar, toprak sahibi ve sanayici grupları, yalnız gece çalışan işçilerin iki kat gündelik almasına, 12 yaşını bitirmemiş çocukların çalıştırılmamasına, sabit işçilerin, hafta tatilleri, resmî günler ve işçi bayramı gününde gündeliklerinin tam verilmesine, hastalanan işçinin üç aya kadar gündeliğinin tam verilmesine, bir sene iş başında kalan bir işçiye senede bir ay izin verilmesine ve gündeliklerinin tam ödenmesine, iş başında sakatlananların hayatlarının kapitalistler tarafından emniyet altına alınmasına, imtiyazlı yabancı kuruluşların devletleştirilmesine, işçilerin temettü vergisinden affına, on bin lirayı aşan sermayeden ve mirastan vergi alınmasına karşı çıkmışlardır. Tüccarlar işçiler arasında yaygın hastalıkların önlenmesi için sıhhat vergisinin konmasına, işçiler için sıhhî evler yapılmasına, 1 Mayıs gününün işçi bayramı olmasına muhalefet etmişlerdir.

SONUÇ

İzmir İktisat Kongresi, genel hatlarıyla Millî Kurtuluş Savaşını yansıtmaktadır. Millî Kurtuluş Savaşı, asker-sivil aydın tabakanın fiilî ve ideolojik öncülüğünde verilmiş, emperyalizme karşı, kapitalizmden yana bir sa-

vaştır. Asker - sivil aydın tabakanın fiilî öncülüğünde diyoruz; çünkü, İzmir'de emperyalizme ilk kurşunu atan Hasan Tahsin adlı bir gazetecidir. Kasım 1918 de Manisa'da «İstihlâsı Vatan Cemiyeti» ni kuranlar aydınlardır. Bergama ve Ödemiş'te Yunan saldırısına ilk direnenler subaylardır. Batı Anadolu'da silâhlı Millî Kurtuluş Savaşını başlatan ve bunu bir süre yönetenler, devrimci albaylardır. Kuvayı Milliyenin ilk çekirdeğini subaylar hazırlamıştır. Ödemiş, Alaşehir, Aydın, Denizli, Nazilli, Balıkesir bölgeleri Kuvayi Milliyesini asker - sivil aydın yaratmıştır. Düşmanın elinden Aydın'ı ,Bergama'yı kurtaran, mücadelenin yaratıcıları da aynı gruptur. Amasya'da toplanan Millî Kurtuluşçu ihtilâl komitesi üyeleri, subaylardı. Erzurum Kongresi, Mustafa Kemâl'in etrafında birleşmişti. Müdafa-i Hukuk Cemiyetlerinin doğuşu, aydınların eseriydi. Sivas Kongresini toplantıya çağıranlar, Güney Anadolu'da örgütlenmeyi ve savunmayı başlatanlar, İstanbul'un işgaline karşı direnenler, Ankara'da Millî Meclisi kuranlar, millî kurtuluş aleyhtarı karşı - devrimci isyanlarla mücadele edenler, Sovyetlerle ilişki kuranlar, Birinci ve İkinci İnönü Muharebesinin, Kütahya - Eskişehir Muharebesinin, Sakarya Savaşının, Büyük Taarruzun öncülüğünü yapanlar, hep asker - sivil aydınlardı. Fiilî öncülük demek, örgütlenmenin özünde, atılan silâhın namlusunda olmak demektir. Fiilî öncülük, kitleyi bütün çelişkileriyle peşinden sürüklemek demektir. İşte, Millî Kurtuluş Savaşında asker - sivil aydının başardığı budur.

Millî Kurtuluş Savaşına fiilen öncülük edenler elbette ki, mücadeleye ideolojik damgalarını da vuracaklardı. Bu da büyük burjuva milliyetçiliği idi. Millî Kurtuluş Savaşı iktisadî ve siyasî bağımsızlıktan yanaydı. Millî Kurtuluş Savaşı burjuva demokrasisinden yanaydı. Millî Kurtuluş Savaşı, feodal üst yapının karşısındaydı. Mustafa Kemal'in özetini verdiğimiz kongre konuşmasında, ağanın, tüccarın gözü önünde Fatih'leri Kanunî'leri sıfıra indirmesi önemlidir. Kemalistlerin silâhlı mücadele sonrasında feodal üst yapıya karşı giriştikleri «inkılâplar» burjuva demokrasisi açısından önemlidir. Ve gene, Kemalistlerin 1923'den ta bugüne dek sürdürdükleri ve doğal olarak hep yenik düştükleri, feodal üretim ilişkilerine karşı mücadele önemlidir. Öyle ki, Millî Kurtuluş Savaşı şartlarından daha kötü şartlara düştüğümüz bugün, Aydınlık dergisi sayfalarında, Millî Kurtuluş Savaşına öncülük edenlerin görüşlerini imzasız olarak yayınlasak, haklarında komünizm propagandasından dava açılır. Öyle ki, bugün, Mustafa Kemal Türkiye'sine bayrak olmuş olan millîcilik, suç sayılır. Nasıl ki, millî kurtuluş savaşçılarının bağımsızlık mücadelesini küçümsemek ve o zamanın tarihî koşullarını hesaba katmadan, savaşa öncülük edenlerin sınıfsal yapılarını düşünmeden, millî kurtuluşçu aydından sosyalizme yönelmesini beklemek, küçük burju-

va idealizmi olursa; Millî Kurtuluş Savaşından ders almadan, onların emperyalizme karşı, fakat kapitalizm taraftarı tutumlarının, feodalizme darbe indirememelerinin, işçinin kendi sınıf ideolojisi etrafında örgütlenmesine karşı çıkmalarının, nedenlerini araştırmadan, yani Millî Kurtuluş Savaşlarında, emperyalizmin kesin olarak tasfiyesi için, işçi sınıfı ideolojisinin hâkimiyetinin gerekliliğini kavramadan, Millî Kurtuluş Savaşını gözü kapalı örnek göstermek de küçük burjuvalığın ta kendisidir.

İşte İktisat Kongresi bu açıdan alınırsa, denilebilir ki Kongre, millî bağımsızlıktan yana olduğu için devrimcidir. Kapitalizmin gelişmesinden yana olduğu için, objektif olarak ilericidir. Kongreye tamamen küçük burjuva milliyetçiliği hâkimdir. Kongrenin tekliflerindeki bazı tutarsızlıklar ve pek çok imkânsızlıklar, doğal karşılanmalıdır. Küçük burjuva idealizmi, nasıl ki işçinin, sınıf mücadelesi vermemesi gerektiğini savunuyorsa, İstanbul tüccarının da millî olacağını, aynı inançla savunur. Küçük burjuva milliyetçiliği nasıl ki emperyalizm karşısında canını feda etmekten çekinmezse, iktisadî ve siyasî alanda da burjuvazi uğruna mücadele etmekten çekinmez. Ve iktidar yavaşça elinden kayar. İşte, İktisat Kongresi, küçük burjuva milliyetçiliğinin ve tek başına bu milliyetçiliğin çıkmazının, silâhlı anti-emperyalist mücadeleden sonra, üretim araçlarına sahip egemen sınıfların, savaşın meyvalarını ve giderek siyasî iktidarı, küçük burjuvaziden, işçiden, köylüden çekip koparmalarının tescilidir.

deniz kavukçuoğlu

batı almanya'da ekonominin yeniden askerîleştirilmesi

Kiesinger hükûmetinin 1969 yılı askerî harcamaları için 2,5 milyar DM tutarında bir artışı öngörmesi, haklı olarak, barıştan yana, demokratik güçlerin gözlerinin bu ülkeye çevrilmelerine ve eleştirilerine sebep olmuştur.

Batı Almanya gibi üçüncü genel kriz dönemindeki emperyalist bir ülkede silâhlanmaya verilen önem ve bu alandaki uygulamaların ekonomik ilişkilerin yarattığı zorunluluklar olduğu bilinmektedir. Bu noktadan hareket ederek tekelci devlet kapitalizmi düzeninde tekellerin ekonominin yeniden askerileştirilmesi ve devletin dış ilişkilerinde oynadıkları tayin edici rolü incelemeyi, dış politikasını intikamcı ve saldırgan temellere oturtmuş bu ülkedeki son gelişmeleri daha açık olarak anlamamıza yardımcı olur düşüncesiyle, yararlı bulmaktayız.

1950 - 1956 dönemi, gerek savaşın bütün yükünü taşımış halkın muhtemel tepkisinin gözönünde bulundurulması, gerekse Potsdam Kararının bağlayıcı maddelerine uyma zorunluluğu savaş endüstrisinin yeniden örgütlenmesini ve dolaysız bir silâhlanmayı Batı Almanya için mümkün kılmamaktaydı.

Basın, radyo, televizyon v.b. propaganda araçlarının yardımıyla, ilk faktör etkisiz hale getirildikten ve 1955 yılında NATO'ya girildikten sonra ABD'nin desteğinde, Potsdam kararlarına rağmen, emperyalist ülkeler arasında geçerli «savaş endüstrisinde eşit haklar» sloganıyla bu alanda ilk çalışmalara başlandı. B. Almanya'nın NATO'ya girmesinden sonra bu antlaşma çerçevesi içinde yeni gelişmelerin ortaya çıktığı görülmektedir. 1949 yılında üye devletlerin bağımsız silâhlanma programlarının koordinasyonunu sağlamak

ve teknik alanda müşterek amaçlara dönük bir işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla kurulan, fakat bir yıllık bir çalışmadan sonra hiçbir olumlu sonuç alınamaması karşısında tasfiye edilen encümen (Military Production and Supply Board — MPSB) dışında 1954 yılına kadar NATO belgelerinde ortak savaş araçları üretimine dair hiçbir kayda rastlanmamaktadır. 1955 yılından sonra ise içlerinde Alman firmalarının çoğunluğu teşkil ettikleri çeşitli ortak çalışma gruplarının faaliyete geçtiklerini görüyoruz. Örneğin, uçak (Starfighter tipi) yapımı alanında faaliyete geçen gruplar şunlardır:

a) Messerschmitt AG, E. Heinkel Flugzeugbau GmbH, Siebelwerke ATG GmbH adlı Alman firmalarının teşkil ettikleri «Güney Çalışma Grubu» (bu grup Alman Hava Ordusunun ihtiyacı dışında müttefikler için 210 uçak imâl etmeyi taahhüt etmiştir),

b) Hamburger Flugzeugbau GmbH, «WESER» Flugzeugbau GmbH, Aviolanda Maatschappij voor Vliegtuigbow N. V. (Hollanda), N. V. Koninklijke Nederlandsche Vliegtuigenfabriek Fokker (Hollanda) firmalarının kurdukları ve B. Almanya, Belçika, Hollanda için 364 uçak taahhüt eden «Kuzey Çalışma Grubu»,

c) S. A. Belge de Constructions Aeronautigues (Belçika), S. A. Avions Fairy (Belçika), Bayerische Motorwerke AG (Almanya), Fiat S.P.A. (İtalya) firmalarının teşkil ettikleri «Güneybatı Çalışma Grubu».

Bu uluslararası kuruluşların yanısıra B. Almanya içerisinde teşkil edilmiş iki büyük ortaklık ve bu ortaklıklara bağlı şirketler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

KUZEY ÇALIŞMA GRUBU

Vereinigte Flugtechnische Werke GmbH Bremen

Sermayesi 10 milyar DM

Ortakları:

Weser Flugzeugbau GmbH	
a) Fried Krupp	% 57
b) Unit. Aircraft Corp.	% 43
Focke - Wolf GmbH	
a) Standart Elek. AG	% 32,1
b) Böttcherstrasse GmbH	% 26,7

Hamburger Fluzeugbau GmbH

Sermayesi 7 milyar DM

Ortakları:

Blohm ailesi	% 100

GÜNEY ÇALIŞMA GRUBU (% 100)

1. Bölkow - Entwicklungen KG		% 25
a) Wolfgag Essen	% 50	
b) Ludwig Bölkow	% 50	
2. Siebelwerke ATG GmbH		% 25
a) Friedrich Flick KG	% 33,3	
b) Oerlikon (İsviçre)	% 33,3	
c) Bölkow Entwicklungen KG	% 33,3	
3. Messerschmitt AG		% 25
a) Messerschmitt ailesi	% 53,4	
b) Bavyera Eyaleti	% 46,6	
4. Ernst Heinkel Flugzeugbau		% 25
a) Heinkel ailesi	% 75	
b) Ernst Heinkel Motorenbau	% 25	

BAĞIMSIZ

Flugzeug - Union - Süd GmbH

a) Messerschmitt AG	% 50
b) Ernst Heinkel Flugzeugbau GmbH	% 50

Dornier ailesine ait Dornier Werke GmbH.

Federal Savunma Bakanlığı'nın 1963 yılında iç piyasaya yaptığı 22,5 milyar DM tutarındaki siparişlerinin çeşitli endüstri dallarına düşen payları şöyledir:

Taşıt araçları	% 20,2
Silâh endüstrisi	% 12,0
Uçak endüstrisi	% 11,8
Elektro endüstrisi	% 10,0
Gemi endüstrisi	% 8,5
Demir - Çelik endüstrisi	% 6,9
Makine endüstrisi	% 5,9

Yukarıdaki endüstri dallarının hemen hemen tümüne ise aşağıda adları ve çalışma alanları verilen sekiz tekel egemen durumdadır:

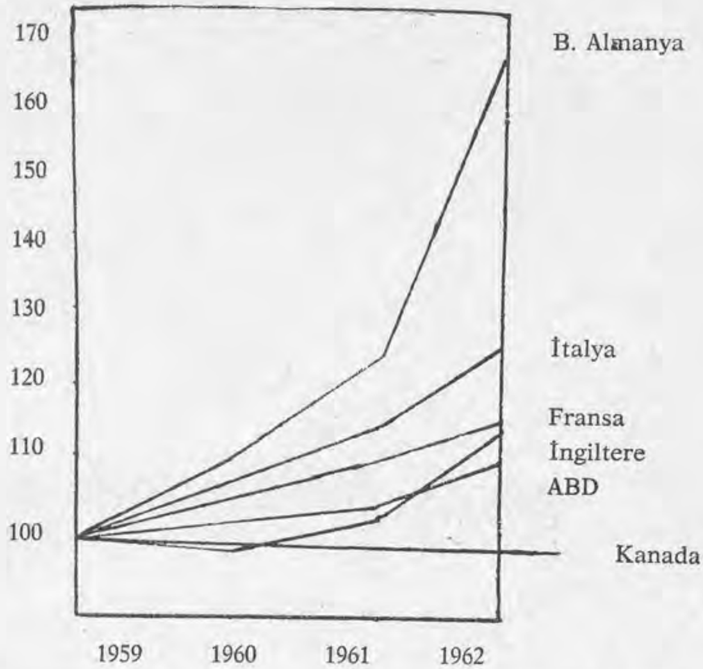
Flick - Konzern	: Patlayıcı maddeler, arazi araçları, uçak yapımı, gemi motorları, taşıt araçları.
Quandt - Gruppe	: Cephane, cephane imali için gerekli makinalar, tank motorları.
Haniel - Gruppe	: Uçak ve gemi motorları, taşıt araçları.
Klöckner - Konzern	: Ağır savaş araçları, tanklar ve gemi motorları.
IG - Farben Gruppe	: Patlayıcı maddelerin yüzde 70'i, roket ve jet yakıtı, atom araştırmaları.
Siemens - Gruppe	: Elektronik.
AEG Gruppe	: Elektronik.
Krupp Konzern	: Ağır sanayi.

Savunma Bakanlığının büyük ölçüdeki siparişleri karşısında AEG ve Siemens grupları aralarına Telefunken, Standart Elek. Lorenz, VFW ve Atlas Elektronik şirketlerini alarak Elektronik GmbH ortaklığını kurmuşlardır.

Yukarıda adı geçen tekeller arasında en önemlileri Daimler Benz ve Dynamit Nobel AG gibi tanınmış şirketlerin kontrolunu elinde tutan (Flick - Konzern)'i ve eski «Politik Araştırmalar Müdürü» Dr. Stoltenberg'i, Kiesinger Kabinesine Bilim ve Araştırmalar Bakanı olarak sokmayı başaran (A. Krupp Konzern) idir. Alfried Krupp'un Güney Afrika Birliğini bizzat ziyaret ederek bu devletle, bilhassa hidrojen bombası imalinde işe yarayan, thorium ithali konusunda anlaşmaya varması ile Dr. Stoltenberg'in Bakan olarak kabineye girmesinin birbirini izlemesi bir raslantı değildir. Her iki olayın gerçekleştiği 1965 - 66 yıllarından sonra bilimsel araştırmaların süratle nükleer alana kaydırıldığı ve B. Almanya'nın bilhassa EURATOM kuruluşu yoluyla uluslararası planda atom silâhlarına sahip olma konusundaki ısrarlı taleplerini arttırdığı görülmektedir. (Krupp Konzern)'i Almanya içinde ve dışında kurulmuş reaktörlerin büyük bir kısmını elinde bulundurmaktadır.

1961 yılından sonra B. Almanya savaş endüstrisi yönünden NATO üyesi

devletler içerisinde ikinci sıraya yükselmiştir. 1959 yılı 100 kabul edilerek orantılı gelişme hızı aşağıda gösterilmiştir:

Batı Almanya'da 1950 yılına göre tüm endüstri üretiminde görülen yüzde 200, elektro endüstrisinde yüzre 422, kimya endüstrisinde yüzde 355 ve taşıt araçları üretiminde sağlanan yüzde 628 artış, son teknik bulguların katkısının yanısıra büyük ölçüde, 1955 yılından bu yana devlet giderlerinin ortalama olarak yüzde 26'sını teşkil eden 169 milyar mark tutarındaki siparişlerle gerçekleştirilmiştir. Batı Almanya'nın sadece 1954 - 1964 yılları arasında NATO üyesi devletleri ile olan askerî alandaki ticarî ilişkileri yoluyla sağladığı gelirler 32,5 milyar DM tutmaktadır.

Yukarıda sıraladığımız rakamların da gösterdikleri gibi askerî alanda yapılan her yatırım tekellere büyük kârlar sağlamaktadır. Bu koşullar altında, devletin görevi tekel çıkarlarının sağlanmasını yaratan politik ortamı hazırlamaktan ve dolayısıyla yeni yatırım alanları açmaktan başka bir şey değildir. Tekelci devlet kapitalizminde ekonomik konjüktürdeki istikrarın sağlanması ileri aşamada ancak ekonominin yeniden askerîleştirilmesi ile mümkün olmaktadır. Devletin gerek Polonya ve Demokratik Alman Cumhuriyeti üzerindeki emelleri, gerekse Çekoslavakya karşı - devriminin hazırlanmasında oynadığı rol, alt yapıdaki bu gelişmelerin politik görüntüleridir. 1969 yılı askerî harcamalarında Çekoslavakya olayları bahane edilerek öngörülen 2,5 milyar DM'lık artış birbirini izleyen olaylar zincirinin son halkasıdır. Ne var ki B. Almanya güçlü bir sosyalist blokun varlığı karşısında saldırgan ve intikamcı emellerini gerçekleştirme fırsatını bulamıyacaktır.

geçlik hareketinin hedefi

Bu yazı, Mao Tse-tung'un, 4 Mayıs Hareketinin (1919) yirminci yıldönümünü kutlamak için gençlik tarafından Yenan'da düzenlenen toplantıda yaptığı konuşmanın metnidir.

Bugün 4 Mayıs Hareketinin yirminci yıldönümüdür ve Yenan'daki bütün gençlerimiz bu kutlama törenini yapmak üzere burada toplanmış bulunuyor. Bu yıldönümünde, Çin'deki gençlik hareketinin bazı meseleleri üzerinde konuşacağım.

İlk olarak: 4 Mayıs'ı Çin'in Gençlik Günü olarak ilân etmiş olmamız çok yerindedir. 4 Mayıs Hareketinden bu yana yirmi yıl geçmiş bulunuyor; ancak bu olay büyük bir öneme sahiptir ve biz nihayet, bu günü millî Gençlik Günü olarak ilân etmiş bulunuyoruz. Çünkü bu, Çin'in anti-emperyalist, anti-feodal demokratik halk devriminin yakında bir dönüm noktasına ulaşacağını gösterir. Halkın anti-emperyalist, anti-feodal demokratik devrimi yıllardır ardı ardına yenilgiye uğradı ve şimdi bu durum bir dönemece ulaştı: Yeni bir yenilgiye doğru değil, zafer yönünde. Çin devrimi artık ilerliyor ve zafer yönünde ilerliyor. Tarihteki devrimlerin yenilgileri artık tekrarlanamaz ve tekrarlanmasına izin verilmemelidir; durum, bir zafer haline çevrilmelidir. Ama, bu dönüş, şimdiden oldu mu? Hayır. Böyle bir dönüş

henüz olmamıştır; henüz zafer kazanmadık. Ama, zafer kazanılabilir. Bugün Japonya'ya karşı savaşta, yenilgiden başarıya doğru dönüş noktasına ulaşmağa çalışıyoruz. 4 Mayıs Hareketinin karşı çıktığı şey, bir hainler hükûmeti, emperyalizmle işbirliği yapan ve milletin çıkarlarına ihanet eden bir hükûmet, halka karşı olan bir hükûmetti. Böyle bir hükûmete karşı çıkmak yanlış mıydı? Eğer böyle ise, 4 Mayıs Hareketi bir hatâ idi. Ancak, böyle bir hükûmete karşı çıkılması ve bir hainler hükûmetinin devrilmesi gerektiği apaçıktır. Ve şuna işaret etmeliyiz ki, Dr. Sun Yat - sen 4 Mayıs Hareketinden çok önce, karşı çıktığı ve devirecek olduğu Mançu hükûmetine, o günün hükûmetine karşı çıkmıştı. Bunu yapmakta haklı mıydı? Oldukça haklıydı. Çünkü karşı çıktığı şey, emperyalizme karşı duran bir hükûmet değil, emperyalizmle işbirliği yapan bir hükûmetti; devrimci bir hükûmet değil, devrimi önleyen bir hükûmetti. 4 Mayıs Hareketi, bir hainler hükûmetine karşı çıkma görevini taşıdığından, devrimci bir hareketti. Çin'in bütün gençliği 4 Mayıs Hareketini böyle görmelidir. Bugün, bütün ülke halkının Japonya'ya karşı direnmek için kuvvetle ayaklandığı şu sırada, herkes, devrimlerdeki yenilgilerin geçmiş tecrübelerinden ders alarak, Japon emperyalizmini yenmek için karar vermiş bulunuyor ve hiç kimsenin artık ne vatan hainlerine ne de devrimin yine yenilgiye uğramasına tahammülü yoktur. Bir kesimi hariç, ülkenin bütün gençliği uyanmış ve zaferi kazanmaya karar vermiştir; «4 Mayıs» ın Gençlik Günü olarak ilân edilmesi bu hususa işaret eder. Zafer yolunda ilerliyoruz ve bütün ülke halkı elbirliğiyle mücadele edecek olursa, Çin devrimi, Japonya'ya karşı savaşın akışı içinde mutlaka zafere ulaşacaktır.

İkinci olarak: Çin devrimi neye karşı yönelmiştir? Devrimin hedefleri nelerdir? Herkes bilir ki, bu hedeflerin biri emperyalizm, diğeri feodalizmdir. Devrimin ilk hedefi bugün için nedir? Biri Japon emperyalistleri ve diğeri Çinli işbirlikçiler. Bir devrim yapmak için, Japon emperyalizmini devirmemiz gerekir; onun işbirlikçilerini devirmemiz gerekir. Devrimi kim yapacaktır? Devrime faal bir şekilde katılanlar kimlerdir? Çin halkının kendisi. Devrimin itici kuvvetleri, proletarya, köylüler ve diğer bütün sınıfların emperyalizme ve feodalizme karşı savaşmaya istekli olan insanları; bütün bunlar emperyalizme ve feodalizme karşı devrimin kuvvetleridir. Ama, böylesine geniş bir yığın içerisinde temel kuvveti ve devrimin belkemiğini kimler meydana getirir? Ülke nüfusunun yüzde doksanını teşkil eden işçi ve köylüler. Çin devriminin niteliği nedir? Bugün ne çeşit bir devrim yapıyoruz? Burjuva nitelikte bir demokratik devrim yapıyoruz ve yaptıklarımızın hiç biri bir burjuva - demokratik devriminin sınırlarını aşmayacaktır. Bugün için, genel olarak burjuva özel mülkiyet sistemini henüz yıkmamalıyız.

Yıkmak istediğimiz şey, emperyalizm ve feodalizmdir: Bu, burjuva nitelikte bir demokratik devrimdir. Ama, burjuvazi, ancak proletaryanın ve geniş halk yığınlarının mücadelesiyle başarılabilecek olan bu devrimi yapacak güce sahip değildir. Bu devrimle gerçekleştirilecek olan amaç nedir? Amaç, emperyalizmi ve feodalizmi devirmek ve bir demokratik halk cumhuriyeti kurmaktır. Bu demokratik halk cumhuriyeti, devrimci Halkın Üç İlkesi'ne dayanan bir cumhuriyettir. Bugünün yarı-sömürge ve yarı-feodal devletinden farklıdır ve yarının sosyalist sisteminden de farklı olacaktır. Sosyalist toplum sisteminde kapitalistlere ihtiyaç yoktur, oysa bu halk demokrasisi sisteminde kapitalistlerin varlığına izin verilecektir. Çin her zaman kapitalistlere ihtiyaç duyacak mıdır? Hayır, şüphesiz ki, gelecekte duymayacaktır. Bu sadece Çin için değil, bütün dünya için doğrudur. Britanya ya da Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ya da Japonya, Almanya ya da İtalya olsun, bütün ülkelerin gelecekte kapitalistlere ihtiyacı kalmayacaktır ve Çin, bir istisna olamaz. Sovyetler Birliği sosyalizmin kurulmuş olduğu bir ülkedir ve hiç şüphesiz ki, gelecekte bütün dünya onu izleyecektir. Çin'in gelecekte sosyalizme doğru gelişeceği de, hiç kimsenin reddedemiyeceği bir kanundur. Ancak, bugünkü aşamada, sosyalizmi gerçekleştirecek durumda değiliz; Çin'in şimdiki yarı-sömürge, yarı-feodal durumunu değiştirmek ve bir halk demokrasisi sistemi kurmak için, emperyalizmi ve feodalizmi yıkacağız. Bütün ülke gençliği bunun için mücadele etmelidir.

Üçüncü olarak: Çin devriminin geçmiş tecrübelerinden öğrendiğimiz dersler nelerdir? Bu da, gençliğimizin anlaması gereken önemli bir meseledir. Gerçekte, yabancı kapitalist ülkeler hemen hemen yüz yıldır Çin'e saldırdıkları halde, Çin'in emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva-demokratik devrimi, Dr. Sun Yat-sen tarafından başlatıldı ve elli yılı aşan bir süre devam etti. Geçen yüzyıl içinde Çin'in —İngiliz saldırısına karşı Afyon Savaşı ile başlayan ve T'aip'ing Gökyüzü Krallığı Savaşı, 1894 Savaşı, 1898 Reformcu Hareketi, Boxer Hareketi, 1911 Devrimi, 4 Mayıs Hareketi, Kuzey Seferi ve Kızıl Ordu Savaşı ile devam eden— mücadelelerinin hepsi, farklı şartlar altında yer aldıkları halde, ya yabancı düşmanlara karşı koymak ya da mevcut şartları değiştirmek için yapılmıştır. Ama, ancak Dr. Sun Yat-sen ile birlikte nisbeten belirgin bir burjuva-demokratik devrimi başlamıştır. Son elli yıl içinde, Dr. Sun ile başlayan devrim, hem zaferler kazanmış hem de yenilgilere uğramıştır. Bir düşünün: 1911 devrimi ülkeyi imparatordan kurtardığı için bir başarı değil miydi? Ama yine de, sadece ülkeyi imparatordan kurtarmış olması, Çin'in yine emperyalizmin ve feodalizmin baskısı altında kalması ve emperyalizme ve feodalizme karşı mücadele görevinin başarılamamış olması bakımından, bu anlamda, bir yenilgiydi. 4 Mayıs Ha-

reketi ne içindi? O da emperyalizme ve feodalizme karşı idi, ama Çin'in bugün hâlâ daha emperyalizmin ve feodalizmin hâkimiyeti altında olduğuna bakılırsa, bu hareket de başarıya ulaşamadı. Aynı şey Kuzey Seferi devrimi bakımından da doğrudur; o da başarılar kazanmıştır, ama o da yenilgiye uğramıştır. Kuomintang anti-komünist kampanyayı başlattığından bu yana, Çin yine emperyalizmin ve feodalizmin boyunduruğu altına girdi. Böylelikle, Kızıl Ordu'nun on yıllık savaşı kaçınılmaz oldu. Ama bu on yıllık mücadele, devrimci görevi ülkenin bütününde değil, Çin'in sadece bir kesiminde başarıya ulaştırdı. Devrimin geçen birkaç on yıllık süre içindeki sonuçlarını özetlersek, sürekli ve tüm milleti kapsayan zaferler değil, geçici ve kısmî zaferler kazanmış olduğumuzu söyleyebiliriz. Dr. Sun Yat-sen'in dediği gibi: «Devrim henüz tamamlanmamıştır; bütün yoldaşlarım mücadeleye devam etmelidir.» Şu soru sorulabilir: Çin devrimi birkaç onyıldan beri devam ettiği halde, neden bugüne kadar hâlâ hedefine ulaşamamıştır? Bunun sebepleri nelerdir? Bunun iki sebebi vardır: Birincisi, düşman kuvvetleri çok güçlü olmuştur. İkincisi, bizim kuvvetlerimiz çok güçsüz kalmıştır. Biri güçlü diğeri güçsüz olduğundan, devrim başarıya ulaşamadı. Düşman kuvvetlerinin çok güçlü olduğunu söylediğimiz zaman, emperyalizmin (ki, baş düşmandır) ve feodalizmin kuvvetlerinin çok güçlü olduğunu kastediyoruz. Kendi kuvvetlerimizin çok güçsüz olduğunu söylediğimiz zaman, bizim askerî, siyasî, iktisadî ve kültürel alanlarda gösterdiğimiz zayıflığı kastediyoruz. Ama, anti-emperyalist ve anti-feodal görevi başarıya ulaştıramamış olmamamızın başlıca sebebi, ülke nüfusunun yüzde doksanını meydana getiren işçi ve köylü emekçi yığınlarının harekete geçirilememiş olmasıdır. Devrimin geçmiş birkaç onyıllık süre içindeki sonuçlarını özetlersek, ülkenin bütün halkının tam olarak harekete geçirilememiş olduğunu ve gericilerin her zaman böyle bir seferberliğe karşı çıkmış ve onu önlemiş olduklarını söyleyebiliriz. Ancak ülke nüfusunun yüzde doksanını meydana getiren geniş işçi ve köylü yığınlarını harekete geçirerek ve örgütleyerek, emperyalizmi ve feodalizmi devirmek mümkündür. Dr. Sun Yat-sen Vasiyetinde şöyle dedi:

> «Çin'in özgürlüğünü ve eşitliğini kazanmak amacıyla, kırk yıl kendimi millî devrim dâvasına adadım. Bu kırk yıl süresince edindiğim tecrübeler sonunda şuna kesin olarak inanmış bulunuyorum: Bu amacı gerçekleştirmek için halk yığınlarını ayaklandırmalıyız ve bizimle eşitlik temeli üzerinde ilişki kuran dünya milletleriyle ortak bir mücadelede birleşmeliyiz.»

Bugün, Dr. Sun'un ölümü üzerinden on yıl geçmiş bulunuyor ve onun sözünü ettiği kırk yıla bu on yıl eklendiği zaman, koca bir elli yıl eder. Son

elli ya da daha fazla yıllık devrimden çıkarılacak ders nedir? Temel ders, «halk yığınlarını ayaklandırmak» tır. Bu dersi iyice öğrenmeliyiz ve ülkemizin bütün gençliği bu dersi iyice öğrenmelidir. Ancak ülke nüfusunun yüzde doksanını meydana getiren geniş işçi ve köylü yığınlarını harekete geçirerek emperyalizmi ve feodalizmi devirebileceğimizi bütün gençlerimiz bilmelidir. Japonya'yı yenmek ve yeni bir Çin kurmak amacını gerçekleştirmek istiyoruz. Bu, bütün ülkenin geniş işçi ve köylü yığınlarını harekete geçirmeksizin imkânsızdır.

Dördüncü olarak, gençlik hareketi üzerinde durmak istiyorum. Yirmi yıl önce bugün Çin'de, 4 Mayıs Hareketi denilen, öğrencilerin katıldığı büyük bir olay yer aldı. Bu, büyük önem taşıyan bir hareketti. 4 Mayıs Hareketinden bu yana Çin gençliği hangi rolü oynadı? Onlar, bir bakıma, öncü rolünü oynadılar ve bu gerçeği, kalın kafalılar hariç, ülkenin bütün halkı kabul ediyor. Öncü rolünden ne kastediliyor? Bu, devrimci safların başını çekmek, yani en önünde yer almak demektir. Çin'in anti-emperyalist, anti-feodal halkının safları arasında, ülkenin genç aydınlarından ve öğrencilerinden meydana gelen bir unsur vardır. Bu unsur, oldukça kalabalıktır: Hayatlarını vermiş olanları saymazsak, bugün birkaç milyona ulaşır. Bu birkaç milyonluk unsur, emperyalizme ve feodalizme karşı savaşta bir öncü ordu ve de önemli bir öncü ordudur. Ama bu öncü ordusu yeterli değildir; sadece ona dayanarak düşmanı yenemeyiz, çünkü temel kuvvet bu değildir. O halde, temel kuvveti kimler meydana getirir? Geniş işçi ve köylü yığınları. Çin'in genç aydın ve öğrencileri işçi ve köylü yığınlarına gitmeli ve ülke nüfusunun yüzde doksanını meydana getiren geniş yığınları harekete geçirmeli ve örgütlemelidirler. Bu temel, işçi ve köylü kuvveti olmadan ve sadece genç aydın ve öğrenci unsuruna dayanarak emperyalizme ve feodalizme karşı savaşta zafer kazanamayız. Şu halde, kuvvetli bir unsurun kurulabilmesi için bütün ülkenin genç aydınları ve öğrencileri, geniş işçi ve köylü yığınlarıyla birleşmeli ve onlarla tek bir vücut haline gelmelidirler. Yüzmilyonlarca insandan meydana gelen bir unsur! Ancak bu dev unsur ile düşmanın sağlam mevzileri ezilebilir ve en son kalesi yıkılabilir. Bugüne kadarki gençlik hareketini bu açıdan gözden geçirirken, hatâlı bir eğilimin var olduğuna dikkati çekmeliyiz: Birkaç onyıl önce, gençlik hareketi içindeki, geniş işçi ve köylü yığınlarıyla birleşmek istemeyen bir kısım gençler işçi ve köylü hareketine karşı çıktılar ve gençlik hareketinin akışı içinde bir karşı-akım meydana getirdiler. Ülke nüfusunun yüzde doksanını meydana getiren geniş yığınlarla birleşmemekle, bundan da öteye, onlara karşı çıkmakla gerçekten çok akılsızlık ettiler. Böyle bir eğilim, iyi bir eğilim miydi? Değildi, çünkü işçilere ve köylülere karşı çıkmakla gerçekte devrime karşı çıkıyorlardı ve

söylediğim gibi, gençlik hareketi içinde bir karşı-akım meydana getirdiler. Böyle bir gençlik hareketi iyi neticeler veremez. Birkaç gün önce, yazdığım kısa bir makalede şu noktaya işaret ettim:

> «Bir yanda devrimci aydınlarla, diğer yanda devrimci-olmayan ve karşı-devrimci aydınları ayıran çizgi, onların işçi ve köylü yığınlarıyla tek bir vücut haline gelmeyi isteyip istememelerinde ve gerçekten böyle davranıp davranmamalarında yatar.»

Burada, tek ölçü saydığım, bir ölçü önerdim. Bir gencin devrimci olup olmadığına karar verirken, ölçü ne olmalıdır? Bunu nasıl anlarız? Bunun tek bir ölçüsü vardır, o da şudur: O'nun geniş işçi ve köylü yığınlarıyla tek bir vücut haline gelmek isteyip istemediğine ve pratikte böyle yapıp yapmadığına bakarız. İşçi ve köylülerle birleşmek isteyen ve pratikte böyle yapan kimse, devrimcidir; aksi halde, ya devrimci değildir ya da karşı-devrimcidir. Eğer bugün bir kişi, işçi ve köylü yığınlarıyla birleşiyorsa, o kişi bugün için bir devrimcidir; eğer o kişi yarın bundan vazgeçerse ya da aksi yöne dönüp, halkı ezerse, o kişi, devrimci-olmayan biri ya da bir karşı-devrimci haline gelecektir. Bazı gençler Halkın Üç İlkesine veya Marksizme olan inançları hakkında çok lâf ediyorlar; ama bunun hiç bir değeri yoktur. Hitler de «sosyalizme olan inancından» lâf etmedi mi? Ve yirmi yıl önce Mussolini bile bir «sosyalist» ti! Onların «sosyalizmi» temelinde nedir? Sadece faşizm! Ch'en Tu-hsiu da bir zamanlar Marksizme «inanmadı» mı? Sonra ne yaptı? Karşı-devrimin safına geçti. Chang Kuo-ao da Marksizme «inanmadı» mı? Şimdi nerede bu adam? Balıklama batağa daldı. Bazı insanlar kendilerine «Halkın Üç İlkesinin izleyicileri» ve Halkın Üç İlkesinin kıdemli savunucuları adını veriyorlar: Ama, bu insanlar gerçekte ne yaptılar? Onların Milliyetçilik İlkesi, tam anlamıyla emperyalizmle işbirliği demektir; onların Demokrasi İlkesi, tam anlamıyla halkın ezilmesi demektir ve onların Halkın Refahı İlkesi, tam anlamıyla halkın mümkün olduğu kadar çok kanını emmek demektir. Onlar Halkın Üç İlkesini lâfta savunan ama yüreklerinde inkâr eden kimselerdir. Bunun için, bir kişiye bakıp, onun Halkın Üç İlkesinin gerçek ya da sahte bir taraftarı olduğuna, gerçek ya da sahte bir Marksist olduğuna karar verirken, o kişinin geniş işçi ve köylü yığınlarıyla olan ilişkisine bakmamız yeter. O zaman her şey apaçık olarak ortaya çıkacaktır. Tek doğru ölçü budur ve bundan başkası yoktur. Bütün ülke gençlerinin, karanlık karşı-akımın içine düşmeyip, işçi ve köylülerin onların öz dostları olduğunu açıkça görerek, parlak bir geleceğe doğru ilerlemeleri gerektiğini akılda tutacaklarını umarım.

Beşinci olarak: Bugünkü Japonya'ya karşı savaş, Çin Devriminde yeni

bir aşamaya, en büyük, en kudretli ve en dinamik yeni bir aşamaya işaret eder. Bu aşamada gençlik dev sorumluluklar yükleniyor. Ülkemizdeki devrimci akım, son birkaç onyılda mücadelenin pek çok aşamalarından geçmiştir, ama hiç bir mücadele bugünkü Japonya'ya karşı savaş kadar büyük çapta olmamıştır. Çin'deki bugünkü devrimin, onu geçmişten ayırdeden bir özelliği olduğunu, yani yenilgiden zafere doğru döneceğini söylediğim zaman, Çin halkının geniş yığınlarının büyük ilerlemeler kaydettiğini kastediyoruz. Gençlikteki ilerleme bunun en açık kanıtıdır. Bunun için, Japonya'ya karşı savaş zafere ulaşmalıdır ve ulaşacaktır. Herkesin bildiği gibi, Japonya'ya karşı savaşta temel politika, Japon emperyalizmini ve onun işbirlikçilerini devirmeyi, eski Çin'i yeni Çin'e dönüştürmeyi ve bütün milleti yarı-sömürge ve yarı-feodal durumdan kurtarmayı amaçlayan, Japonya'ya karşı Millî Birleşik Cephe politikasıdır. Bugünkü Çin gençlik hareketinde birlik bulunmayışı ciddî bir sakatlıktır. Birlik konusunda ısrar etmelisiniz, çünkü sadece birlik olmak, kuvvetli olmak demektir. Bütün ülke gençlerinin bugünkü durumu anlamasını, birlik kurmasını ve Japonya'ya karşı sonuna değin direnmesini sağlamalısınız.

Altıncı ve son olarak, Yenan'daki gençlik hareketi hakkında konuşmak istiyorum. Yenan'daki gençlik hareketi, bütün ülkedeki gençlik hareketine örnek olmalıdır. Yenan'daki gençlik hareketinin yönü, Bütün ülkedeki gençlik hareketinin yönüdür. Neden? Çünkü Yenan'daki gençlik hareketinin ilerleme çizgisi doğrudur. Bir düşünün: Yenan gençliği birlik için mücadele etmekle kalmamış, birliği sağlamıştır da. Yenan'daki gençlik kendi arasında dayanışma ve birliği kurmuştur. Yenan'daki gençlik, genç aydınlar, öğrenciler, işçiler ve köylülerin hepsi birleşmiştir. Ülkenin her yanında ve uzak denizaşırı ülkelerdeki Çinliler arasından devrimci gençler, ordular halinde Yenan'a öğrenmeye geldiler. Bugünkü toplantıya katılanlarınızın çoğu, binlerce, onbinlerce li uzaklardan geliyor. Soyadı Chang ya da Li olsun, erkek veya kız, işçi veya köylü olsun, hepiniz aynı şekilde düşünüyorsunuz. Bu durum, bütün ülke için örnek değil midir? Yenan'daki gençlik sadece kendi arasında birlik değildir; işçi ve köylü yığınlarıyla da birlik kurmuştur. Özellikle bu, bütün ülke için örnektir. Yenan'daki gençler şimdiye kadar ne yaptılar? Devrim teorisini öğrendiler ve Japonya'ya karşı direnmenin ve milleti kurtarmanın ilkeleri ve metodları üzerinde çalıştılar. Üretime katıldılar ve onbinlerce mou boş toprağı tarıma elverişli hale getirdiler. Boş toprakları tarıma elverişli hale getirmek ve toprağı işlemek gibi işleri Konfiçyüs bile yapmamıştı. Konfiçyüs'ün okulunda birçok öğrencisi vardı: «Yetmiş ileri gelen ve üç bin tilmiz» —ne muhteşem! Ama O'nun öğrencileri Yenan'dakilerden çok daha azdı ve daha önemlisi, üretime katılmaya hiç ilgi duymu-

yorlardı. Öğrencileri, toprağın nasıl sürüleceğini sordukları zaman, Konfiçyüs şöyle dedi: «Bilmiyorum. Toprağı sürme işinde köylüler kadar iyi değilim.» Sonra, öğrenciler sebzelerin nasıl yetiştirileceğini sordukları zaman, yine şöyle cevap verdi: «Bilmiyorum. Sebze yetiştirme işinde bahçıvanlar kadar iyi değilim.» Eski Çin'de bilgelerden ders alan gençler, ne devrimci teori öğrendiler ne de üretime katıldılar. Bugün, ülkenin geniş bölgelerindeki okullarda, çok az devrimci teori öğretilmektedir ve öğrencilerin üretime katılması duyulmuş şey değildir. Sadece Yenan'daki ve düşman gerisindeki, Japonya'ya karşı üslerin bulunduğu bölgelerdeki gençlerimiz temelden farklıdırlar; onlar Japonya'ya karşı direnmede ve milleti kurtarmada gerçekten öncüdürler; çünkü onların siyasî yönleri doğrudur ve de çalışma metodları doğrudur. Bunun için, Yenan'daki gençlik hareketi, bütün ülkedeki gençlik hareketine örnektir diyorum.

Bugünkü genel toplantı son derece önemlidir. Söylemek istediğim her şeyi söyledim. Bütün ülke gençliğini bütün halkla birleştirmek ve devrimi yenilgiden zafere doğru çevirmek için, hepinizin Çin devriminin elli yıllık derslerini iyice öğreneceğinizi, iyi noktaları geliştireceğinizi ve kötü noktaları sileceğinizi umarım. Bütün ülke gençliğinin ve halkının harekete geçirildiği, örgütlendirildiği ve birleştirildiği gün, Japon emperyalizminin devrildiği gün olacaktır. Gençlerimizin her biri bu sorumluluğu yüklenmelidir. Gençlerimizin her biri geçmişte olduğundan farklı olmalı ve Japon emperyalizmini devirmek ve eski Çin'i yeni Çin halinde yeniden inşa etmek amacıyla, bütün ülke gençliğini birleştirmek ve bütün ülke halkını örgütlemek için büyük bir karar almalıdır. Hepinizden beklediğim budur.

4 Mayıs 1939

4 mayıs hareketi

Bu makale Yenan gazeteleri için 4 Mayıs Hareketinin yirminci yıldönümü dolayısıyla yazılmıştır.

Yirmi yıl önceki 4 Mayıs Hareketi, Çin'in emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva-demokratik devriminin yeni bir aşamaya ulaştığına işaret ediyordu. Bir kültür reformu hareketi halini alan 4 Mayıs Hareketi, Çin'in emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva-demokratik devriminin tezahür-

lerinden biriydi. O dönemde yeni sosyal kuvvetlerin büyümesinin ve gelişmesinin bir sonucu olarak, daha sonra Çin'in emperyalizme ve feodalizme karşı burjuva - demokratik devriminde çok güçlü bir kuvvet haline gelen bir cephe, yani Çin'in işçi sınıfının, öğrenci kitlelerinin ve genç millî burjuvazinin dahil olduğu cephe ortaya çıktı. 4 Mayıs Hareketi döneminde harekeyin en ön safında yer alan yüzbinlerce öğrenciydi. Bu, 4 Mayıs Hareketinin 1911 Devriminden bir adım daha ileriye gittiğini gösteriyordu.

Başlangıç dönemine kadar geriye gidilecek olursa, Çin'in burjuva - demokratik devrimi pek çok aşamadan geçmiştir: Afyon Savaşı, T'aip'ing Gökyüzü Krallığı Savaşı, 1894 Çin - Japon Savaşı, 1898 Reformist Hareketi, Boxer Hareketi, 1911 Devrimi, 4 Mayıs Hareketi, Kuzey Seferi ve Toprak Devrimi Savaşı. Bugünün Japonya'ya karşı savaşı, Çin'in burjuva - demokratik devriminin gelişmesinde yeni bir aşama; en büyük, en güçlü ve en dinamik aşamadır. Yabancı emperyalist kuvvetler ve yerli feodal kuvvetlerin genel olarak altedildiği ve bağımsız bir demokratik devlet kurulduğu gün ancak, burjuva demokratik devrim başarıya ulaşmış sayılabilir. Afyon Savaşı'ndan bu yana, devrimin gelişmesindeki aşamaların her biri kendine has özelliklere sahiptir. Ancak, bu aşamalar arasındaki en önemli ayrım, bunların Komünist Partisinin ortaya çıkışından önce ya da sonra olmalarıdır. Ama, bir bütün olarak ele alındığında, bu aşamaların hepsi bir burjuva - demokratik devrimi niteliğini taşır. Bu demokratik devrim Çin tarihinde görülmemiş bir sosyal sistemi, yani demokratik bir toplumu kurmayı hedef alır. Bu toplum (son yüzyıl süresince yarı - sömürge, yarı - feodal olan) feodal bir toplumu geride bırakacaktır ve bu toplumu sosyalist bir toplum izleyecektir. Eğer bir komüniste, neden önce burjuva - demokratik bir sosyal sistem, sonra sosyalist bir sistem için mücadele ettiği sorulacak olursa şunu söyleyecektir: Tarihin kaçınılmaz yolunu izlemek için.

Çin'de demokratik devrimin başarılması bazı sosyal kuvvetlere bağlıdır. Bu sosyal kuvvetler, işçi sınıfı, köylüler, aydınlar ve burjuvazinin ilerici kesimi; ya da, başka bir deyişle, temel devrimci güçler işçiler ve köylüler ve devrimde öncü işçi sınıfı olmak üzere, devrimci işçiler, köylüler, askerler, aydınlar ve iş adamlarıdır. Temel devrimci güçler olmaksızın, işçi sınıfının öncülüğü olmaksızın, anti - emperyalist, anti - feodal demokratik devrimi gerçekleştirmek imkânsızdır. Bugün, devrimin başlıca düşmanları Japon emperyalistleri ve onların Çinli işbirlikçileri; devrimin temel politikası, Japonya'ya karşı Millî Birleşik Cephe'nin, Japonya'ya karşı olan bütün işçiler, köylüler, askerler, aydınlar ve iş adamlarından meydana gelen birleşik cephenin kurulmasıdır. İşçilerin, köylülerin, askerlerin, aydınların ve iş

adamlarının birleşik cephesi sağlamlaşıp, geliştiği gün, Japonya'ya karşı savaşta nihaî zafer kazanılacaktır.

Çin demokratik devrimi hareketi içinde halkın uyanan ilk kesimi aydınlar oldu. Hem 1911 Devrimi hem de 4 Mayıs Hareketi bunu açıkça gösterir. 4 Mayıs Hareketi sırasında aydınlar 1911 Devrimi sırasında olduğundan çok daha kalabalık ve çok daha bilinçli idiler. Ama aydınlar eğer işçi ve köylü yığınlarıyla tek bir vücut haline gelmezlerse, hiç bir şey yapamazlar. Devrimci aydınlarla, devrimci - olmayan ya da karşı - devrimci aydınları ayıran çizgi, onların işçi ve köylü yığınlarıyla tek bir vücut haline gelmeyi isteyip istememelerinde, gerçekten böyle davranıp davranmamalarında yatar. Onları ayıran çizgi sadece budur ve Halkın İlkesi ya da Marksizm hakkında lâf edip etmemeleri değildir. Gerçek bir devrimci, işçi ve köylü yığınlarıyla tek bir vücut olmayı isteyen ve gerçekten böyle yapan kişidir.

Bugün 4 Mayıs Hareketinden bu yana yirmi yıl, Japonya'ya karşı savaşın başlamasından bu yana iki yıla yakın bir zaman geçmiş bulunuyor. Ulusumuzun gençleri ve kültür işçileri demokratik devrimde ve Japonya'ya karşı savaşta ağır bir sorumluluk taşıyorlar.

Çin devriminin itici kuvvetlerini ve niteliklerini kavrayacaklarını ve çalışmalarını işçi ve köylü yığınlarına yönelterek, onların aralarına karışacaklarını ve onlar arasında propaganda yapıp, onları örgütleyeceklerini umarım. Bütün ülke halkının kararlı bir şekilde ayaklandığı gün, Japonya'ya karşı savaşın zafer günü olacaktır. Ulusumuzun bütün gençleri! Gösterin kendinizi!

Mayıs 1939

Mao Tse - tung, **Selected Works,** Cilt : 2

kurtuluş savaşımızda türk ve yunan solcularının tutumu ile ilgili anılar ve belgeler

Millî Kurtuluş Savaşımız sırasında gerek Ankara ve gerekse İstanbul'daki solcu örgütler, yasal çalışma olanağı buldukları sürece, zaman zaman Yunan askerlerine seslenerek, onları emperyalist savaşa karşı direnmeye ve saldırgan emellere âlet olmamaya çağırmışlardı. Yunan solcularının da bu yönde hareketlere giriştikleri bilinmektedir. (*) Bu sayımızda, Yunan solcularının saldırgan Yunan ordusu içindeki mücadelelerini gösteren iki anıyı ve Ankara'da yayımlanan Yeni Hayat **dergisinin 8 Temmuz 1922 tarihli 15. sayısında çıkan, iki bildiriyi veriyoruz (s. 12-13 ve s. 10).**

(*) Mete Tunçay, **Türkiye'de Sol Akımlar, 1908-1925,** Ankara, Başnur M., 1967, Bilgi Yayınevi, s. 159-59, özellikle dipnotu : 31.

KURTULUŞ SAVAŞIMIZDA
YUNAN SOLUNUN TUTUMUNA DAİR İKİ ANI

Tütün işçisi Sepetçi Mehmet'in anlattıkları

Kurtuluş Savaşı yıllarında ben İskeçe'de tütün işçiliği yapıyordum. O sıra tütün fiyatları yüksekti. Savaştan ötürü işçi de azdı. Üstelik, yiğit işçi liderlerinin yönettiği güçlü bir sendikamız vardı. Bu sendika tütün işçisinin haklarını gerektiği gibi savunuyordu. Onun için ücretlerimiz yüksekti. Patronlar ve adamları bize karşı saygılı davranmak zorundaydılar. Ama ben ancak şimdi yüksek ücretin ve patronun iyi davranışının nedenini anlamış durumdayım. O zamanlar, biz İskeçe'nin Türk işçileri pek bilinçli değildik.

Bilinçli değildik ama, Anadolu'da Yunan saldırısına karşı çıkan Yunan solcularını, bu saldırıyı destekleyen Yunan sağcılarından ayırdedemeyecek kadar değil. Solcu Yunanlılar sık sık savaşa karşı gösteriler düzenliyorlardı. şiar, **«Kato Polemo!»** idi; yani: **«Kahrolsun Savaş!»** 1919-22 yılları içinde Yunan şehir ve kasabaları «Kato Polemo!» naraları ile çınlamıştır. Solcuların biz Türklere karşı davranışı Yunanlılarınkinden bambaşkaydı. Solcu işçiler, Türk işçilere kardeşçe davranıyorlardı. Sağcılar arasında özellikle Türkiye'den gelmiş olan Rumlar, pek edepsizdi.

Afyon muharebesi sırasında bir gün tütün deposunda çalışıyorduk. İşçilerin çoğunluğu Türk'tü. Türkiye'den yeni gelme Rumlardan da birkaç işçi vardı. Bunlardan biri, herkesin duyabileceği yılışık bir sesle, «Mustafa Kemal gebermiş, gazete yazıyor» dedi. Salonda bir ölüm sessizliği oldu. Yerimde dona kalmıştım. Boğazım düğümlenmişti. Bütün Türkler de benim halimdeydi. O anda sendika sorumlusu Atanas yerinden kalktı, hâlâ sırıtan, Türkiyeli Rumun yanına gitti, herifi yakasından tutup kaldırdı ve şimşek gibi iki tokat attı. Ardından Türkiyeli Rumu ite kaka dışarıya çıkardı. Aynı gün, o Rumu işden çıkardılar. İşçileri işe alma, işden çıkarma yetkisi sendikanındı.

Sendikanın Doğu Makedonya ve Trakya bölgesi başkanı Vasil adında biriydi. Ara sıra işyerlerimizi teftişe gelirdi. Asık suratlı, esmer bir adamdı. Güzel türkçe konuşurdu. Patronlar onun için, «ihtilâlcinin koyusu» derlerdi. O tütün deposuna geldi mi, patronun adamları kaybolurlardı. Yalnız patronun oğlu bulunurdu. Bir keresinde biz işçiler, sendikacı Vasil'in çevresini sarmış, dertlerimizi anlatıyorduk. Patronun oğlu da yanımızdaydı. Bir ara patronun oğlu başını çevirip, pencereden bakacak oldu. Vasil adamın çenesini eliyle tutup, yüzünü işçilere doğru çevirdi, «Dinle, dinle» dedi. «Kursa-

ğındaki bunların alın teridir.» Yaman adamdı sendikacı Vasil. Gâvurun iyisiydi o...

*
* *

Sendikacı Vasil'in anlattıkları

Sendikacı Vasil İkinci Dünya Savaşında, Yunanistan, Alman, İtalyan ve Bulgar faşistlerinin işgaline uğrayınca, Millî Kurtuluş Cephesi'ne (EAM) katılmış ve yabancı istilâcılara karşı savaşmıştır. Savaştan sonra İngiliz ordusunun desteği ile kralcı faşistler yeniden iktidara gelince, Yunanistan'dan ayrılıp Paris'e sığınmak zorunda kalmıştır. Vasil aşağıdakileri Paris'te iken anlatmıştır.

1919'da askere alındım. Selânik dolaylarında teşkil edilmekte olan bir tümene gönderildik. Biz, Yunan işçi sınıfının dâvasının bilinçli mücahitleri olarak, Anadolu savaşının gerçek anlamını pek iyi biliyorduk. Yunan halkının bu savaşa girmekte hiç bir çıkarı yoktu. Emperyalistlerin maksadı, uzun süren dünya savaşından sonra ellerinde kalmış tek yıpranmamış kuvvet olan Yunan ordusundan kendi sömürü alanlarını genişletmek için yararlanmaktı. Emperyalizmin işbirlikçileri, Yunanistan'ı emperyalizmin maşası durumuna düşürmüşlerdi. Ve biz, gerçek Yunan vatanseverleri olarak buna seyirci kalamazdık.

Tümende en kısa zamanda örgütlenme işine giriştik. Başarılı da olduk. Takımlarda bile örgütümüz vardı. Şiar, «Kato Polemo!» idi.

Selânik'ten hareket edeceğimiz gün, bizi vagonlara doldurdular. Yakınlarımız bizi uğurlamaya gelmişlerdi. Tren hareket eder etmez, bir işaret üzerine, bütün pencerelerden sıkılı yumruklar dışarı fırladı. Askerler, **«Biz savaşmaya değil, Anadolu'daki asker kardeşlerimizi yurda getirmeye gidiyoruz»** diye haykırıyorlardı. Tümenimizin adı **Kızıl Tümen** olmuştu. Tümen Tekirdağ'a getirildi. Bir süre orada bekledik. Sonra bizi böldüler ve ayrı gruplar halinde güvendikleri birliklerin içinde eritip etkisiz hale getirmek üzere, vapurla kafileler halinde İzmir bölgesine sevkettiler. Bu dağıtma işini az çok başardılar da.

*
* *

Ben, Türk kanı akıtmamaya and içmiştim. Türkler bir kurtuluş savaşı veriyorlardı. Bu durumda Türk'e kurşun sıkmak devrimci şerefle bağdaşmayan bir davranıştı. Ama gene de Türklere ateş etmek zorunda kaldım. Cephede bir keresinde Türkler bize karşı süngü hücumuna kalktılar. Süngü

ile üzerine gelen adama meram anlatmak mümkün değildi elbet. Herkes gibi ben de ateş ettim.

*
* *

Cephede yaralanınca bizi Bursa civarındaki Yunan askerî hastahanesine yatırdılar. Yaralıların çoğu hanyayı konyayı anlamışlardı. Kimin menfaatı için ölüme sevkedildiklerini biliyorlardı. Örgütlendik, yaralıların Yunanistan'a sevkedilmeleri için mücadeleye giriştik.

Bir gün Yunan Kralı Konstantin'in hastahaneyi teftiş edeceği söylendi. Ayağa kalkabilen yaralılar, dışarıda sıralandılar. Ben de bunların arasındaydım. Hepimiz kaputumuzun içinde birer boş konserve kutusu saklıyorduk. Kralın otomobili geldi, biraz uzakta durdu. Kral indi, bize doğru yürüdü. Menzil içine girer girmez «Haydi arkadaşlar!» diye bağırdım ve bütün yaralılar Kral Konstantin'i konserve kutusu bombardımanına tuttular. Hedefe tam isabet kaydedenler de oldu. Kral geriledi ve otomobiline binip kaçtı.

*
* *

Bir süre sonra, bizi birkaç yüz kişilik bir yaralı kafilesi halinde Mudanya'dan bir şilebe bindirdiler. Bize Yunanistan'a gideceğimiz söylenmişti. Muhafızlarımız iki manga askerdi. Biz Pire'ye varacağımızı umarken, İzmir körfezine girdiğimizi görünce, muhafızlara baskın yaptık, ellerinden silâhları aldık, kendilerini hapsettik ve kaptanı silâh tehdidi ile Pire'ye gitmeye zorladık. Ege'ye açılmıştık ki, Yunan savaş gemileri yetiştiler. Çevremizi sardılar, toplarını bize çevirdiler. Kaptan Pire'ye gidecek kadar kömürümüz olmadığını söylüyordu. Gerçekten ambarda pek az kömür kalmıştı. Savaş gemilerinden subaylar bize, cepheye gönderilmiyeceğimizi ve isyan hareketinden ötürü divan-ı harbe verilmeyeceğimizi vaadediyorlardı. Kömür de kalmadığına göre, bu vaade inanmış görünmekten başka çare yoktu. Çarnaçar tornistan ettik ve İzmir'e doğru yol aldık.

Daha ilk gününden bilinçli Yunan proleterleri, emperyalizmin maşası Yunan burjuvazisinin ihanetini anlamış ve Türk halkına karşı saldırıyı durdurmak için en çetin şartlarda mücadele etmiştir. Anadolu yenilgisinden sonra Başbakan Gunaris ile Başkumandan Pangalos vatan haini olarak idam edildiler. Ama onların arkasındaki kuvvet, emperyalizm - Yunan burjuvazisi ortaklığı Yunanistan'da egemenliğini sürdürdü.

*
* *

Türk işçisi Mehmed'in olsun, Yunan sendikacısı Vasil'in olsun anlattıkları, kurtuluş savaşı tarihimizin pek bilinmeyen bir yönünü aydınlatması

bakımından, ilginçtir. Sendikacı Vasil'in sözünü ettiği emperyalizm - Yunan burjuvazisi ortaklığı, bugün de faşizmin kaba yöntemleriyle Yunan halkını ezmektedir. Hiç şüphe yok ki, bilinçli Yunan emekçilerinin Anadolu'daki saldırıya karşı direnmelerini Türk zaferleri, Sakaryalar, Dumlupınarlar güçlendirmiştir. Ama öte yandan, gene hiç şüphe yok ki, bilinçli Yunan emekçilerinin emperyalizmin Türkiye'nin devlet olarak varlığını ortadan kaldırma planına karşı koymaları, millî kurtuluş savaşımızın zafere ulaşmasında çok sınırlı da olsa belli bir ölçüde etkili olmuştur.

I

YUNAN KÖYLÜ, AMELE VE ASKERLERİNE BİR HİTAP
Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası Merkez-i Umumîsinden

Asker Arkadaşlar,

Biz pekâlâ biliyoruz ki sizin ekseriniz, fakir evlâdısınız ve kendiniz de fakir adamlarsınız.

Yunan köylüleri, size hitap ediyoruz. Köylü ve fıkaranın vazifesi köyünde ekin ekmek, hayvan bakmak ve bağcılık yapmaktır. Halbuki sizi kendi vazifenizden, kendi valide ve babanızdan, kendi kardeş ve hemşirelerinizden, kendi refika ve sevgililerinizden ayırarak ecnebî topraklarını istilâya, komşu bir milletin evine girerek fenalık yapmaya mecbur etmişlerdir. Bu istilâ hareketinde, bu macerada galip de olsanız mağlûp da olsanız sizin için hasıl olacak şey yalnız ve yalnız hüsrandır.

Siz, felâketli, yorgunluklu ve ölümlerle dolu tehlikeli askerlik hayatınızda köylerdeki tarlalarınızdan, atlarınız, hayvanlarınızdan, bağlarınızdan, bahçelerinizden mahrum kalıyorsunuz.

Köyleriniz analarınız, babalarınız, hemşireleriniz, refika ve çocuklarınız hükûmetin vergilerini vererek, zenginlerin ihtikârı altında kıvranarak günden güne fakir ve sefil düşüyorlar.

Üç seneden beri Türklerle cereyan eden muharebeniz neticesinde yüzbinlerce arkadaşlarınızın çocukları öksüz, kimsesiz kaldı. Sizin karşınızda size karşı kendi toprağını, kendi köyünü, kendi tarlasını müdafaa etmekte olan Türk ordusu da sizin gibi köylülerden mürekkeptir. Onların size bir düşmanlığı yoktur... Onlar da sizin gibi kendi köylerinde sulh ve sükûn içinde ekin ekerek hayvan besleyerek ve bağcılıkla yaşamak istiyorlar. Siz mu-

harebeden vazgeçtiğiniz takdirde Anadolu köylüsü siz köylerinize giderken sizi rahatsız etmeyecektir. Çünkü Anadolu köylüleri de sizin gibi kendi köyünde kendi baba ve anaları, kardeş ve hemşireleri, refika ve çocuklarıyla şen ve mesut hayata kavuşmaya muhtaçdırlar. Fakat onlar muharebede devama mecburdurlar; çünkü karşılarında yurtlarına sokulmuş bir düşman mevcuttur. Yunanistan'da bu muharebenin devamından faydalanan az adam vardır: Onlar da, sizin kralınız, sizin generalleriniz, sizin büyük fabrika, ticarethane, banka sahiplerinizden ibarettir. Siz muharebe uğrunda kendi ocaklarınızı perişan bırakarak kanlarınızı dökerek, canlarınızı kıyarak, çocuklarınızı öksüz bırakarak ancak generalleriniz ve büyük zabitlerinizin derece-i rütbelerinin yükselmesine, sandalyalarının çoğalmasına, maaşlarının artmasına ve zenginlerinizin muharebe esnasında harp ticareti ile milyonlar kazanmasına hizmet ediyorsunuz. Bu sizin zararınızadır: Generaller ve zabitler dereceleri yükseldikçe size karşı daha mağrur ve zalim olmakta ve maaşları arttıkça sizin maaşlarınız azalmakta ve verilmesi gecikmektedir. Büyük zenginleriniz daha ziyade para kazandıkça ellerindeki eşyalarını daha ziyade pahalılaştırmakta ve sizin köylerdeki atlarınızı, tarlalarınızı, sapan ve bahçelerinizi kendilerine mal etmektedirler. Zenginlerin parası çoğaldıkça ihtikâr ve pahalılık artmakta olduğundan sizin de köyde kalanlarınızın da geçinmeleri daha müşkül olmaktadır.

Asker Arkadaşlar,

Biz Pekâlâ biliyoruz ki, sizin aranızda bir kısmınız da ameledir. Ücretle çalışarak geçinen adamlardır. Şimdi de onlara hitap ediyoruz. Anadolu muharebesinde bir menfaatınız yoktur. Anadolu ordusu da sizin gibi köylü ve amelelerden mürekkeptir. İş, maişet dolayısıyla kardeşlerinizdir. Farz ediniz ki ordunuz Anadolu'da galip olup yerleşti. Bundan sizin ellerinize ne geçecektir? Sizin kanınızla kazanılacak muharebeden faydalanacak ancak büyük ticarethane sahipleriniz, fabrikatörleriniz ve bankerlerinizdir. Ve onlara ağır faizlerle para vererek bütün Yunanistan ile beraber Anadolu'yu kendilerine yemlik yapmak isteyen kapitalistlerdir. Artık malûm bir şeydir ki zenginler, fabrikatörler, tüccarlar ve alelumum kapitalistler amele sınıfının ve bütün emekçilerin düşmanıdır. Düşmanlara hizmet etmek ve onları kuvvetlendirmek ise amelenin kurtuluş mefkûresine muhaliftir. Anadolu köylüsünün ve Anadolu amelesinin ve bunlardan mürekkep olan Anadolu ordusunun Yunan amelesine bir zararı dokunmamıştır ve dokunmak ihtimali yoktur. Yunanistan mağlûp da olsa, galip de olsa, büyük veyahut küçük olsa, başlarında Kral veya Venizelos da olsa, Yunanistan amelesi için bunun hep-

si müsavîdir. Amelenin maişeti her zaman ve her yerde kendi emeği sayesindedir.

Binaenaleyh, Venizelos hükûmetinin başladığı ve Kral hükûmetinin devam ettirmekte olduğu ve arkadan İngiliz sermayedarları tarafından idare edilmekte olan, bu Anadolu harbinin devamı amele sınıfının menfaatına değil, bilâkis ferden ferda hepsinin ve sınıf olarak cümlesinin zararınadır.

Yunanistan amelesi ancak kendi elindeki silâhı, köylülerle birleşerek kendi dahilî düşmanları olan Kralın, kralların, burjuva siyasîlerinin, fabrikatör ve sermayedarların aleyhine çevirmekle, Yunanistan hükûmetine kendi eline almakla ve Anadolu cephesinde, kendi toprağını ve kendi iş ocağını müdafaa etmekte olan inkılâpçı Türkiye ordusuyla barışıp, anlaşmakla bu muharebeyi kendi menafii lehine çevirebilir.

Asker Arkadaşlar,

Sizin aranızda amele cemiyetlerine dahil olan adamlar, sosyalist ve komünist fırkalarında aza bulunan arkadaşlarınız da vardır. Onlara da deriz ki, siz, amele, sosyalist ve komünist yoldaşlar iyi biliniz ki, bizim bu tavsiyelerimizi ihmal ederseniz, pek yüksek ve pek insanî olan bizim beynelmilel inkılâp mefkûresine olan müşterek hizmetimizden istinkâf etmiş sayılırsınız. Sizin vazifeniz, komşu ocağını istilâya sevkedilen ordunuzu, beynelmilel emperyalizme karşı mücadele etmekte bulunan Anadolu genç ordusuyla karşılaştırmak ve ellerinizdeki silâhları terketmeden Yunanistan'da bir «Amele, Köylü ve Asker» diktatorası ilân etmektir. Vazifenizi ihmal etmeyiniz : Derhal orduları kardeşleştirmeye, kendi burjuvalarınızı iskat için ordunuz arasında «İnkılâpçı Komiteler» ve «Asker, Köylü ve Amele Şûraları» yapmağa başlayınız.

Bizim fırkamızın milliyet prensiplerinden münezzeh olduğuna itimat ediniz, çünkü fırkanız Yunanistan Komünist Fırkasının dahi dahil bulunduğu «Komünist Enternasyonal» in bir müfrezesidir. Biz sizlere kardeş ve mefkûre arkadaşı sıfatıyla müracaat ediyoruz : Emperyalizme karşı mücadele etmekte olan şimdiki genç Türkiye ordusuna, bu mücadelesine devam ettiği müddetçe yardım etmek, komünist enternasyonale tâbi olan bütün komünistlerin ve halâs mefkûresine inanan bütün amelelerin beynelmilel vazifelerinden biridir. Sizler, bu orduya karşı kurşun atmakla yalnız kendinizin kardeşleri olan Anadolu köylü ve amelesine karşı değil, aynı zamanda bütün cihan emekçilerinin inkılâp erkân-ı harbiyesi olan Komünist Enternasyonale karşı da silâh istimâl etmiş oluyorsunuz.

Arkadaşlar,

Haydi vazife başına! Ordularımızı kardeşleştirelim. Kahrolsun istilâcılık siyaseti! Kahrolsun diğer milletlere tahakküm siyaseti! Kahrolsun sermayedarların zalim harbi! Yaşasın kardeşlik! Yaşasın Köylü, Asker ve Amele İnkılâbı!

II

YUNAN KOMÜNİSTLERİNİN BEYANNAMESİ

Kahrolsun emperyalizm — Konstantin halka sulh vaad etmişti. Yoksa... — Verilen kurbanlar — Yunan halkının boynuna yükletilen borç — Canavarcasına yatıştırılan grevler — Kürek mahkûmları — Gazeteciler hapishanede — Hapishanede öldürülenler — Anadolu muharebesi bir sergüzeşttir — Yunanistan'da tazyikat — Konstantin reaksiyonerlerle beraber — Kral ve hükûmetinin caniyane harekâtını takbih — Kahrolsun emperyalizm ve zalim dalkavuklar.

Venizelosçular aleyhdarı olan fırkalar, Kral Konstantin halka sulh vaad ederek hükûmeti ele geçirince ikinci intihaplarda gördükleri muvaffakiyetten sonra kendilerinden evvelki hükûmetin siyasetini, yani, Anadolu'da harp siyasetini takip ile müteellifîne ve bilhassa İngiliz emperyalizmine tâbi bulunacaklarını ilân ettiler. On senelik seferberlikten sonra terhis edilmiş askerler hemen yeniden silâh altına alınarak cepheye gönderilmişlerdir. Acaba bu caniyane siyaset nasıl neticeler verdi : Yunan halkının boynuna 3 milyar borç daha yükledi.

Venizelos düşmanları işçi sınıfına siyasî serbesti vaad etmişti. Fakat hakikatte bu hükûmet daha müstebit, daha zalimane hareket etmektedir. Dört defa vuku bulan grevler canavarcasına yatıştırılmış ve grevciler cepheye gönderilmiştir. Bunlar arasında 500 demiryolu müstahdemi vardır. Elektrik teknik müstahdemlerinin geçen sene Teşrinisânisindeki grevlerinden sonra 88 kişi sekizer sene müddetle kürek cezasına mahkûm edildi. Neşir efkârı olan gazeteleri heyetiyle beraber hapishaneye atıldı.

Günden güne herşeyin kıymetinin yükselmesine karşılık halk tarafından yapılan nümayişte 110 kişi tevkif edilmiştir. Bunların bir miktarı muhakemesiz olarak hâlâ hapishanelerde inlemektedir. Yunan Komünist Fırkasının en eski ve en değerli azası olan «İstavrakis» hapishanede katl edildi.

Kral polisleri Atina'da ve Selânik'te Komünist Fırkası heyet-i idarelerini

taharri ve yağma ederek kendilerini Şarkî Makedonya'ya nakil eylemiştir. İttifaklar her türlü zulüm ve tazyike maruz kalmaktadır. Hükûmet meslekî ittihatlar ittihadını tamamen dağıtmak fikrinde olduğunu gizlemiyor.

Sergüzeştten başka hiç bir şey olmayan Anadolu muharebesinin açtığı büyük masrafları kapamak için İngiltere'ye olan müracaat reddedildikten sonra dahilî istikraz kanunu lâyihaları yapılıp parlâmentoya sevkedildi ve altı fazla rey ile bu istikraz kanunu lâyihası kabul edildi, en ziyade fakir halktan toplanacak ve onun arkasına yüklenecek olan bu borç zaten birçok haricî istikrazlardan beli bükülmüş olan halkı heyecana getirmiştir. Mecburî olan bu istikraz hiç bir müsbet netice vermemiş, belki memlekette her şeyin kıymetini daha yükseltmeye sebep olmuştur.

Yunan hükûmeti ise kendi aksiyon siyasetini her türlü zulüm ve tahakküm tarikiyle devam ettirmektedir. Göze görünen bütün komünistler nefyediliyor. Bütün işçiler ile demiryolu müstahdemini sandıkları ittihadına senelik içtima yapmağa müsaade edilmedi.

Saray mahalifi ahval-i ruhiyesini anlatmak için Oti'deki emr-i vâkiyi göstermek kâfidir : Geçenlerde Kral Konstantin Atina'ya iltica etmiş Rus reaksiyonerlerinin hazır bulunduğu bir mecliste demiştir ki, «Anadolu muharebesinin bitmesiyle serbest kalacak ordularımı ilk fırsatta Rusya'nın kurtarılmasına göndereceğim!»

Yunan Komünist Fırkası, Yunanistan'da yapılan bütün bu cinayet ve vahşetleri Avrupa ve umum cihan emekçilerine arz ile elde edilmiş olan netayicin kâmilen lağv edildiğine onların nazar-ı dikkatini celp eder, Kral ve hükûmetinin bu caniyane hareketlerini protesto eder.

AKÇADAĞ KÖYLERİ DEVRİMCİ HALKI ADINA DUYURU VE DİRENİŞ KOMİTESİNDEN

DUYURU

Yüce Türk Halkına,

Biz aşağıda isimleri bulunan kişiler, Demirel hükûmetinin 27 Mayıs Devrimi öncesini hatırlatır, bir polis devleti yaratma, anti-demokratik kanunlarla Anayasayı işlemez hale getirme özlemini; ve Türk halkını 1960 öncesinden çok daha büyük bir krizin içine düşürdüğünü, YÜCE TÜRK ULUSUNA BİLDİRMEYİ bir görev sayıyoruz.

İşbirlikçi hükûmet, iktidara geldiğinden bu yana her türlü baskı metotlarına başvurarak DEVRİMCİ - ATATÜRKÇÜ güçleri sindirmeye çalışmış, Türk halkının bilinçlenmesine karşı çıkmış onu ortaçağ zihniyetiyle oyalamış, sanat, fikir ve düşünce özgürlüğüne zincir vurmuştur. İşte bu davranışlarıyla, AP iktidarı, meşru bir hükûmet olmaktan çıkma yoluna düşmüştür.

Anayasa, «Türkiye Millî Demokratik, Lâik ve Sosyal bir hukuk devletidir» der. İktidar, irticâı hortlatma, demokratik kurumları işlemez hale getirme çabalarıyla ANAYASAYA ters düşerken, Anayasaya sahip çıkan güçleri, millî demokratik, gerçekten lâik Türkiye'yi isteyenleri sindirme gayreti içine düşmüştür. Bunun en son ve en açık örnekleri Şadi Alkılıç, Ozan Hasan Hüseyin ve Vahap Erdoğdu'nun hapsedilmeleridir.

Türk Ulusu!

Emperyalist Amerika'nın sömürgesi yerine millî Türkiye'yi, sermaye ve toprak ağalığının zulmü ile inim inim inleyen Türkiye yerine demokratik TÜRKİYE'yi ve emekçi halk yığınlarının, soysuz, kapkaç bir düzende, yarınından emin olmadan acı içinde yaşaması yerine, insan haysiyet ve onuruna yaraşır şekilde yaşamasını istemek ve bunu halka anlatmak, bunun için çalışmak suç mudur?

YÜCE TÜRK ULUSU, asıl suçlu; kapgaççı tüccar ve yabancı sermaye işbirlikçisi ile bir olup, bu ülkeyi yönetmeye kalkandır.

MİLLÎ, BAĞIMSIZ BİR TÜRKİYE yerine «Bizi yutmak istiyen emperyalizme karşı» mücadele yerine, emperyalizmin hakimiyetini kabul ettirmek isteyendir.

Zonguldak'ta işçiyi kurşunlatan, Malatya'da öğretmeni döven, Singer'de emekciye sis bombası atan, Alanya'da köylünün toprağını elinden alıp ağaya verdiren, polislerine öğrenci öldürten, yazara, fikir adamına zincir vuran, Amerikan dolarını ulusumuzun ŞEREF ve ONURUNUN üstüne çıkaran tüm bunları daha iyi yürütmek için de eli coplu bir polis rejimi kurmak hevesinde olan zihniyettir.

HATIRLATIRIZ Kİ,

1960 öncesinde de yönetimi ellerine geçirmiş olan «vatan hainleri» aynı oyunları oynamışlar, fişlenen, dosyalanan binlerce devrimci zindanlara atılmıştır. Ancak tarihin dersi çok acı olmuştur onlar için. Kurdukları polis devleti, getirdikleri anti-demokratik kanunlar, Amerika'yla işbirliği onları kurtarmaya yetmemiştir. Kendileri vatan hainliğiyle yargılanmışlar, içlerinde ipe gidenler de olmuştur.

Bugün de aynı gaflete düşenlere hatırlatırız ki, anti-demokratik kanunlar çıkartmak, Anayasayı ve yargı organlarını işlemez hale getirmek, üniversite kapatmak, öğrenci öldürmek, yazar hapsetmek, çıkar yol değildir.

Yasalarla bağdaşmayan, tamamen anti-demokratik bir tutumun sonucu olarak VAHAP ERDOĞDU ve diğerlerinin hapsedilmelerini, yargı organlarının emri olmadığı halde üstlerinin aranmasını, bunlardan Erdoğdu'nun sadece «Suç işlememesi» gereğiyle tutuklanmasını ve geçen yıldan bu yana hapis tutulmasını, protesto ediyor. İçinde bulunduğumuz haftayı, bu haksız tutumlara karşı DİRENME HAFTASI OLARAK ilân ediyoruz.

Saygılarımızla...

H. Güray Tonak, Süleyman Kırteke, Teslim Töre, M. Ali Özdoğan, Köse Polat
Ali Erdoğdu

öncü kitabevi yayınları

1 — **KARL MARX** — Max BEER; çevirenler : Muvaffak ŞEREF - Şerif HULUSİ; kapak : BALABAN, 6 lira.

2 — **SOVYET ŞAİRLERİ ANTOLOJİSİ** — Hazırlayan : Atillâ TOKATLI; çevirenler : Nâzım HİKMET, Hasan İzzettin DİNAMO, Lel STAROSTOV, Cemal SÜREYYA, Ülkü TAMER, Atillâ TOKATLI, Erdoğan TOKATLI, Nevzat ÜSTÜN; kapak : BALABAN 15 lira.

3 — **MARX'IN SOSYOLOJİSİ** — Henri LEFEBVRE; çeviren : Selâhattin HİLÂV; kapak : BALABAN, 10 lira.

4 — **AYDINLIK** — Henri BARBUSSE; çeviren : Erdoğan TOKATLI; kapak : BALABAN, 12.50 lira.

5 — **BU NE BİÇİM ÜLKE?** — Mahmut MAKAL; kapak : BALABAN, 10 lira.

6 — **HEGEL'İN FELSEFESİ ve MARX'IN TARİH ANLAYIŞI** — Max BEER; çeviren : F. SABİT; kapak : BALABAN, 5 lira (Yeni çıktı)

7 — **ATEŞ** — Henri BARBUSSE; çeviren : Suat Dervis BARANER; kapak : BALABAN, 15 lira (Çıkıyor)

8 — **GARİBİN HOROZU** — Rıfat ILGAZ; kapak : BALABAN, 10 lira. (Yeni çıktı)

9 — **KÖTÜ YOL** — Orhan KEMÂL; kapak : BALABAN, 10 lira (Yeni çıktı)

10 — **REPRODUCTION'LAR** —

BALABAN

HAMALLAR — ÖKÜZLER — NESİMİ — ORAKÇI İŞÇİLER — HARMANDA ÖKÜZLER — SABANDA ÖKÜZLER.

MEMDOĞLU

BARIŞ GÜVERCİNİ — KIRAÇLARI BİÇERKEN.

(15 × eb'adında, 9 çeşit, beheri 2,5 lira)

ÖNCÜ KİTABEVİ — Babıali Cad. No. 8 Cağaloğlu - İstanbul.